

júl 2022

novinky z radnice

život a kultúra trnavy

foto: Martin Hesko

mesto trnava ■ ročník XXXIII ■ číslo 6 ■ nepredajné!

Vlaha života

Prvé lúče slnka sebaisto vstupovali na viditeľný obzor a bez akýchkoľvek pochyb bolo zjavné, že pred nami je ďalší horúci deň. Sľubovanú nočnú búrku, ktorá opakovane obišla mesto, bolo síce v noci počuť i cítiť vo vzduchu, no teplota sa od skorého rána pohybovala nad dvadsiatkou. V konfrontácii s prietržou mračien, ktorá o niekoľko kilometrov ďalej spôsobila značné materiálne škody, nebolo o čo stať.

Počasiu, napriek našim víziám „poručiť vetru a dažďu“, nerozkážeme, naopak, skôr ho negatívne poznačíme výstavbou na úkor zelene. Zaujímavé však je, že roky v sebe nosíme predstavy o ideálnom počasí, ktoré sa viažu viac na naše sny a túžby, ako na samotnú realitu. Nejde však len o počasie. Skreslené vízie máme často aj o živote.

Pritom na jeho kvalitu, na rozdiel od počasia, máme väčší vplyv. Hlavne, kým nám slúži zdravie i myseľ. Tá je čoraz viac formovaná informáciami a obrazmi, ktoré nás lákajú či frustrujú natoľko, že sme v túžbe nahromadiť si majetok či vysporiadať nezrovnalosti zrýchlili svoj osobný život na nepoznanie. Nemáme čas na priateľov, ani sa na chvíľu stíšiť či zastaviť. Namiesto vychutnania každej darovanej hodiny nás povinnosti ženú stále ďalej. Civilizácia pokroku a zisku

pripomína tornádo rútiace sa krajinou, nepozerajúc na obeť či dlhodobejšie dôsledky. V tomto zhone nám mesiace a dni pretekajú pomedzi prsty, až máme na sklonku vymedzeného dňa i času dojem, že bol ako letná búrka. Rýchla, miestami búrlivá a intenzívna, no krátka, pretože deficit vlahy, ktorý v hĺbke našej duše cítime, sa zásadne nezmenil. Tento najvnútornejší a bytostný priestor je totiž miestom, ktorého sa plní kvapka po kvapke intenzitou prežívania a osobnej spoluzodpovednosti. Spoluzodpovednosti za darovaný čas, za hľadanie a udržiavanie priateľstiev, za vlahu, ktorá sa nečaká zhora, ani od druhých, ale je obsiahnutá v pomoci

iným, v láske a námahe, ktoré prinášajú potrebnú vlahu okolo nás. Vlahu, ktorá nezaplaví iného, ale pomáha naplniť deň zmyslom, úsmevom či podanou rukou. Tak, ako nás horúce lúče slnka nútia počas poludnia vyhľadávať tieň, tak je to aj s našimi dobrými úmyslami, ktorým venujeme často všetok svoj čas. Ak cítime únavu, je dobré stiahnuť sa do tieňa. Mimo zrak iných, mimo obrazovky monitorov či naliehavých podnetov. V tieni povinností si opäť raz ujasniť, čo je pre nás aj pre druhých to najdôležitejšie. Čo je a čo

znamená z pohľadu spolupatričnosti pohár pramenitej vody, ktorá nie je zamútená vypočítavosťou či túžbou po zisku, ale je podaná z čirej vďačnosti. Za život, ľudí i za leto. Netreba na nich čakať ako na dážd' počas letných vyprahnutých dní. Leto, život i ľudia sú tu a záleží na nás, ako ich naplníme.

NOVINKY Z RADNICE

Život a kultúra Trnavy

Vydavateľ: Mesto Trnava

IČO: 00313114

Evidenčné číslo: EV 2899/09

ISSN 1339-8989

Náklad 5 000 ks

Šéfredaktorka: Elena Ursinyová

Redakčná rada: Simona Jurčová,

Martin Jurčo, Miroslava Kuracinová Valová

Redakcia: Mestský úrad, Trhová 3

917 71 Trnava

Číslo telefónu: 033/32 36 105

E-mail: elena.ursinyova@trnava.sk

Autor grafického dizajnu: Andrej Grossmann

Počítačové spracovanie: Filip Grossmann

Tlač: Ultra print

Pluhová 49, 831 03 Bratislava

Periodicita vychádzania:

desaťkrát do roka, august / september

a december / január ako dvojčíslo

Peter Bestvina

Poznáme finálnu podobu parčíka pri synagóge, nový návrh začlenil aj gotickú pivnicu

Už sme informovali o tom, že medzi Synagógou – Centrom súčasného umenia a Seminárom sv. Štefana vznikne na pôvodne zanedbanej a nevyužívanej ploche Halenárskej ulici nový oddychový park. Pôvodný architektonický návrh vzišiel z architektonickej súťaže v roku 2019, situáciu však potom zmenili vzácne archeologické nálezy.

Archeológovia na tomto pozemku odkryli pozostatky domov postavených v stredoveku. Najväčším objavom je gotická, šesťnásť metrov dlhá pivnica s tromi poľami preklenutými krížovými klenbami, ktorú postavili okolo roku 1400. Vzhľadom na tieto skutočnosti bolo nevyhnutné prerobiť pôvodný návrh s cieľom začleniť nálezy do parku a prezentovať ich verejnosti.

Keďže Mesto Trnava s víťazom architektonickej súťaže nenašlo zhodu v názoroch na riešenie niektorých častí územia po vykonaní archeologického výskumu, ukončilo s ním spoluprácu. Rozhodla aj skutočnosť, že víťazný subjekt sa stal počas vyjednávania platcom DPH a nechcel prísťu piť na vysúťažené ceny. Z toho dôvodu mestská samospráva oslovila Fakultu architektúry a dizajnu STU v Bratislave, ktorá na základe archeologického výskumu spracovala úplne nový návrh do architektonickej štúdie. Nový koncept tohto úžasného miesta priamo v srdci mestskej pamiatkovej rezervácie pripravil tím Bellušových ateliérov pod vedením profesora Pavla Gregora. Keďže ide o súčasť pamiatkovo chráneného územia, pracovali v úzkom dialógu s Krajským pamiatkovým úradom.

Pribudne hájik aj lúka

Parčík s rozlohou 2397 m² bude tvorený troma funkčnými celkami: Prvým je priestor pri Dome hudby, ktorý je sídlom Trnavského osvetového strediska, kde bude spevnená plocha umožňujúca inštalovanie celoročného

pódia na kultúrne podujatia. Ďalším je tzv. hájik v strednej časti priestoru, ktorý bude mať parkový charakter s vyrastenými stromami, a napokon pobytová lúka pri vstupe od Halenárskej ulice. Na tejto ploche, ktorá nadväzuje na reprezentatívny

priestor pred objektom synagógy, budú prezentované najvýznamnejšie pamiatkové hodnoty. Jednou zo špecialít návrhu je snaha predstaviť v zrekonštruovanej pôvodnej podobe a možno aj využívať unikátne gotické pivničné priestory, ktoré

boli na pozemku objavené počas archeologických prác.

Medzi prioritami sú opatrenia na zadržiavanie dažďovej vody

Štúdiá uchopila ucelenú časť v strede priestoru so stromami ako adaptačné opatrenie zväčšujúce plochu s prirodzeným vsakovaním vody. Túto funkciu majú plniť aj dažďové záhrady v zadnej časti priestoru. „Vstupná plocha pri Halenárskej je doplnená o vodný prvok – strekovú fontánu, ktorá funkčne doplní pobytový priestor lúky a zlepšuje mikroklimu v tejto časti, kde kvôli podzemným nálezom nie je možné vysadiť vyššiu zeleň alebo inštalovať iné tieniace opatrenia,“ uvádza sa v štúdii.

Ďalším krokom je príprava projektovej dokumentácie. Plánovaný parčík pri synagóge bude po dokončení nepochybne jedným z najzaujímavejších oddychových priestorov v centrálnej mestskej zóne. ■

Peter Bestvina, foto: autor

Občianske zhromaždenie vyvrcholilo desaťhodinovými diskusiami o adaptácii na klimatickú zmenu

Pilotný projekt občianskeho zhromaždenia sa v sobotu 18. júna dostal do svojej finálnej fázy. Účastníci sa celý deň zamýšľali nad klimatickou zmenou, ktorá sa týka každého z nás. Po tretí raz diskutovalo dvadsaťsedem občanov Trnavy o tom, ako sa mesto má pripravovať na vlny horúčav a sucha.

Občianske zhromaždenie je iniciatívou združenia Človek za klímu, zodpovednosť za procesy počas stretnutí na seba zobralo združenie PDCS, ktoré je na Slovensku špičkou vo svojej oblasti. Mesto Trnava sa stalo subjektom a zároveň spoluorganizátorom projektu.

Občianska participácia ako vyšší level demokracie

Cieľom záverečného, desať hodín trvajúceho stretnutia bolo pomenovať vízie Trnavy do roku 2030 a vybrať opatrenia na adaptáciu na klimatickú zmenu v našom meste. Vytvorili sa tri skupiny, členovia každej z nich sa venovali jednej zo troch hlavných tém: Zadržiava-

vanie vody v meste, Zeleň vo verejnom priestore a Ako má Mesto Trnava komunikovať o príprave na klimatickú zmenu?

„Vízia a opatrenia, ktoré účastníci spoločne navrhli, sa netýkali iba drobných kozmetických úprav, ale vo veľkej miere systémových riešení, ako sú lesoparky, zazeleňovanie poľnohospodárskej krajiny v okolí mesta či zadržiavania vody v krajine, nielen v zastavanej oblasti mesta,“ povedala facilitátorka z PDCS Zuzana Fialová. Diskusii s občanmi mesta, laikmi, sa zúčastnili aj odborníci a predstavitelia mesta. Tí informovali debatujúcich o tom, čo je možné a čo mesto už robí alebo plánuje.

„Ukázalo sa, že je toho naozaj úctyhodné množstvo,“ povedala o opatreniach mesta Z. Fialová. O účastníkoch tretej verejnej diskusie hovorí aj Martina Paulíková z Nadácie Ekopolis a zamestnankyňa Úradu splnomocnenca Vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, ktorá sa na projekte zúčastnila ako expertka: „Starší manželský pár opisoval, ako dokáže doma zadržať počas dažďa aj štyritisíc litrov vody na polievanie záhrady. Nechcú sa pri diskusii oddeliť jeden od druhého, ale pozorne sa počúvajú a milo dopĺňajú. Mladého sčítaného muža vyzývali, aby kandidoval za poslanca, lebo vraj vysvetľuje

veci zrozumiteľne a s energiou. Žena s dlhými hustými vlasmi upozorňovala, že je potrebné zaviesť finančné motivácie, lebo zatiaľ cena vody nemotivuje bežných ľudí šetriť pitnou vodou. Má skúsenosti zo života v zahraničí a podávala ich šarmantne a podnetne. Viacerí zdôvodňovali maximálne expertným spôsobom, kde a prečo obnovovať mokrade, a kde nie. Staršia dáma v ručne háčkovanom svetríku väčšinou nehovorila veľa, ale ak už prehovorila, upozorňovala na zaujímavé veci, ktoré videla v televízii.“ Martina Paulíková nám prezradila, ako vníma diskusie laikov z pozície expertky: „Bolo to zaujímavé, pretože aj pre mňa je ťažké nájsť ten správny pomer, kedy vysvetľovať a kedy naopak mlčať a dať priestor laikom pri ich vlastnom objavovaní informácií a prepojení. My, fach-idioti, máme totiž často rozpačité pocity, ak je naším partnerom v diskusii menej vzdelaný laik. Ak aj prijmem pozvanie do niečoho takého, mnohí akosi podvedome očaká-

vame ničím nezaťažené, svieže nápady – a ono prichádzajú najčastejšie návrhy, o ktorých už dávno vieme, ktoré sa už chystajú alebo ktoré sme už zamietli. Máme pocit, že sme stratili čas. Avšak práve tento spôsob rozhodovania je to, čo pomáha vytvárať fungujúcu komunitu. My, odborníci a odborníčky, dostávame spätnú väzbu na naše návrhy, a v ideálnom prípade sa stretnú so snami laikov. A obyvatelia pochopia, prečo sa niečo v meste robí, a aký to ma zmysel. Áno, je to časovo aj ľudsky náročnejšie, ale určite poctivejšie, ako reagovať iba na tých, čo kričia, kritizujú bez poznania a snahy o dozvedenie. Lebo to druhé je populizmus.“

Kam vyústili diskusie a čo bude nasledovať

Po dôkladnom prediskutovaní tém v skupinách sa jednotlivé návrhy dopracovali a finálne verzie odprezentovali v celej skupine. Záverečným hlasovaním sa prijalo sedem prioritných opatrení pre každý z troch hlavných tematic-

kých okruhov, vízií. Po spracovaní a vyhodnotení získaných výstupov združením PDCS budeme všetkých občanov o výsledku informovať.

Ďalším krokom bude predstretie prijatých opatrení na mestskom zastupiteľstve. Predtým však bude možnosť prerokovať tieto odporúčania aj na stavebnej komisii a komisii životného prostredia, kam dvoch účastníkov občianskeho zhromaždenia pozval v záverečnom príhovore viceprimátor Tibor Pekarčík.

Takto zhrnula projekt občianskeho zhromaždenia facilitátorka Zuzana Fialová: „Trnava je mesto moderné aj odvážne. Dalo možnosť ľuďom zapojiť sa do rozhodovania a naďalej bude s ich výstupmi pracovať. Bol to vzrušujúci zážitok.“

Mesto Trnava ďakuje všetkým účastníkom z okruhu laickej i odbornej verejnosti. Verí, že sa podieľame na projekte, ktorý časom ukáže svoj zmysel v plnej kráse v mestách na celom Slovensku. ■

Peter Bestvina

Rekonštrukcia areálu Materskej školy na Ulici Kornela Mahra už má svoj projekt

Po sfinalizovaní dokumentácie k projektu prestavby areálu materskej školy Kornela Mahra mesto môže postupne pristúpiť k stavebnému konaniu a samotnej rekonštrukcii. Projekt je súčasťou širšieho zámeru mestskej samosprávy kompletne obnoviť dvory pri všetkých materských školách v Trnave podobne, ako prechádzajú rekonštrukciou areály trnavských základných škôl.

Hlavným prvkom areálu bude herná zóna, ktorá bude slúžiť výhradne na potreby školy. Tvorí ju budú preliezky a herné prvky vyrobené predovšetkým z prírodných materiálov a prispôbené potrebám a schopnostiam detí predškolského veku. Neodmysliteľnou súčasťou zóny je nový mobiliár. Primerane rozmiestnené tu budú cvičebné a herné prvky, lavičky, piknikové sety, odpadkové nádoby, stojany na bicykle, edukačné tabule, pitná fontánka, systémy ochladzovania vonkajšieho priestoru

vodou. Odvážnym prvkom bude malá vodná plocha, chýbať nebudú tieniace konštrukcie ako stromy, pergoly a slnolamy. Spenené plochy budú bezbariérové a vychádzajúce z adaptačnej stratégie na dopady zmeny klímy. Zníženie vplyvu horúčav a zlepšenie mikroklimy je pri podobných projektoch už ich samozrejmosťou súčasťou. Preto budú obrubníky nadväzujúce na plochy zelene osadené tak, aby bolo možné bezprostredné vsakovanie dažďovej vody. Povrchy ako zadržňovacie dlaždice alebo štrkové trávniky budú vodopriepustné, rovnako aj dlažba uložená do priepustného lôžka. Dažďová voda z ihrísk a spevnených plôch

bude v maximálnej miere odtekať do zelene. V areáli samospráva odstráni starý sklad a postaví nový, spolu s umyvárňou, opraví aj areálové oplotenie.

Značný dôraz sa v projekte kladie na vegetáciu. Jestvujúca zeleň bude ošetrená a doplnená novou výsadbou stromov, krov a trvaliek. ■

Peter Bestvina

Komunitná klubovňa pre mladých bude aj na Družbe, má už konkrétnu podobu

Projekt s názvom Komunitné klubovne – živé miesta pre mladých pod patronátom mesta postupuje do ďalšej fázy. Po klubovni, ktorá bola v marci tohto roka zariadená na poschodí kultúrneho domu v Modranke, čoskoro vznikne obdobný priestor na sídlisku Družba v objekte bývalého reštauračného zariadenia známeho ako „šenk Pyžamo“.

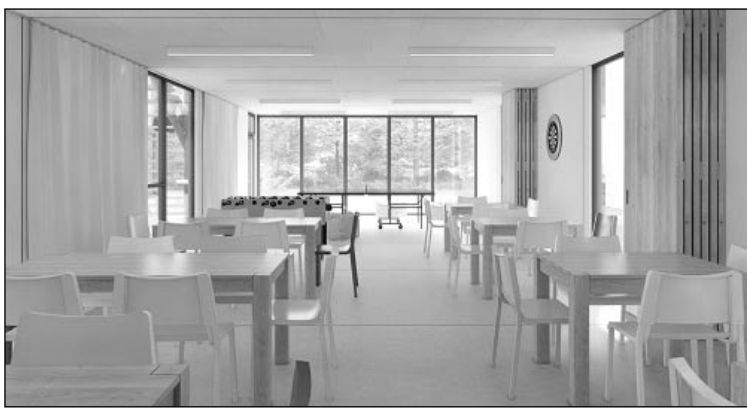
Budúca komunitná klubovňa v „Pyžame“ už nabrala kontúry v architektonickej štúdii, ktorá bude podkladom pre realizačnú projektovú dokumentáciu. Štúdia vo veľkej miere vizuálne prepája verejný a poloverejný priestor, interiér a exteriér. Pavilónový koncept ponúka rôzne priehľadky a nadhľadky do jednotlivých viacúčelových priestorov, ich variabilitu, prípadne etapizáciu. Medzi jednotlivými modulmi vzniknú útulné, neformálne zákutia – terasy s posedením a záhradkami. Komunitné dvory k tomu ponúknu dostatok priestoru na oddych, šport, letné kino, piknik, prípadne grilovanie. Atraktívnym prvkom bude pobytová lávka, ktorá ponúkne výhľadky z novej perspektívy. Tento zjednocujúci prvok prepojí novú detskú ihriskú s komunitnou klubovňou a zároveň posluží ako malá tribúna.

Prvý krok k novému komunitnému priestoru urobilo mesto koncom septembra minulého roka, keď sa v tri roky zavretom objekte pohostinstva uskutočnila originálna vernisáž výstavy autorskej dvojice Martin Kochan & Cyril Blažo. Súčasťou akcie bola debata s mestským kurátorom Adriánom Kobetičom na tému umenia vo verejnom priestore Trnava a možností, ako by mohol byť priestor na mieste Pyžama využitý v budúcnosti. Mládež sa týmto spôsobom zapojila do vytvárania idey komunitného modelu hneď od začiatku.

Mesto Trnava našlo inšpiráciu v zahraničí, kde koncept komunitných priestorov pre mladých funguje už roky. Projekt trnavských klubovní vznikol v spolupráci odboru školstva, mládeže a športu Mestského úradu v Trnave, Mestského kultúrneho strediska – Zaži v Trnave, Centra voľného času a samotných tínedžerov, ktorí sa na realizácii podieľali svojimi nápismi v dotazníku.

Trnavskú klubovňu v Modranke rozbiehal skúsený Lukáš Hro-

šovský, ktorý sa špecializuje na prácu s mládežou na medzinárodnej úrovni. Jeho úlohou bolo

nastaviť fungovanie komunitného priestoru, kým odovzdá štafetu novému koordinátorovi. ■

Peter Bestvina

Nestabilné podložie si počas rekonštrukcie Hajdóczyho vyžiadalo niekoľko dní prác navyše

Komplexná rekonštrukcia Ulice Jána Hajdóczyho je v plnom prúde. Pri práci na prvej etape sa vyskytli nepredvídateľné komplikácie s podlažím. Ako sa ukázalo po odkrytí komunikácie, podložie bolo podmáčané spodnými vodami, čo zapríčinilo jeho nestabilitu. Spevňovanie podlažia si vyžiadalo rozsiahlejšie úpravy, preto musela byť prvá etapa prác predĺžená.

Samospráva však pracovala na tom, aby bola táto časť aj napriek nutnému zdržaniu čo najskôr dokončená. Úsek od univerzity po Legionársku ulicu mal byť podľa nového harmonogramu hotový 30. júna.

Následne sa začnú práce na časti od križovatky s Cukrovou a Pažitnou po križovatku so Slnecnou. Táto etapa zahŕňa aj prácu na rozvodoch a prír-

pojkách pitnej vody a plynu zo strany spoločností TAVOS a SPP, ukončiť by sa v ideálnom prípade mala 15. augusta. Úsek od križovatky so Slnčnou po 5 metrov za križovatku s Ulicou Maximiliána Hella sa

bude rekonštruovať od 28. júna do 31. augusta. Rekonštrukcia úseku od križovatky s Legiónarskou po križovatku s Cukrovou a Pažitnou sa začne 1. septembra, dokončená by mala byť do 15. októbra. Ak všetko

pôjde podľa plánu, koncom októbra budú práce na celej ulici dokončené. Mesto Trnava ďakuje občanom za tolerovanie zhoršených podmienok počas stavebných prác a za rešpektovanie dopravného značenia. ■

Text a foto Martin Jurčo

V inteligentnom meste by sme mali mať všetko dostupné do piatich minút

Inteligentná Trnava – inovácie v meste pre udržateľnú budúcnosť v energetike, enviromente, mobilite a pre lepšiu kvalitu života. Takáto bola ústredná téma konferencie o rôznych okruhoch, ktoré súvisia s postupnou premenou mesta z hľadiska udržateľnosti. Aby bolo zelenšie a zaradilo sa medzi tzv. inteligentné mestá. V našom postsocialistickom teritóriu je to beh na oveľa dlhšie trate v porovnaní so západnou Európou. Aj preto na konferencii na pôde Materiálovotechnologickej fakulty STU so sídlom v Trnave odzneli zaujímavé diskusie na spomínané témy.

Roman Sporina z Jadrovej energetickej spoločnosti Slovenska hovoril o našej pripravenosti na výrobu zeleného vodíka ako paliva v oblasti dopravy, Ján Weiterschütz pripomenul, prečo patrí budúcnosť v ťažkej mobilite vodíku. Prezentovaný bol nový vodíkový autobus, ktorý má svojho výrobcu aj na Slovensku a reč bola aj o podmienkach na rozvoj inteligentnej infraštruktúry pre podporu mobility v mestách na Slovensku. Jeden zo zaujímavých príspevkov s názvom Inteligentné mesto a inteligentná mobilita sú spojené nádoby prezentoval David Bárta, odborník z City One z českej republiky.

■ Pre mnohých je názov inteligentné mesto a inteligentná mobilita len zoskupením cudzích slov. Vysvetlime ho bežnému čitateľovi, povedzme, zamestnancovi nejakej fabriky, päťdesiatnikovi s priemerným vzdelaním, ktorý býva dakde pri Trnave a dochádza do práce a za nákupmi do mesta.

- Inteligentné mesto, to je viac myšlienok v jednej. Závisí od toho, na akú cestu sa mesto vydá. Kľúčové je prepojiť všetky

sektory do združených investícií. Predstavte si, že staviam cyklotrasu, pri tom opravím kanalizáciu, a zároveň pri týchto prácach uložím káble vysokorychlostného internetu. Inteligentné mesto možno chápať aj tak, že si odo mňa prenajme strechu a osadí naň solárnu elektrárňu. Pokiaľ ide o dopravu, tak ide najmä o integráciu viacerých druhov dostupnej dopravy. Základným cieľom je znižovať objem individuálnej dopravy tak, že napríklad pri zakúpení cestovného lístka na autobus mám hneď možnosť si v jeho cene požičať elektrobicykel. To je motivácia. Na druhej strane je demotivácia, ktorou by sme mali takto nepriamo ovplyvniť občana, aby sa rozhodol nechať auto doma a využil verejnú dopravu. Tou demotiváciou by mohlo byť zvyšovanie cien za parkovanie alebo poplatok za vstup do centrálnej mestskej zóny.

■ Znie to dobre, ale je to vízia na mnoho rokov dopredu. Ako by sa dali urobiť čo najjednoduchšie riešenia a v čo najkratšom čase?

- Je problém, že tranzitná doprava ide cez mesto, to je to najhoršie z nášho pohľadu.

V Trnave ste časť týchto problémov vyriešili stavebne, vybudovaním obchvatov. Druhá vec je, ako sa ja ako obyvateľ mesta staviam k mobilite, či sa musím toľko presúvať. Napríklad počas covidu sme si zvykli, že nemusíme každý deň chodiť do práce autom. To bol výukový program pre nás všetkých, že to môže fungovať inak. A teraz sme postupne začali premýšľať: ako sa dostanem do práce, koľko to spotrebuje zdrojov, či sú to ruské zdroje a koho tým podporujem. Napríklad, za zbytočný prejazd považujem to, že deti chodia do školy na opačný koniec mesta. Ďalšia stránka je, či sa ponáhľam a ďalšie faktory. Napríklad v Osle v Nórsku zaviedli mýtny systém. Ak ste

chceli ísť do centra mesta autom, museli ste zaplatiť poplatok. Je to približne štyri eurá. Obyvatelia síce najprv boli nespokojní, ale nakoniec pochopili zmysel takéhoto opatrenia a prispôbili sa mu. Pripomeňme, že financie, ktoré sú tam takto vyzbierané, idú na zlepšenie verejnej dopravy v meste. Podobne je to riešené aj komfortom medzimestskej dopravy. Ak bývate dakde za mestom, tak vám ide často autobus a natoľko komfortný, že sa rozhodnete, že necháte auto doma. Napríklad, keď viete, že po ceste si vybavíte e-mail, dostanete kávu alebo noviny, po práci môžete ísť na pohárik vína. Ľudia pochopili, že nemusia do mesta chodiť autom každý deň, že im stačí, keď idú raz týždenne.

■ **Kto by mal urobiť prvý krok v spominatej inteligentnej mobilite? Mesto, župa, vláda? Treba zvýhodniť mestskú dopravu, ale čo upchaté cesty, čo menej mobilní obyvatelia a podobne? Asi tých okruhov, ktoré sa nedajú vyriešiť naraz, je hneď niekoľ-**

ko. Najmä v takých podmienkach, aké má Trnava.

- Neverím celkom veciam, ktoré sú zadarmo. Všetko niečo stojí, preto za všetko treba platiť, a tak by ani verejná doprava nemala byť zadarmo, ale mala by byť výrazne lacnejšia ako používanie auta. V spomínanom Osle sa to začalo riešiť od stredu mesta. Vytvorili sa zóny, ktoré zachytávajú ľudí v parkovacích domoch, a potom môžete zvyšok cesty prejsť peši alebo na bicykli, čo je v cene parkovania. Všade je kľúčová spolupráca všetkých inštitúcií, ktoré ste spomínali. Ak sa na to pozeráme z regionálneho hľadiska – je oveľa lepšie, ak obyvateľa zachytíme dakde v Senici a prestúpi do vlaku, akoby sme ho mali zachytiť až niekde na okraji Trnavy. Treba to vidieť nielen mestsky, ale aj regionálne.

■ **Z pohľadu Česka a Slovenska, ktoré mestá majú najbližšie k tomu, aby sa stali inteligentnými z hľadiska mobility?**
- To je veľmi ťažká otázka. Dopravné problémy takých miest ako Praha, Brno alebo Bratislava, sú celkom iné ako napríklad

v Trnave a jej regióne. Európsky trend je mobilita ako služba. Na jeden lístok využijete rôzne druhy dopravy. To vyžaduje integráciu, musíme mať napríklad informáciu o tom, že bicykel na železničnej stanici bude k dispozícii práve vtedy, keď ho potrebujete. Viaceré mestá sa k tomu postupne priblížili, ale nemožno povedať, že by tu niečo také fungovalo natoľko komplexne ako v Oslo. To naše oneskorenie je obrovské, veď si predstavte, že z hľadiska stavebného konania sme niekde na úrovni Kamerunu – ako Česko, tak aj Slovensko. To znamená, že niečo postavíme, dlho to trvá. Príkladom zlej praxe je budovanie obytných štvrtí, kde nemáte služby a vybavenosť, a tak potrebujete aj dve autá, aby ste všetko vybavili. Základom by mala byť schopnosť vybaviť si všetky veci do piatich minút cesty od bydliska. Ďalšia veľká vec je riešenie klímy. V tomto danom priestore byť schopný prežiť, teda mať nablízku zeleň a čo najviac eliminovať klimatický problém. Ale to je ďalšia veľká téma na samostatnú diskusiu. ■

Text a foto Martin Jurčo

Nový čestný doktor Trnavskej univerzity Ján Grác zasvätil život psychológii

Trnavská univerzita udelila čestný doktorát významnému psychológovi prof. Jánovi Grácovi. Rodák z Kovariet (nar. 5. apríla 1930) pôsobil od roku 1994 ako profesor na Katedre psychológie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Autor dvadsiatich troch knižných monografií koncipoval novú vednú disciplínu edukačná psychológia, venoval sa problematike samoučenia a psychológii mravnosti. Predsedníctvo Slovenskej psychologickej spoločnosti mu za prínos v oblasti psychológie samoučenia udelilo nielen diplom za zásluhy o rozvoj psychologickej vedy na Slovensku, ale aj najvyššie vyznamenanie Plaketu prof. Jurovského (2009).

„Kolegovia ho poznajú ako človeka, ktorý vie nielen vypočuť, povzbudiť, ale aj ukázať nové horizonty a ponúknuť platformu k spoločným vedeckým projektom. Pôsobil vzorom pre kolegov, že štu-

dentov nerozvíjame len cez sprostredkovanie učebnej látky, ale predovšetkým svojím postojom k výučbe, vedeckej činnosti, no najmä celou svojou osobnosťou,“ povedala vo svojom slávnostnom príhovo-

re Mária Dėdová, ktorá pôsobí na Katedre psychológie. Ján Grác vyštudoval psychológiu na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Pracoval v Ústave ďalšieho vzdelávania učiteľov v Bratislave (1956 – 1961).

Potom učil na stredných školách v Bratislave. V rokoch 1964 až 1966 sa zamestnal na Výskumnom ústave pedagogickom v Bratislave, neskôr na Psychologickom ústave Univerzity Komenského v Bratislave (1966 – 1967). Na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave pracoval od roku 1965 postupne ako asistent, docent a profesor až do odchodu do dôchodku. „Moji rodičia boli roľníci. Malo to svoju svojráznosť. Deti v tomto prostredí nemali ustlaté na perinkách, museli pracovať. Každý z nás sa musel zúčastniť tej manufaktúrnej domácej výroby. Tak som aj závidel mojim vrstovníkom, ktorí hrali futbal, zabávali sa v prírode. Mňa čakala práca na poli. Pamätám si, že sa spievalo – prázdniny idú, a pre mňa to bol znak začiatku prác pri žatve. Ale napriek tomu som rád, že som sa v takejto rodine narodil a že mi to dalo základ na celý život,“ hovorí Ján Grác. Topoľčiansky región rodných Kovariet ho formoval a postupnými krôčikmi sa dostával aj k psychológii. „Keď sa pozriem na svoj život, mám pocit, že ho niekto starostlivo plánuje. Z mojej dnešnej pozície sa mi zdá, že to všetko nebola náhoda. Napríklad, chcel som študovať na poľnohospodárskej univerzite v Košiciach. A keďže môj otec nebol členom družstva, odmietli ma prijať. Potom som sa zrazu ocitol v učiteľskom povolání, keďže v tom čase potrebovali učiteľov. A tak som sa dostal na Univerzitu Komenského. Pod vplyvom okolností som sa snažil uplatniť tam, kde sa dalo. Študoval

som teda filozofiu a psychológiu, a v tom som sa našiel. Začal som sa venovať psychológii ako k svojmu koníčku,“ spomínal Ján Grác aj na to, ako sa nakoniec dostal k disciplíne svojho profesionálneho života. „Pôvodne bola psychológia považovaná za pavenú, a tak som sa dal na filozofiu. Napokon za nami prišiel prof. Anton Jurovský a povedal, že nám povolili odbor, ale bude treba nájsť štyroch študentov, aby ho otvorili. Jedného som presvedčil, dvaja sa prihlásili, a tak sme začali študovať. Potom som externe doštudoval filozofiu a históriu. A napokon, keď ma vyhodili z práce, som sa mohol uplatniť ako učiteľ na strednej škole,“ hovorí Ján Grác. Neskôr pokračoval opäť ako pedagóg na univerzite. „Ako učiteľ som začal riešiť psychologické témy, videl som rozdiel medzi výchovou a vzdelávaním. Videl som ten rozpor, a preto som sa týmto témam začal viac venovať,“ hovorí Ján

Grác aj o svojom príchode do Trnavy. „V roku 1993 prišiel za mnou rektor a dekan, že odchádza vedúci katedry psychológie, či by som nešiel na Trnavskú univerzitu. Pre mňa to znamenalo veľký životný obrat, pretože moja pôvodná univerzita nebola ku mne taká priateľská. Bol som totiž dovedy kádrový prípad a to mi spôsobovalo peripetie. A tu, v Trnave, som mal všetky podmienky na prácu, aké som potreboval,“ hovorí a pripomína, čo mu toto životné zameranie prináša. „To nevzniklo z rojčenia, ale z potreby. Veľmi som si cenil, že som sa dostal na vysokú školu a že som mohol študovať. A zistil som, že táto moja práca je môj koníček. Život bol ku mne milosrdný, spôsoboval mi ťažkosti, aby mi s postupným trpezlivým prekonávaním prekážok bolo všetko vzácnejšie. Tam kdesi som sa nachádzal a bol som rád, že môžem byť psychológom.“ ■

Text a foto Martin Jurčo

Areál trnavskej Fakultnej nemocnice prechádza najväčšou revitalizáciou za polstoročie

Ešte na začiatku 90. rokov bol areál trnavskej nemocnice plný zelene. Mobilní pacienti a ich blízki sa tam mohli poprechádzať, nakúpiť si v predajni potravín alebo v bufetoch a posediť si na lavičkách. Od 90. rokov areál postupne chradol. Zeleň bola zanedbaná, rovnako aj lavičky, predajňa potravín bola zrušená, budovy chátrali, parkovanie bolo chaotické. Obmedzenie vstupu vozidiel vrátnikom a závary boli tiež zrušené, a tak sa pre mnohých stali nemocničné plochy možnosťou, ako ľahko zaparkovať. Našťastie, s tým je koniec.

Areál sa vracia k svojej voľakejšej podobe, k čomu prispieva postupná revitalizácia zelene, vonkajšieho mobiliáru a zmena režimu vstupu vozidiel do areálu nemocnice. Viac nám povedal riaditeľ Fakultnej nemocnice Vladislav Šrojta.

■ Od prvého júla sa zmení systém vstupu vozidiel do areálu. V akom režime bude fungovať?

- Doteraz bol vstup bezplatný. Z minulých rokov si pamätáme, že nemocnica vstup vozidiel regulovala. Kedysi tu bola závara, ktorú ovládal vrátnik. Neskôr pribudli automatické závary a vstup bol spolplatnený. Toto všetko moji predchodcovia zrušili. Do areálu nemocnice vstupovali vozidlá, ktoré tu nemali čo hľadať. Blízkosť železničnej stanice i centra mesta boli lákadlom prísť do areálu nemocnice a zaparkovať tu neraz aj na celý deň. Spôsobovalo to problémy pacientom a aj zamestnancom nemocnice, ktorí si miesto na parkovanie nevedeli nájsť. Nehovoriac o tom, že parkovanie nebolo regulované ani z hľadiska parkovacích miest. Neraz sa objavovali autá na trávnikoch, po okrajoch chodníkov, nehovoriac o tom, že ničili zeleň a často spôsobovali aj dopravné problémy prechádzajúcim sanitným vozidlám. S tým je koniec, keďže celý areál revitalizujeme. Obmedzením vstupu do areálu chceme zamedziť prístup tým, ktorí neprišli k lekárovi, nepracujú tu a ani neprišli navštíviť niekoho zo svojich blízkych.

Spúšťame nový parkovací systém. Pri vstupe do areálu nemocnice máme už nainštalované vstupné závary. Parkovanie bude určené pacientom a zamestnancom. Všetci návštevníci budú mať štyri hodiny parkovania zadarmo, čo je v zmysle nariadenia Ministerstva zdravotníctva SR. Myslím, že je to celkom ideálny čas a nikto z pacientov sa nemusí báť, že by mu nepostačoval. Tí, ktorí prekročia limit štyroch hodín, budú mať vstup spolplatnený.

■ S reguláciou parkovania je spojené aj budovanie nových parkovacích miest? Napríklad pri pavilóne Psychiatrickej kliniky sa parkovalo doslova na blate.

- Počas týchto týždňov sme otvorili štyri nové parkovacie plochy, a to spomínané je jedným z nich. Celkovo vzniklo stotri parkovacích miest, pribudne ešte osem pri

budove kaviarne, resp. rehabilitácie. Týmto chceme zlepšiť komfort pacientom, ktorí prichádzajú do nemocnice na vyšetrenie. Doteraz parkovali tam, kde bolo voľné miesto, bez ohľadu na to, či ničili zeleň alebo zavádzali prechádzajúcim autám. Najhoršie bolo to, že areál bol rozľahlý a prichádzalo ku kolíziám so sanitnými vozidlami a autami rýchlejšieho záchrannej pomoci.

■ Pamätáme si staré fotografie, keď areál vyzeral ako sanatórium. Pacienti sa prechádzali po vonku, sedeli na lavičkách. Samozrejme, dnes sa čas hospitalizácie skracuje na minimum, takže pacienti netrávia v nemocnici toľko času.

- Snažíme sa pacientom spríjemniť pobyt v nemocnici, preto im aj zlepšujeme podmienky v areáli. Rekonštrukcie robíme citlivo, aby pasovali k danej lokalite. Upravila

sa zeleň, vysadili kvety, vymenili sa lavičky, doplnilo sedenie, zrevitalizovali sa zelené plochy a otvorili sme aj kaviareň, ktorá sa teší obľube návštevníkov. Rovnako v zadnej časti prebehla výsadba, osadili sa koše a postupne sa bude dobudovávať asfaltová časť. Musíme si totiž počkať aj na rekonštrukciu kanalizačných rozvodov. Potom sa dokončí vo forme parku aj zadná časť pri pavilóne Infekčnej kliniky. Tam sa na prízemí dorába päť izolačných boxov, preto čakáme na dokončenie stavebných prác. Klinika bude tvoriť samostatnú časť so všetkým vybavením a v prípade nástupu pandémie nebude potrebné obmedzovať iné oddelenia.

■ Máte za sebou celý rad aktivít. Nedávno to bola ďalšia etapa rekonštrukcie ambulantnej časti Onkologickej kliniky, otvorilo sa oddelenie rehabilitácie, oddelenie estetickej chirurgie, opravili sa fasády niekoľkých pavilónov.

- Naším dlhodobým plánom je postavenie novej nemocnice. To je však budúcnosť, pretože to je politické rozhodnutie. Nespíme na vavrínoch a pokračujeme ďalej. Pripravujeme dokumentácie troch veľkých centier – vznikne gastroenterologické, proktologické a urologické centrum. Mali by byť vybavené špičkovou technikou na

úrovni stredoeurópskeho regiónu. Zatiaľ je tento zámer vo fáze prípravy projektu. Veríme, že sa nám podarí posunúť trnavskú nemocnicu na špičku zdravotníckych pracovísk na celom Slovensku.

■ Špecializácia je prioritou asi vo všetkých odboroch. Podobne sme nedávno informovali o vytvorení Kardiologického oddelenia, ktoré sa odčlenilo od Kliniky vnútorného lekárstva, predtým interného oddelenia.

- Klinika vnútorného lekárstva je najväčšia. Špecializáciu zvyšujeme tým, že dokážeme jednotlivé odbory zabezpečiť personálne a technicky odčleniť. Tak vznikne spomínané samostatné gastroenterologické oddelenie so svojím primárom, samostatnými priestormi a prístrojovou technikou.

■ Z akého rozpočtu všetky spomínané aktivity financujete?

- Všetky projekty sú financované viaczdrojovo. Získali sme financie aj z Ministerstva zdravotníctva SR. Podarilo sa nám zlepšením hospodárenia alokovať vlastné finančné prostriedky. Zvýraznili sme aj vlastné podnikateľské aktivity ako je spomínaná kaviareň, preventívne lekárstvo, služby estetickej medicíny a podobne. To sú odbory, ktoré fungujú na samoplatcovstve. Potom z týchto financií hradíme spomínané re-

vitalizácie. Rozbehli sme aj projekt Partnerstvo pre nemocnicu – máme viaceró sponzorov – podnikateľov, ktorí nám poskytnú finančné dary alebo financujú konkrétne projekty obnovy, opráv a revitalizácie.

■ Ako riešite spätnú väzbu? Vieme, že trnavská nemocnica si získavala povesť akéhosi odkladiska chorých. Aj keď informujeme o zlepšovaní prístrojového vybavenia, oceňeniach pre viacerých lekárov, medicínskych úspechoch, predsa len u niektorých Trnavčanov pretrváva zlá povesť trnavskej nemocnice.

- Zlé meno sa získava rýchlo. Vrátiť to späť je už problém, je to beh na dlhé trate. Našou poctivou prácou sa snažíme presvedčiť pacientov a všetkých Trnavčanov, že zmena k lepšiemu je možná. Sme mimoriadne aktívni aj na sociálnych sieťach, kde informujeme o našej činnosti a hovoríme o našich zámeroch. Už dlhšie máme zavedené dotazníky spokojnosti pre pacientov a zamestnancov. Požiadavky potom uplatňujeme pri našich aktivitách. Zmeny sa snažíme implementovať tak, aby sa najhorúcejšie témy čo najrýchlejšie vyriešili. Nevieme to urobiť čarovným prútičkom, ale verím, že o dva-tri roky sa to naše renomé zmení k lepšiemu. ■

TS ZpS

Klienti zariadenia pre seniorov nemajú čas na nudu, ich leto bude plné aktivít a podujatí . . .

Máj bol v trnavskom Zariadení pre seniorov na Ulici Terézie Vansovej v znamení Covidu-19. Našťastie, všetko dopadlo dobre, a po štrnásťdňovej karanténe sa už v júni klienti aj zamestnanci mohli tešiť na množstvo nových aktivít.

„Začali sme vo veľkom organizovať Čaj o tretej podľa anglickej tradície, len s malým rozdielom, že sme si ho presunuli na tretiu hodinu popoludní. Klienti si posedeli pri čaji, niektorí aj pri kávičke, porozprávali sme sa o anglických zvyklostiach a tradíciách a dozvedeli sme sa aj to, prečo si

Angličania pridávajú do čierneho čaju mlieko. Aby sme mohli tráviť takéto krásne popoludnia pri čaji o tretej vonku, bolo našou prioritou využiť prvé teplé lúče slnka a pripraviť letnú záhradu. Spoločne sme preto zorganizovali sadenie kvetov a záhrada ožila letnými farbami. Potešilo to naj-

mä nežnejšiu časť klientov nášho zariadenia a dámy si prácu spestrili aj spevom ľudových piesní,“ povedala riaditeľka zariadenia Anna Menkynová. Spoločnosť Henkel Slovensko schválila zariadeniu projekt Floramobil. „Naše prostredie ponúka množstvo inšpirácií

k pohybovým aktivitám a hrám, ktoré umožňujú človeku uvoľniť negatívne pocity. To bolo hlavným dôvodom nášho zapojenia do projektu o Floramobil. Práca s Floramobilom prispieva aj k zlepšeniu sociálnych vzťahov, k rozvoju samostatnosti, zodpovednosti a schopnosti spolupracovať. Cieľom je motivovať klientov, aby aj napriek imobilite trávil svoj voľný čas zmysluplne, pri pestovaní rastlín,“ vysvetlila Anna Menkynová.

Veľký úspech má v zariadení aj projekt Na bicykli v každom veku. Vďaka dvojmiestnej rikši riadenej sociálnym pracovníkom majú klienti možnosť pozorovať krásy a premeny Trnavy alebo si vybaviť v meste rôzne záležitosti. „Klientov môžeme aj napriek ich zhoršenému zdravotnému stavu znova dostať do mesta alebo do prírody, kde si môžu užiť dobré počasie a vychutnať pocit voľnosti. Výlety rikšou majú úžasný význam pri budovaní dôvery medzi klientom a sociálnym pracovníkom alebo inštruktorom sociálnej rehabilitácie, aj pri zachovaní psychickej pohody klienta a jeho motivácii. Nemenej dôležitým cieľom tejto aktivity je zapojiť aj dobrovoľníkov. Mladí ľudia môžu našim klientom odovzdať energiu, chuť do života, iný pohľad na svet a naši klienti zase mladšej generácii kopec užitočných životných skúseností a múdrostí.“

V rámci spájania generácií prišli klientov podporiť aj deti zo Základnej školy na Ulici Andreja Kubinu, ktoré so seniormi spolupracovali v oblasti SMART vzdelávania. Aktivita sa bude uskutočňovať pravidelne, na prvom stretnutí sa navzájom spoznávali, rozprávali sa, deti naučili seniorov hrať zábavné hry či potréňovať pamäť a pozornosť pri pexese. Mnohí seniori si našli obľúbené aktivity prostredníctvom tabletov a niektorí sa už vedú skontaktovať prostrední-

ctvom tabletu cez sociálne siete s rodinnými príslušníkmi.

„V lete chceme klientom vyhradit čas, keď boli uzavretí kvôli pandémie koronavírusu. Začali sme vyrážať na výlety po Trnave, vyhradili sme si piatky na príjemné posedenia mimo zariadenia, najmä v častiach Trnavy, ktoré klienti po ich renovácii ešte nevideli. Plánujeme piknik v Proménade, prechádzku v Parku Bela IV., na Kalváriu, aj spoznanie nových priestorov Nádvorja. Chceli by sme zorganizovať výlet do okolitých miest, zakrátko nás čaká prehliadka modranskej keramiky v Modre a v Smoleniciach prehliadka Včeloviny. V júli sme k nám do zariadenia pozvali seniorské divadlo Selavi, užijú si ho aj tí, ktorí zo zdravotných dôvodov už chodiť do divadla nemôžu. V lete budeme častejšie spolupracovať s Centrom pre deti a rodinu v Trnave a v auguste zorganizujeme v spolupráci s rodinnými príslušníkmi klientov spoločné varenie gulášu a opekanie. Naplánovaný máme výjazd na Tradičný trnavský jarmok a chceli by sme usporiadať aj vlastný mini jarmok v zariadení. O jeho termíne určite budeme informovať v správny čas na našom webe, FB stránke a Instagrame,“ s nadšením pokračovala Anna Menkynová vo výpočte plánovaných aktivít pre seniorov. Aby toho nebolo málo, v rámci skvalitňovania poskytovania so-

ciálnych služieb a zlepšovania kvality života seniorov pracujú na pokrytí celého zariadenia sieťou wifi, budú pokračovať v rekonštrukcii izieb a kúpeľní a postupne bezbariérovu zrekonštruujú všetky priestory. Veľkou zmenou prejde aj terasa, kde už v júli vytvorí zimnú záhradu, ktorá má potenciál na spestrenie rôznych voľnočasových aktivít, pričom pobyt vo vonkajšom prostredí môže prispieť aj k prevencii rozvoja depresie, úzkostných atakov a neurotických porúch.

Najnovším projektom je pohybové ihrisko, ktoré má pozitívne ovplyvniť zdravie a pohyblivosť seniorov s mnohými diagnózami. „Nemenej dôležitou ambíciou je rozvinúť komunitnú spolupatričnosť, keďže vieme naplánovať pravidelné cvičenia na ihrisku so skupinami alebo osobami, ktoré nie sú klientmi nášho zariadenia, ale spolupracujú s nami, prípadne spoluprácu vytvoríme. Zaujímavosťou je aj prítomnosť detí v našom zariadení a v záhrade, kde sú pre nich hracie prvky, čím podporíme projekt spájania generácií. Okrem rehabilitácií, kompletného precvičovania horných a dolných končatín si tam seniori precvičia senzomotorické vnemy, pozornosť, sústredenie, rovnováhu, koordináciu a synchronizáciu pohybu. Ihrisko bude prístupné a prispôbené aj klientom na invalidnom vozíku,“ dodala Anna Menkynová. ■

Jana Judinyová

Odkaz manželov Lehotayovcov: Mier, zdravie, pokoj a byť vďační za každý nový deň

V našom meste žije veľa zaujímavých ľudí. K takým nesporne patria aj manželia Lehotayovci: RNDr. Hilda Lehotayová, rodená Danihelová, a Ing. Eugen Lehotay. Obaja, dnes už v úctyhodnom veku, strávili viac ako polovicu života v Trnave. Zažili ju v slede času a udalostí, ktoré sa prehrali krajinou aj mestom. Ich spomienky na nedávnominulú Trnavu zaujmú a možno budú pre niektorých inšpiráciou aj v súčasnosti.

S poéziou a mikroskopom po cestách života

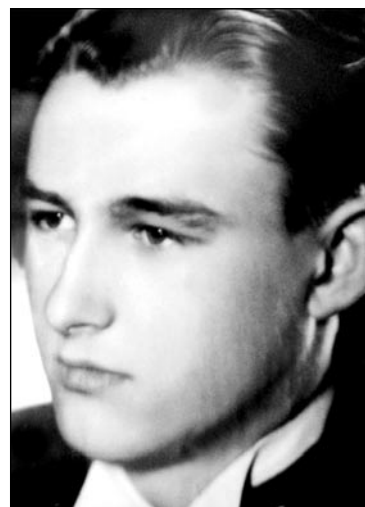
Doktorka Hilda Lehotayová je rodená Trnavčanka. Narodila sa 15. júla 1927, onedlho oslávi 95. narodeniny. V Trnave študovala na dievčenskom gymnáziu. V štúdiu pokračovala v Bratislave na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského, vyštudovala odbor geológia. Po promócií v roku 1951 nastúpila na Geologický ústav Dionýza Štúra v Bratislave, kde pracovala až do odchodu na dôchodok. Postupne sa vyprofilovala v dnes mimoriadne cenej oblasti mikropaleontológie. Tento vedný odbor sa zaoberá identifikáciou nálezísk ropy, zemného plynu a nerastov na základe výskytu špecifických skamenelín a mikroorganizmov. Ako jedna z prvých u nás začala pracovať na elektrónovom mikroskope. Doktorka Lehotayová počas profesionálneho života napísala množstvo odborných karentovaných článkov. Služobne navštívila všetky okolité štáty, ale napríklad aj Gruzínsko, kde sa jej páčilo najviac. Aj napriek tomu, že profesijne aj rodinne (vychovala tri deti) zakotvila v Bratislave, s Trnavou zostala spätá. Rodinnými zväzkami, a po skončení pracovnej etapy života sa do nášho mesta vrátila natrvalo.

■ **Ste rodená Trnavčanka, v našom meste ste prežili detstvo aj veľkú časť mladosti. S ktorou lokalitou Trnavy je spojené životné obdobie, ktoré mnohí považujú za najdôležitejšie pre formovanie osobnosti? Môžete nám priblížiť územie svojej mladosti?**

Hilda Lehotayová pri práci s mikroskopom

- Moje najrannejšie spomienky na detstvo a mladosť sú spojené so štvrtou Špíglsál. Narodila som sa do skromných, ale vo vtedajšej dobe bežných pomerov. Otec Jozef Danihel počas 1. svetovej vojny strávil určité obdobie v ruskom zajatí. Keď sa vrátil, našiel si prácu v parnom mlyne. To bolo vtedy, v povojnových časoch, pomerne dobré zamestnanie, lebo okrem mzdy dostával aj čo-to naturálií, t. j. múku alebo obilie. Mamička Agneša bola kuchárka, pred svadbou varila v chýrnom trnavskom hoteli Imperiál. Keď sa rodičia zosobášili, postupne si postavili dom na rodičovskom pozemku. Do takýchto skromných, ale usporiadaných pomerov sme sa narodili so sestrou Jozefínou. Vyrastali sme spolu s bratrancom Jozefom, ktorého si moji rodičia adoptovali po smrti jeho najbližších. Špíglsál

Eugen Lehotay, maturant

bol v 30. a 40. rokoch 20. storočia len sčasti zastavaný. Na dohľad sme mali polia obsiate obilím a lúky hýriace kvetmi a zeleňou. Práve tie nás lákali. Tu sme sa všetci

Rodina a rodičia Hildy Lehotayovej

vrstovníci z okolia hrávali celkom jednoduché loptové hry. O dve ulice ďalej bol zberný dvor na rôzne odpadové suroviny. Z pohodených zvyškov materiálu, ktorý tu ľudia odovzdávali, sme si zriadili naše malé podnikanie. S kúskami tehál, dreva, drôtu, s gombičkami sme uzatvárali neskutočné obchody, ku ktorým patrilo vážne handrkovanie a výmena tovaru. Keď sme si splnili domáce povinnosti, ku ktorým u nás doma patrila práca v záhrade, nákupy a poriadok v dome, mali sme neskutočne veľkú voľnosť pohybu; v skromných pomeroch našej fantázií narástli zlaté krídla. Keď som začala ako jedenástročná navštevovať dievčenské gymnázium v Trnave, museli sa zákonite zmeniť aj moje priority.

■ **Ako si spomínate na toto gymnázium, ktorá je v povedomí Trnavčanov v porovnaní s trnavskými chlapčenskými gymnáziami vari aj trochu v úzadí?**

– Dievčenské reálne gymnázium bolo podstatne mladšie ako chlapčenské gymnázium v Trnave. Keď som ja do neho začala chodiť približne v roku 1938 – 39, existovalo v podstate len rok. Gymnázium otvorilo najskôr len 1. triedu, postupne sa zriaďovali vyššie a vyššie triedy až po ôsmu. Uršulínky vtedy viedli aj ľudovú

školu, trojtriednu meštianku a učiteľský ústav. Na našom gymnázium bol poriadok a prísna disciplína. V pamäti mi utkvela výborná slovenčinárka Vesna Jesenská, tá vo mne prebudila lásku najmä k poézii, ktorá mi zostala na celý život. Rada som recitovala, dokonca aj neskôr v zrešom veku na rôznych spoločenských podujatiach. Keďže som mala „v hľadáčiku“ poéziu, poznala som osobne súčasných trnavských poetov, vlastne mojich konškolákov – študentov chlapčenských gymnázií, napríklad Miroslava Válka, Vojtecha Mihálika – volali sme ho „Brčo“, aj Viliama Turčányho a, prirodzene, aj ich tvorbu. Boli veľmi nadaní a schopní vytepať zaujímavé verše na najrôznejšie príležitosti. Nesklamali, všetci významne obohatili našu literatúru. Na škole existoval aj spevácky krúžok pod vedením Mikuláša Schneidera Trnavského. Vystupovali sme pri náboženských a štátnych sviatkoch. Na našom gymnázium učili viacerí pedagógovia z trnavských chlapčenských gymnázií, napríklad profesori Uharček, Volemann, spomínam si aj na nemčinárku – profesorku Hesse. Skladbu predmetov sme mali podobnú ako na chlapčenských gymnáziách: dva cudzie jazyky, latinčina, prírodné vedy, kreslenie, hudobná výchova. Požiadavky boli prísne,

Ľudia a udalosti

■ **1. 7. 1992** – V Trnave bola otvorená Trnavská univerzita, ktorú zákonom zriadila Slovenská národná rada (30. výročie).

■ **5. 7. 1992** – V Bratislave umrel trnavský rodák KAROL VACULÍK, dlhoročný riaditeľ Slovenskej národnej galérie, historik výtvarného umenia a odborný publicista (30. výročie).

■ **6. 7. 1927** – V Trnave sa narodil lekár, zakladateľ odboru špeciálna stomatológia, odborný publicista a vynálezca EUGEN KURILL, ktorému roku 2014 udelili Čestné občianstvo mesta Trnava in memoriam (95. výročie).

■ **6. 7. 1947** – V Trakoviciach sa narodil nositeľ Ceny mesta Trnavy za rok 2014, kňaz a správca farnosti v Modranke ALOJZ LACKOVIČ, ktorý sa venuje pastoračnej starostlivosti o futbalový oddiel Spartak Trnava (75. narodeniny).

■ **7. 7. 2017** – V Trnave sa uskutočnila slávnostná inaugurácia poštovej známky s portrétom zakladateľa Spolku sv. Vojtecha ANDREJA RADLINSKÉHO, ktorú vydala Slovenská pošta pri príležitosti jeho 200. výročia narodenia (5. výročie).

■ **8. 7. 1817** – V Dolnom Kubíne sa narodil národný buditeľ, jazykovedec, spisovateľ, redaktor, vydavateľ, publicista a kňaz ANDREJ RADLINSKÝ, zakladateľ a doživotný čestný podpredseda Spolku sv. Vojtecha v Trnave, kde jeho pamiatku pripomína podľa neho pomenovaná ulica a pamätná tabuľa na budove SSV (205. výročie).

Rodina Lehotayovcov v Koválove

museli sme sa veľa učiť.

■ **Aké máte spomienky na Trnavu v 40. rokoch 20. storočia?**

- Bol tu čulý spoločenský život. K najvýraznejším trnavským osobnostiam patrila hudobný skladateľ Mikuláš Schneider Trnavský, ktorý pôsobil aj ako regenschori v Dóme sv. Mikuláša a zároveň učil na Učiteľskom dievčenskom ústave sestričiek aj na reálnom dievčenskom gymnáziu uršulínok. V dome, kde býval na terajšej ulici pomenovanej po ňom, sa stretávali významnejšie osobnosti Trnavy. Ale spomínam si aj na známeho záhradného hostinca Miša Fórischa, kam moji starší známi chodievali hrať biliard. Veľmi populárna bola aj Thalmeinerova kaviareň, tu sa usporadúvali malé koncerty so živou hudbou, na ktorých pôsobili huslisti a iní hudobníci z Trnavy a okolia. Aktívna bola aj Katolícka jednota Slovenska, na jej založení a činnosti sa aktívne podieľala rodina Kopeckých. Ako študentka som sa však viac stýkala so svojimi vrstovníkmi. Cez prázdniny sme sa chodievali kúpať do „švimšúly“ v areáli cukrovaru alebo sme vyrážali bicyklom na výlety. Na jeden z nich, to už do okruhu mojich kamarátov pribudol aj terajší manžel Eugen, mám mimoriadnu spomienku.

■ **Opíšte nám teda tento výlet. Bolo to v lete, ešte pred maturitou a pred príchodom frontu.**

- Z dvoch – troch ulíc naokolo sme sa pozbierali piati – šiesti vrstovníci, všetko študenti. Kamarátovi Eugenovi otec daroval na narodeniny nový bicykel. Bol nemeckej výroby, vskutku paradny. Eugen ho veľmi chcel vyskúšať. Ja som mala len taký starý, hrdzavý a pánsky, otec na ňom chodil do práce, ostatní tiež neboli na tom lepšie. Eugen teda navrhol, aby sme na bicykloch vyrazili do Banskej Štiavnice. Len tak, po ceste. Pravdaže, premávka nebola ani zďaleka taká hustá ako dnes. Vidieť osobné auto na ceste, a vôbec niekde v obci, bolo skôr výnimočné ako bežné. Každý z nás sa vystrojil aj malým stanom a ruksak si riadne naplnil proviantom. Všetko šlo dobre, bez úhony sme zdolávali jednotlivé úseky vytýčenej trasy. Zastavovali sme sa v mestečkách, prezreli sme si zaujímavosti, sem-tam sme niečo skonsumovali v dedinských krčmách. Častejšie sme si však nakúpili, v podvečer sme sa utáborili zväčša niekde pod horou. Každý si rozložil vlastný stan, zapálili sme si ohník a opekali sme slaninu. To bola naša najčastejšia a najdostupnejšia večera. Keď sme konečne po piatich dňoch dorazili do Banskej Štiavnice, boli sme nasýtení dojmami až po okraj. A ešte viac nás boleli nohy. Aj mňa. Presadila som, že naspäť sa už vrátim vlakom. Keď sme sa

Ľudia a udalosti

■ **9. 7. 1947** – V Hornej Krupkej sa narodila poetka a recitátorka MARGARÉTA PARNTELOVÁ, spoluzakladateľka folklórnej speváckej skupiny Krupianka a podpredsedníčka MO Matice slovenskej v Trnave (75. narodeniny).

■ **9. 7. 2012** – V Bratislave umrel trnavský rodák PAVOL BLESÁK, člen AC Jánošík Trnava, trojnásobný majster Slovenska v boxe a prvý Slovák v histórii, ktorý sa stal majstrom Československa (10. výročie).

■ **12. 7. 1947** – V Trnave sa narodil turista, organizátor diaľkového pochodu Trnavská stovka a publicista PETER MINÁRIK (75. výročie).

■ **16. 7. 1927** – V Trnave sa narodil akademický maliar a grafik ERNEST ŠPITZ (95. výročie).

■ **17. 7. 1922** – V Igrame sa narodila provinciálna predstavená rádu uršulínok, učiteľka a vychovateľka ANNA ORLICKÁ, ktorá učila na meštianskej a neskôr na štátnej škole v Trnave, kde aj umrela. V r. 2010 jej bolo udelené Čestné občianstvo TTSK za celoživotnú a obetavú prácu (100. výročie).

■ **17. 7. 1927** – V Trnave sa narodil básnik, prekladateľ, publicista a politik MIROSLAV VÁLEK, ktorého pamiatku pripomína pamätná tabuľa vo vstupnej hale bývalej Obchodnej akadémie (dnes SPŠ dopravná), kde študoval. V r. 2008 mu bolo udelené Čestné občianstvo TTSK in memoriam (95. výročie).

■ **17. 7. 1992** – Slovenská národná rada prijala Deklará-

Manželia Lehotayovci

unavení konečne zložili v štiavnickej staničnej čakárni, dusno a tlmená vrava ma takmer okamžite katapultovali do náručia Hypna. Na tvrdej lavici aj s plecniakom na chrbte. Na hlásenie staničného rozhlasu som precitla a chcela som vyraziť na perón. Tu ma od pliec zaplavil akýsi sivastý vodopád, ktorý škrabal, svrbel a pišťal. Dolu mojou novou červenou bundou sa hnalo stádo myší ako splašené bizóny horiacou prériou. Boli to vari všetky staničné hlodavce, ktoré neomylné zacítili zvyšky slaniny v mojom plecniaku, výdatne sa na nej uhostili a zo siesty ich vyrušilo až moje nezdvorilé správanie. Za vreskot, ktorý som spustila, ale aj za námet na obraz hrôzy, ktorý som v tej chvíli poskytovala, by bol iste povďačný aj samotný Hitchcock. Našťastie, nevítaní stravníci nemali cestovný lístok a tak som do Trnavy dorazila už len so svojimi kamarátmi.

■ V štúdiu ste pokračovali v Bratislave. Ako a kam sa uberala vaša životná cesta? Udržovali ste ešte kontakty s Trnavou?

– Po maturite som začala v Bratislave študovať na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského medicínu. Asi po roku štúdiá práve pri pitve ľudského mozgu sa definitívne rozjasnilo zas v mojej hlave, že sa nenachádzam na správnom odbore. Keďže ma však vždy zaujímali prírodné vedy, bez problémov som prestúpila na Prírodovedeckú

fakultu Univerzity Komenského a vyštudovala som odbor geológia. Našla som si prácu na Geologickom ústave Dionýza Štúra v Bratislave, ktorá ma naplňovala a poskytovala mi aj možnosti rastu. Aj po osobnej stránke som sa tam usadila. Do Trnavy som, prirodzene, sporadicky chodila, veď mi tu žili rodičia aj manželova rodina. Sledovala som, ako mesto rastie a modernizuje sa. Trnavu mám rada, najmä v poslednom čase skrásnela.

■ Čo považujete v svojom živote za najlepšie, resp. najkrajšie?
– Za jednu z najlepších vecí v svojom živote považujem to, že som vyštudovala geológiu, svoju prácu som milovala. Aj som na jednej konferencii na ústave vyhlásila, že keby sa čas vrátil späť, znova by som študovala len geológiu. Moji kolegovia ma zato odmenili veľkým potleskom. A ešte som veľmi rada cestovala, kvôli práci som navštívila rôzne krajiny. Najviac sa mi však páčilo v Gruzínsku, žili tam veľmi skromní ľudia. Ale ako si len vedeli spestriť stolovanie! Každý prípitok bol hotový malý prejav. Hornatá krajina, akoby uložená v kotline, bola priam posiatá vinohradmi, to mi tak trochu pripomínalo okolie Trnavy. Jazykovo som bola dobre pripravená ešte zo školských liet. Na gymnáziu sme dostali dobré základy z nemčiny a francúzštiny, s ruštinou som sa zoznámila ešte na ľudovej škole, učil nás pán učiteľ Voda. No

Ľudia a udalosti

ciu o zvrchovanosti Slovenskej republiky (30. výročie).

■ 20. 7. 2002 – V Trnave umrel právnik, zakladateľ a dlhoročný predseda tenisového oddielu TJ Slávia IVAN ČIERNY, na ktorého pamiatku sa uskutocňuje celoslovenský turnaj mladšieho žiactva v tenise nesúci jeho meno (20. výročie).

■ 21. 7. 1342 – Za uhorského kráľa bol korunovaný ĽUDOVÍT I. VEĽKÝ, ktorý často navštevoval Trnavu, kde mal kráľovskú kúriu a kde roku 1382 aj umrel (680. výročie).

■ 22. 7. 1922 – V Trnave sa narodil operný spevák JOZEF HERIBAN, ktorý pôsobil ako sólista opery Národného divadla v Prahe, kde aj umrel (100. výročie).

■ 25. 7. 2012 – V Trnave umrel hudobník, prvý slovenský hráč na dobro, spoluzakladateľ festivalu Dobrofest – Trnava a v rokoch 1995 – 96 jeho riaditeľ AUGUST „Gusto“ BLEŠČÁK, kapelník country skupiny Carawell Western.

■ 27. 7. 1947 – V Gáni sa narodil futbalista, tréner a stredoškolský pedagóg ALOJZ FANDEL, absolvent trnavského gymnázia a hráč Spartaka Trnava, s ktorým získal 5 titulov majstra Československa (75. narodeniny).

■ 29. 7. 1842 – V Budíne umrel bývalý profesor Trnavskej univerzity, jazykovedec, orientalista a biskup JÁN NEPOMUK DERČÍK, mecén bernolákovcov a podporovateľ básnika Jána Hollého (180. výročie).

■ 31. 7. 1977 – V Trnave umrel horolezec, turista, športový funkcionár a organizátor ŠTEFAN POLÁČEK (45. výročie). ■

keďže som musela prezentovať výsledky našej práce na konferenciách v zahraničí, naučila som sa aj po anglicky.

■ **A na záver: čo by ste zaželeli Trnave a Trnavčanom?**

Predovšetkým mier, zdravie, pokoj v sebe a vo svojom okolí. Azda ešte, aby sa viac pozornosti venovalo kultúre a aby bolo veľa tvorivých aktivít pre všetkých: deti, strednú generáciu aj pre nás, už zrelejších.

Byť povďačný za každý nový deň Ing. Eugen Lehotay sa narodil 1. februára 1925 vo Veľkom Koválove na Záhori. Prednedávnom oslávil 97. narodeniny. Rodičia Eugen Lehotay st. a Valéria Lehotayová pracovali ako pedagógovia, v rodine sa učiteľské povolanie dedilo z pokolenia na pokolenie. Aj staršia sestra, doktorka Eleonóra Lehotayová-Krajčovičová, bola známa trnavská špeciálna pedagógička. Rodičia Lehotayovci začali učiť v Šandorfe (dnes Prievaly) na Záhori. Najdlhšie, t. j. v rokoch 1923 – 1940, pôsobili na Rímsko-katolíckej ľudovej škole v Koválove. Miestna škola bola v podstate dvojtriedka, zlúčeným spôsobom sa tu učili deti od prvej po piatu triedu. Pani učiteľka Valéria Lehotayová vyučovala v najnižších ročníkoch elementárne znalosti, vyššie ročníky mal na starosti správca školy Eugen Lehotay. Rodina bývala priamo v škole, na poschodí v učiteľskom byte. Obe deti Lehotayovcov navštevovali školu v Koválove, neskôr gymnázium v Malackách. V roku 1940 rodina kvôli zamestnaniu otca prešla do Trnavy. Odvtedy Lehotayovci patria k intelektuálnemu spektru Trnavy. Syn Eugen Lehotay zmaturoval na miestnom chlapčenskom gymnáziu. V štúdiu pokračoval na Slovenskej vysokej škole technickej. Svoju profesijnú dráhu začal aj ukončil na Priemyselnej škole v našom meste. Tvrdí, že za dlhé roky života v našom meste sa z neho stal pravý, nefalšovaný Trnavčan.

Trnava, námestie, 1930

■ **Nenarodili ste sa síce v Trnave, ale v našom meste ste prežili veľkú časť mladosti, aj dospelosti. V Trnave ste našťarovali aj ukončili svoju profesionálnu kariéru. Aj keď ste načas dali prednosť Bratislave, do Trnavy ste vrátili a žijete tu už niekoľko desiatok rokov. V ktorej časti Trnavy ste po príchode zo Záhoria našli domov? Ako si spomínate na toto obdobie?**

- Keď sme prišli do Trnavy, zakrátko rodičia zakúpili v štvrti Špíglsál dom, v ktorom po odchode na dôchodok znova už dlhšie bývam aj s manželkou. Keď sme sa v 40. rokoch 20. storočia nasťahovali do tohto domu, naša ulica nebola ešte celkom zastavaná, z okien sme mali výhľad do polí a na lúky. A práve tieto lúčiny boli pre nás so sestrou a našich vrstovníkov hotovým eldorádom. Do okruhu mojich kamarátov patrila aj moja neskoršia manželka Hilda, ale vtedy som, pravdaže, netušil, ako sa život ešte zvrtnie. Tu sme sa hrávali najmä s loptou, neskôr nám otec upevnil basketbalový kôš a cvičili sme sa v triafaní doň. V týchto rokoch mi rodičia kúpili bicykel. Bol nemeckej výroby, značky Göricke, mimochodom, máme ho doteraz. Na tom som podnikal výlety do

Kamenného mlyna, aj kúpať sa na rôzne miesta. Netajím, šlo mi aj o to, aby som sa trochu predviedol pred miestnymi slečnami. A o tie v okolí nebola núdza. Pravdaže, boli tu aj povinnosti. Napríklad, v rodine sme so sestrou mali na starosti chlieb. Ten sa vtedy pekával v menších súkromných pekárňach. Doma sa u nás zarobilo cesto a sestra a ja sme ho, uložene v košíkoch a zakryté utierkou, dopravili k blízkemu pekárovi Hlavinovi. A potom, v určený čas, sme po upečený chlieb prišli. Keď bolo treba, urobili sme tak aj pre susedov.

■ **Aká bola atmosféra v rodine?**

- Ešte kým sme bývali v Koválove, otec si doplnil hudobné vzdelanie na konzervatóriu v Bratislave. Každý štvrtok, to bol feriálny deň, t. j. neučilo sa, chodieval do Bratislavy. Už skoro ráno šiel na stanicu a čakal na rýchlik Praha – Bratislava. Po skončení štúdia sa stal plne kvalifikovaným učiteľom hudby na základných aj stredných školách. Na Záhori si otca vysooko vážili, ba spomienka na neho tam žije dodnes. V roku 1932 v Koválove založil spevokol, pre ktorý upravil ľudové piesne a vystupoval s ním po okolí. Pracoval s miestnym ochotníckym súbo-

rom a založil školskú knižnicu. Aj v Trnave sa mu darilo. Pôsobil ako správca základnej školy pod mestskou vežou a učil hudbu aj na učiteľskom ústave a gymnáziu. Mamička zostala doma a starala sa o rodinu. Po príchode do Trnavy som začal študovať na Rímsko-katolíckom biskupskom slovenskom gymnáziu. Riaditeľom bol monsignor Augustín Raška, ktorý nás učil slovenčinu a v VIII. ročníku filozofiu; triednym učiteľom nám bol Alexander Uharček. Z ďalších pedagógov mi utkvé v pamäti latinčínar profesor Volemman, chémiu nás učil salezián Titus Zeman a fyziku profesor Baja. Mne šla najlepšie fyzika, rád som si doma v maličkých pracovni montoval rôzne zariadenia. A vždy som mal rád šport.

Do školy sme chodili aj v sobotu. V triede boli zastúpené rôzne náboženské konfesie, mali sme aj štyroch židovských spolužiakov. Tí síce v sobotu tiež prišli do školy, ale si nič nezapisovali, len počúvali, tak to mali povolené. Do triedy so mnou chodilo aj niekoľko bulharských spolužiakov. Ich rodičia pestovali v Trnave výbornú zeleninu a ovocie. Všetci boli mimoriadne usilovní a po maturite šli študovať medicínu. A po jej ukončení všetci odišli do Bulharska pomáhať svojej krajine. Z cudzích jazykov sa vo všeobecnosti približne do roku 1939 kládol

veľký dôraz na francúzštinu. Neskôr sa do popredia dostala nemčina, ale francúzština sa vyučovala aj naďalej. Na začiatku každej hodiny sme spievali francúzske hymny Marseillaisu. Boli sme tou piesňou nadšení, ale náš profesor nás neskôr upozorňoval, aby sme vzhľadom na celkovú spoločenskú situáciu spievali tichšie, a zavše aj sám zatváral okná vedúce na ulicu. Okrem týchto jazykov sme mali aj latinčinu, v skladbe predmetov bola aj filozofia, vlastiveda, národné hospodárstvo, prírodopis, chémia, fyzika, matematika, dejepis, zemepis, rysovanie, kreslenie, ale aj krasopis a spoločenská výchova. Oba spomínané predmety sme mali až do posledného ročníka. Keď sa pozrieme na správanie a písmo súčasných mladých, ale aj mnohých starších, myslím, že by bolo užitočné zaviesť tieto predmety znova minimálne do stredoškolských učebných programov.

■ V Trnave ste prekročili prah dospelosti, ale čo po skončení gymnázia?

- Po maturite, už po skončení vojny, som nastúpil na Slovenskú vysokú školu technickú v Bratislave. Študoval som odbor strojný a elektrotechnické inžinierstvo (pozn. aut.: odbor bol dobový názov fakulty). Po promócií som začal vyučovať na novovzniknutej priemyslovke v Trnave. Práve vtedy ju v roku 1951 otvorili pod názvom

Vyššia priemyselná škola strojníc-ka. Potom som dlhé roky pracoval ako vysokoškolský odborný asistent na rôznych vysokých školách v Bratislave. Medzitým som pracoval aj v Slovenskej akadémii vied ako technik. Tu mi poskytli pomerne veľa priestoru a možností na vzdelávanie v oblasti jazykov, aj v odbornej sfére. V Bratislave som si založil aj rodinu. I keď som bol pracovne vyťažený, s Trnavou som nestratil kontakt. Navštevoval som tu rodičov a ďalšiu rodinu, mal som tu veľa priateľov a známych.

■ Prešli ste úctyhodnou životnou púťou: prežili ste viaceré zmeny režimov, stretli ste sa po osobnej aj pracovnej stránke s mnohými ľuďmi. Čo považujete v živote za najdôležitejšie? Čo by ste odkázali mladším, aby robili, prípadne čomu by sa mali vyhnúť?

- Ľudia by si v každom veku mali vážif zdravie a udržiavať si ho športom, aj spevom. Spievam veľmi rád a niekedy aj viackrát denne. K srdcu mi prirástla najmä stará záhorácka: Svatá Anna na kopečku a svätý Ján v doline, pod ty, svatá Anno, ko mne, něco si my povíme... . Som presvedčený, že celý život sa treba vzdelávať, poznávať nové a užitočné veci a snažiť sa niečo dosiahnuť, nevzdávať sa hneď pri prvom probléme. Ja som povďačný za každý nový deň. ■

Mgr. Milan Ševčík, kurátor historickej knižnice Západoslovenského múzea

Lukáš Mösche a jeho učebnica matematiky z roku 1697.....

Lukáš Mösche (alebo Moesch, pseud. Pater Lucas) sa narodil 4. septembra 1651 v nemeckom Moheci (Mainz) a zomrel 24. marca 1701 v moravskom Mikulove. Slováci ho nazývajú slovenským pedagógom, no Mösche bol nemeckého pôvodu. Napriek tomu však za svoju vlasť považoval Uhorsko.

Mösche v roku 1668 vstúpil do piaristickej rehole v Rzeszówe. Jeho rehoľné meno bolo Lucas a sancto Edmundo a pod ním aj

publikoval. V rokoch 1676 – 1677 študoval filozofiu v Prievidzi a v rokoch 1678 – 1679 teológiu v Góre. V roku 1679 bol vysvätený za rehoľného kňaza. V roku 1681 sa stal učiteľom piaristických juniorov a v roku 1682 vyučoval rétoriku a poetiku v Podolínci. Neskôr pôsobil ako vychovávateľ v poľských šľachtických rodinách. Pre jeho veľké klasické a matematické vzdelanie ho žiadali, aby učil u Sobieskych a Lubomirskych, neskôr u Pálfiocov vo

Viedni a Bojniciach. Gróf Karol Pálfi vzal v roku 1686 Möschea so sebou do boja proti Turkom. Podľa jeho plánov sa riadilo rozostavenie obliehacích jednotiek pri dobýjaní Budína. Spolu s Pálfiom vypočítali dráhy striel pre delostrelcov a aj vďaka tomu sa Budín opäť stal uhorským mestom.

V roku 1686 sa stal Mösche prefektom školy a učiteľom rétoriky na piaristickom gymnáziu v Prievidzi. Od roku 1687 tam pôsobil ako profesor filozofie, poetiky

a matematiky. Guvernér piaristov Johannes Focius v roku 1692 vymenoval Lukáša Möscha za generálneho komisára Prievidze, Brezna a Bratislavy a o tri roky neskôr dokonca za zástupcu predstaveného rehole v Uhorsku (uhorskej viceprovincie, t. j. bol viceprovinciálom). Mösch tento úrad zastával tri roky, do roku 1700, a ako zástupca guvernéra venoval veľkú pozornosť výchove mládeže. Zaslúžil sa o školské reformy a vzdelávanie učiteľov. Zostavil študijný poriadok pre piaristické školy v Uhorsku **Ordo studiorum in Vice-Provincia nostra Hungarica** (1695). Od roku 1700 pôsobil v Mikulove. V rámci širšej literárnej činnosti napísal aj učebnicu matematiky **Arithmeticus practicus**, ktorá mala v uhorských pomeroch prekvapujúco vysokú úroveň. Okrem iného sa v nej (v rámci učebnicovej literatúry na území dnešného Slovenska) prvýkrát stretávame s logaritmiami. Matematické práce sa nachádzajú aj v jeho rukopisej pozostalosti. Zaoberal sa aj teóriou poézie a vydal učebnicu poézie **Vita Poetica per omnes aetatum gradus deducta** (Trnava, 1693). Je aj autorom latinských školských divadelných hier **Drama ethicum** a **Scaevola**. V rukopisoch zostali jeho

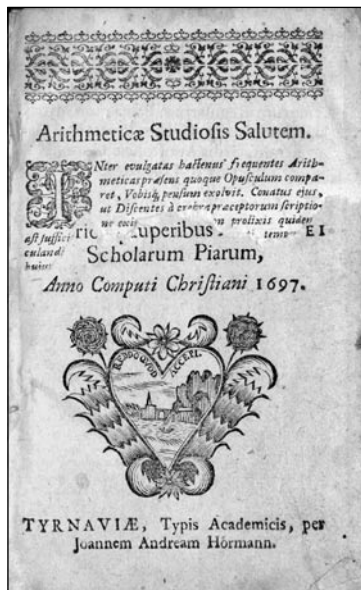
Erika Juriková, Trnavská univerzita

Známi i neznámi autori historickej Trnavskej univerzity LXX

Lekárska dizertácia o ľudskom jazyku od Jozefa Kis Witzaya

Záujem o východnú medicínu nie je len výsadou súčasnosti. Prvé poznatky o nej sa do Európy dostávali už v 16. a 17. storočí prostredníctvom cestovateľov a misionárov. O 17. storočí sa dokonca hovorí ako o období fascinácie čínskou medicínou zo strany európskych lekárov. Čínska medicína na rozdiel od západnej považuje vonkajšie prejavy na ľudskom tele za odraz vnútorných procesov. Aj pod týmto vplyvom vznikla v Trnave lekárska dizertácia, ktorá sa venuje ľudskému jazyku ako orgánu, ktorý zohráva pri diagnostike chorôb nezastupiteľnú úlohu.

Autorom rozsahom nevelkej publikácie je Košičan Jozef Kis Witzay. Pochádzal zo známej košickej rodiny – jeho starý otec bol v Košiciach nemeckým evanjelickým duchovným a autorom maďarskej frazeologickej príručky.

Lucas à S. Edmundo – Arithmeticus practicus

diela **Bibliotheca mathematica, Methodus architectonicae militaris a Tactica et castra metatensis** (Prievidza, 1692).

V historickej knižnici Západoslovenského múzea sa nachádza jeden exemplár spomínanej učebnice matematiky **Arithmeticus practicus utilitati publicae oblatus**. Kniha vyšla v Trnave v roku 1697 v Akademickej tlačiarni pod vedením Joana Andreu Hörmana. Autor má uvedenú rehoľné meno Lucas à S. Edmundo. Na

poškodenom titulnom liste sa nachádza nádherná drevorezová ilustrácia v tvare srdca s mottom *Reddo quod accepit – Vráť, čo si dostal*. Napriek poškodenému listu ide o veľmi vzácne (a zároveň jediné) trnavské vydanie. Záujemcovia si môžu túto historickú tlač pozrieť v rámci výstavy *Sedemnáste storočie slovom a obrazom* v Múzeu knižnej kultúry (23. 4. 2021 – 31. 3. 2023). ■

Zdroje:

- Biografický lexikón Slovenska, VI. zväzok (M – N). Martin : Slovenská národná knižnica ; Národný bibliografický ústav, 2017. ISBN 978-80-8149-079-8. Heslo Mösch, Lukáš, s. 569.
- KILIÁN, István. 1992. Moesch Lukács élete és latin poétikája. In *Tanárképzés és tudomány*, 7, 1992, s. 319-337.
- KOLTAI, András. 1997. Mösch Lukács és a magyar piaristák első levéltárai. In *Levéltári szemle*, 47, 1997, 2, s. 17-30.
- RUŽIČKA, Vladislav. 1974. Školstvo na Slovensku v období neskorého feudalizmu. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1974.
- Slovenský biografický slovník, IV. zväzok (M – Q). Martin : Matica slovenská, 1990. Heslo Mösch, Lukáš, s. 224.

Kis Witzay patril medzi prvých absolventov trnavskej Lekárskej fakulty, ktorá bola založená v roku 1769. Po skončení štúdia sa vrátil do rodného mesta, kde sa postupne stal mestským a župným lekárom. Dizertácia o jazyku sa stala jeho jediným vydaným dielom a je aj prvou trnavskou lekárskou dizertáciou, ktorá bola doteraz vydaná v slovenskom preklade. Vedecky sa ňou zaoberal košický klasický filológ a odborník na dejiny medicíny František Šimon, ktorý pripravil aj jej preklad. Z jeho predslavu sa dozvedáme, že Kis Witzay bol v Košiciach všeobecne obľúbený a po jeho smrti sa v miestnej tlači objavil takýto nekrológ: „jeho meniny (19. marca) bol sviatok celého mesta, deň jeho smrti, 5. apríl 1810, deň všeobecného smútku, podľa jeho životopisu nikto nemal menej rád peniaze ako on, nikdy nehovoril o sebe, riadil sa heslom plurimum facere, minimum de se loqui, t. j. urobiť čo najviac, hovoriť čo najmenej.“ O jeho význame pre mesto Košice svedčí aj fakt, že vo farmaceutickej expozícii Východoslovenského múzea sa nachádza jeho busta a časť železnej náhrobnej dosky zachránenej pri likvidácii košického evanjelického cintorína.

Vrátíme sa však ku Kis Witzayovmu dielku o jazyku. Delí sa na jedenásť kapitol a 98 paragrafov a mladý študent ju v úvode venoval svojmu otcovi. V prvej kapitole popisuje dôležitosť harmónie pre jednotlivé časti ľudského tela a následky jej porušenia pre jeho funkcie. V druhej kapitole sa venuje suchému jazyku, ktorý považuje za príznak chorobného stavu ľudského tela. Tretia kapitola popisuje biely jazyk, nasledujúce zvlášť pojednávajú o jazyku drsnom, čiernom, červenom, žltom, a dokonca aj zelenom. V nasledujúcich dvoch kapitolách sa jazyk charakterizuje ako orgán chuti a reči.

Až v jedenástej kapitole sa au-

tor konečne dostal k čínskej náuke o jazyku; túto časť však celú odcitoval z knihy nemeckeho autora Andreasa Cleyera o čínskej medicíne Specimen medicinae sinicae sive opuscula medica ad mentem Sinensium, ktorá vyšla vo Frankfurte r. 1682. Adept medicíny sa bez okolkov priznáva, že terminológiu zatiaľ nedostatočne preskúmal, preto celú záverečnú časť svojej práce preberá od vyššie spomenutého autora. Je pozoruhodné, že ide práve o najpodstatnejšiu kapitolu celej práce; prebrané pasáže však zreteľne odlíšil.

O význame veľkej trnavskej dizertácie od Jozefa Kis Witzaya pre dejiny uhorskej / slovenskej medicíny zatiaľ neexistujú podrobnejšie výskumy. Ako Šimon konštatuje, „v medicínskej historiografii sa ešte nikto nevenoval téme vplyvu jeho dizertácie na uhorských súčasníkov a nasledovníkov“. Niekoľko ohlasov však zaznamenal u zahraničných autorov, aj keď nepresnosť citácií poukazuje skôr na sprostredkované, než presné citácie.

A na záver niekoľko ukážok z diela:

„§ 13. Suchý jazyk poukazuje na problém s vylučovaním. Horúčkou a teplom sa koncové cievy tak zúžia, že nie sú schopné prepúšťať tekutinu. Z toho je zrejmé, že tým sa stáva vylučovanie ťažším, pretože to, čo sa deje na jazyku, deje sa aj inde alebo v celom tele.“

„§ 14. Tieto javy dokáže spôsobiť nielen akútna horúčka, ale aj hocijaká iná príčina, pre ktorú sa krv zbavuje redšej časti. Deje sa to kolikvačnými hnačkami, menším potením, zníženým vylučovaním moču, alebo sa vodnatá tekutina zhromažďuje v nejakej telesnej dutine, Potvrdia to ľudia s vodnatieľkou, ktorých suzuje smäd a neznesiteľná suchosť.“

„§ 21. O bielom jazyku možno hovoriť vtedy, keď nie je povlečený nijakou látkou. Ak sa vtedy pridruží taká mimoriadna horúčka, že bude potrebný zmierňujúci prostriedok, zmení sa prirodzenosť choroby, menia sa aj ostatné funkcie a časti už menej suché prepúšťajú viac tekutín. Podľa môjho názoru to bude priestor preto, aby koncové otvory ciev prepúšťali tekutiny vrátane toho, čo je v nich zápalové.“

„§ 30. Suchosť úst môžu vyvolať teplý vzduch, prašné miesta, konzumovanie nadúvajúcich a múčnych jedál, práve tak všetky činitele, ktoré poškodzujú a sťahujú slinné vývody a póry na vyparovanie. Suchý jazyk majú aj ľudia, ktorí spia s otvorenými ústami alebo veľa hovoria.“

„§ 33. Keď je horúčka taká veľká, že jazyk vysychá a sila horúčky pretrváva, alebo sa zväčšuje, nadmerné teplo tak spáli jazyk, že sčernie.“

„§ 37. Červená farba jazyka, ktorá nie je v zhode s jeho prirodzenou farbou, znamená chorobu. Každá zapálená časť stráca svoju farbu, prijatím väčšieho množstva červenej šťavy sa stáva červenou, a tým je červensší aj jazyk.“

„§ 41. Žltú farbu jazyka je schopná spôsobiť v prvom rade žľč, a to za predpokladu, že späťne prúdi do krvnej masy, dostane sa do všetkých štiav a každá časť tela vykazuje tú istú farbu. Potom normálne biela časť oka zožltne, moč je taký žltý, že tou farbou

zašpiní aj bielizeň, žltne slina a všetky šťavy stekajúce do úst.“

„§ 54. Uvažujme teraz o jazyku ako o orgáne, ktorý slúži reči. Svaly jazyka sú ochromené tými istými chorobami, ktoré škodia celému telu. Buď je chyba v ich vlastnej stavbe, alebo je poškodený nerv, ktorý im slúži.“

„§ 70. Jazyk s čiernymi pásmi znamená, že približne na siedmy deň sa dostaví choroba dráhy polovičnej základnej vlhkosti. Pery sčernerajú, štyri časti tela (t. j. ruky a nohy) sú studené, objavuje sa

pot základnej vlhkosti, črevá sú prázdne, pulz prvého a tretieho miesta je tenký a uvoľnený.“

§ 71. Bledočervené srdce jazyka, čiže jeho stred, a červenastý hrot sú znamením toho, že znížená základná vlhkosť prevláda nad ohňom. Srdce, obličky alebo mechúr navzájom súperia, voda hasí oheň zhubnej horúčky. Teplo sa podvečer zhorší, objavia sa znaky štvordňovej horúčky, ale nedostaví sa. Pacienta nesmädí, jazyk nie je suchý, pulz je rýchly a podobný napnutej strune.“

Literatúra: Kis Witzay, Josephus / Jozef / József: De lingua / O Jazyku / A nyelvvról. Preložili F. Šimon, L. A. Magyar. Košice 2012.

Stephanus Käfer – Esther Kovács: Ave Tyrnavia! Opera impressa Tyrnaviae typis academicis 1648-1777. Budapestini – Strigonii – Tyrnaviae MMXIII. ■

Súťažná otázka:

Aké farby môže mať podľa Kis Witzaya jazyk? Správne odpovede zasielajte do 20. júla 2022 na adresu: Katedra klasických jazykov, Trnavská univerzita,

Radoslava Ristovská, Katedra histórie, Filozofická fakulta Trnavskej univerzity

Ako sa Chotekovci dostali do Dolnej Krupěj

Šľachtický rod Chotekovcov, pôvodom z Čiech, netreba nijak zvlášť predstavovať. Aj keď je pravda, že rod v oveľa väčšej miere než úspechy jeho mužských členov za poli vojenskom či diplomatickom, preslávila žena – grófkou Žofia (Sofia) Choteková (1868 – 1914). Dvorná dáma arcivojvodkyne Izabely celý aristokratický svet prekvapila, keď sa v lete roku 1900 vydala za následníka habsburského trónu Františka Ferdinanda d'Este (1863 – 1914). O ich láske bolo napísaných veľa príbehov, o ich tragickej smrti v Sarajeve v júni 1914 ešte viac. O Žofii vieme, že v máji roku 1892 navštívila svojich príbuzných v kaštieli v Dolnej Krupěj, o čom sa zachovalo svedectvo v podobe jej podpisu v návštevnjej knihe kaštiela.¹

Vráťme sa ale späť, na začiatok 19. storočia. V tomto období bol majiteľom dolnokrupského panstva gróf Jozef Brunšvik (1750 – 1827), syn grófa Antona Brunšvika a jeho manželky grófkou Anny, rod. Adelfiovej. Jozef Brunšvik bol nielen sudcom Sedmipanskej tabule, jedného z najvyšších súdov v Uhorsku, ale tiež taverníkom, čiže správcom kráľovskej pokladnice, a dva roky pred smrťou, v roku 1825, bol vymenovaný za najvyššieho krajiniského sudcu, čo znamená, že v Uhorsku bol jedným z najvyšších krajiniských hodnostárov.² Gróf Brunšvik sa v januári 1782 vo Viedni oženil s mladou grófkou Máriou Annou Majténiovou.³ Narodili sa im dcéry Lujza, ktorá v mladosti zomrela, Júlia, ktorá sa

Gróf Herman Chotek Zdroj: Státní oblastní archiv v Prahe

vydala za baróna Andreja Foraia a Henrieta, o ktorej ešte budeme hovoriť, a syn Augustín (1788 – 1825). Augustín mal byť dedičom rozsiahlych brunšvikovských

Grófkou Henrieta Choteková, rod. Brunšviková. Zdroj: Červený Kameň

majetkov, avšak v roku 1825 nečakane zomrel. V roku 1827 zomrel aj gróf Jozef Brunšvik, ktorým vymreli Brunšvikovci v Dolnej Krupěj po meči a dedičstvo prešlo

1 Slovenský národný archív v Bratislave, Fond Brunswick-Chotek Dolná Krupá, Návštevná kniha kaštiela v Dolnej Krupěj, šk. č. 234, inv. č. 594, s. 16.

2 PETRÁŠ, Stanislav. Kaštieľ Dolná Krupá. Dolná Krupá : Obecný úrad, 1999, s. 84.

3 Dcéra radcu Uhorskej kráľovskej miestodržiteľskej rady – grófa Jána Majténioho a jeho manželky Magdalény, rod. Abafiovej.

na vdovu Máriu Annu a po nej na dve žijúce dcéry – Júliu a Henrietu. A bola to práve Henrieta, ktorej neskôr patrilo aj panstvo Dolná Krupá.⁴

Spojením medzi rodom Brunšvikovcov a Chotekovcov bola práve grófka Henrieta Brunšviková. Malá kontesa, celým menom Mária Henrieta Magdaléna Jozefa, prišla na svet v Budíne v piatok 30. marca 1787. Krstil ju kňaz – gróf Emanuel Starkenberg a jej krstnými rodičmi boli bansko-bystrický kanonik Matej Plachý, jej stará matka z matkinej strany grófka Magdaléna Majténiová, rod. Abafiová, Ján Barabáš a Marianna Nižňanská (Nyšnyastky).⁵ Z detstva a mladosti mladej grófkky Henriety nevieme takmer nič, iba, že bola výtvarne nadaná, maľovala členov rodiny, ale väčšina týchto maľieb sa do dnešných dní nezachovala. Keď Henrieta dospelá, objavil sa na scéne nádejných ženíchov mladý vojak – gróf Herman Chotek. Kedy presne sa dvojica po prvýkrát stretla, nevieme, ale jedno z ich stretnutí bolo veľmi romanticky opísané v maďarských novinách Szalon Ujság ešte v decembri roku 1900, kde, okrem iného, bolo uvedené: „... K takýmto vojenským dôstojníkom patrila aj gróf Herman Chotek. Bol to hrdinský vojak, známy svojou jazdeckou bravúrou a smelosťou, keď však prišiel do Dolnej Krupej, predsa tento nebojácny hrdina upadol do otroctva. Stal sa otrokom dvoch pekných očí grófkky Henriky, dcéry krajinského sudcu grófa Jozefa Brunšvika. Lenže dôstojník si na oplátku vzal ako zálohu grófkino srdce a aj sa vyjadril, že preňho môžu v Nemecku rinčať zbrane,

Podpis grófa Hermana Choteka. Zdroj: Státní oblastní archiv v Prahe

Podpis grófkky Žofie Chotekovej v návštevnjej knihe kaštieľa v Dolnej Krupej. Zdroj: Slovenský národný archív v Bratislave

on neodíde, kým si nebude môcť so sebou odviešť grófkku Henriku.“⁶

Herman však nemal vyhrať. Problémom mala byť nevestina matka, grófka Mária Anna Brunšviková, rod. Majténiová, ktorá Hermanove plány na sobáš s Henrietou viackrát odmietla. Dôvodom mala byť skutočnosť, že Henrietina matka odmietala vydať svoju dcéru za českého aristokrata, chcela pre ňu uhorského šľachtica. Prívržencom mladého páru a ich sobáša sa ale podarilo nájsť potrebný dôkaz, že Herman Chotek bol zároveň aj uhorským šľachticom. Grófke Márii Anne predložili právnu zbierku Corpus Iuris Hungarici, podľa ktorej získal rod Chotekovcov už v priebehu 18. storočia, konkrétne v roku 1764, indigenát (domovské právo) aj v Uhorsku, čím by sa teda Henrieta vlast-

ne vydala za uhorského grófa.⁷ Zdá sa, že svadbe už nič nestálo v ceste...

A naozaj. Svadobné zvony bili v Dolnej Krupej v piatok 22. januára 1813, keď sa Henrieta vydala za Hermana a stala sa z nej grófka Choteková. Sobášiacim bol ženíchov brat, neskorší olomoucký arcibiskup – gróf Ferdinand Maria Chotek a za svedkov mala dvojica nevestiných strýkov – baróna Pavla Révaia a grófa Františka Guicciardiho.⁸ V roku 1813 bola uzatvorená aj svadobná zmluva medzi oboma rodmi, na základe ktorej získala Henrieta ako nevesta veno deväťtisíc zlatých a k tomu ešte stotisíc zlatých v ročných splátkach po päťtisíc zlatých. Venno ženicha predstavovalo ročnú sumu po tritisíc zlatých, k tomu dedičský podiel vo výške päťdesiat tisíc zlatých, a tiež bývanie v chotekovských sídlach.⁹

4 SEDLÁK, František. Fond Brunswick-Chotek, Dolná Krupá. (inventár). Bratislava : Slovenský národný archív, 1957, s. 3–4.

5 Slovenský národný archív v Bratislave, Fond Brunswick-Chotek Dolná Krupá, Výpis z matriky narodených z roku 1861, šk. č. 234, inv. č. 594, s. 49.

6 Gróf Chotek-Család, In Szalon Ujság, december 1900, s. 5.

7 JEDLICSKA, Pál. Kiskárpáti emlékek, II. zv. Eger : Érseki Lyceumi Könyvnyomdában, 1891, s. 153; Corpus Iuris Hungarici. Budín : Typis Regiae Universitatis, 1846, s. 55.

8 Slovenský národný archív v Bratislave, Fond Brunswick-Chotek Dolná Krupá, Výpis z matriky sobášených z roku 1860, šk. č. 234, inv. č. 594, s. 48.

9 PETRÁŠ, Stanislav. Ružová grófka a jej svet. 2. vyd. Dolná Krupá : OZ Korompa, 2018, s. 57.

A čo vieme o grófovi Hermanovi Chotekovi? Narodil sa vo Viedni ako najmladšie, desiate dieťa grófa Jána Nepomuka Rudolfa Choteka (1748 – 1824) a jeho manželky grófký Márie Sidónie, rod. Clary-Aldringen (1748 – 1824). Na svet prišiel vo štvrtok 28. septembra 1786 a o deň neskôr ho pokrstil miestny farár Alan Neumüller z viedenskej farnosti Schotten ako Hermana Augustína Václava Jána Nepomuka Vincenta.¹⁰ Keďže Herman bol ôsmym synom, dedič rodových majetkov bol zabezpečený, ďalší brat sa stal duchovným, a tak sa Herman dal na vojenskú dráhu. V rokoch 1807 až 1808 pôsobil v Krakove pod vedením princa z Hohenzollernu. Od roku 1809 bol už na území Uhorska ako člen pešieho pluku Colloredo-Mansfeld pod vedením poľného maršala Jozefa Václava Radeckého. V tomto pluku to Herman dotiahol na veliteľa. V rokoch 1811 až 1820 sa najčastejšie pracovne nachádzal v Budíne, a potom na území dnešného severného Talianska. Herman sa niekoľko rokov usiloval získať povolenie na prevelenie do Viedne, pravdepodobne, aby bol v blízkosti rodiny, keďže kvôli Hermanovým pracovným povinnostiam sa s manželkou takmer nevidali. Toto povolenie sa mu ale získať nepodarilo. Práve v Taliansku sa dostal so sporu s veliteľom pluku, v ktorom pôsobil. Herman sa usiloval z pluku odísť a opustiť tiež vojenskú kariéru, lebo chcel získať uplatnenie v diplomatických kruhoch.¹¹

Henrieta sa po vydaji stala jednou z dám Radu Hviezdného kríža. Fungovanie a vznik tohto radu sú naozaj zaujímavé, keďže ide o rad Habsburgovcov založený v roku 1668 Eleonórou z Gonza-

Následník trónu František Ferdinand d'Este s manželkou Žofiou Chotekovou a deťmi. Pohľadnica, rok 1913. Zdroj: <https://www.habsburger.net/en/chapter/love-follows-its-own-laws-franz-ferdinands-marriage-and-offspring>

gy, treťou manželkou cisára Ferdinanda III. Že malo ísť o skutočne vysokopostavený rad, svedčí aj fakt, že bol schválený aj vtedajším pápežom Klementom IX. vydaním buly 28. júla 1668. Členkami radu sa mohli stať len príslušníčky starých katolíckych šľachtických rodov, ktoré museli dokladovať čistý šľachtický pôvod. Museli byť vydaté, pričom aj manžel musel spĺňať isté požiadavky, alebo museli žiť v celibáte. Na čele radu stála cisárovná alebo najvyššie postavená arcivojvodkyňa. Rad existuje dodnes a jeho súčasťou veľmajsterkou je od roku 2010 Gabriela Habsbursko-Lotrinská. Mužským ekvivalentom pre tento rad bola hodnosť cisársko-kráľovského komorníka, ktorú získal aj gróf Herman Chotek.¹² Medové týždne mladomanželov tiež netrvali dlho. Zanedlho po svadbe sa novomanžel musel vrátiť späť k svojmu pluku, lebo vtedajšie turbulentné obdobie v podobe protinapoleonských bojov si vyžadovalo jeho prítomnosť pri vojsku. Aj sám Herman sa zúčastňoval vojen proti francúzskemu cisárovi Napoleonovi

Bonapartovi, z čoho vyplývalo, že so svojou manželkou mohol tráviť len veľmi málo času. V týchto rokoch pôsobil Herman ako krídelený adjunkt (pomocník) vrchného veliteľa trojkoalície kniežata Karola Filipa Schwarzenberga (1771 – 1820), ktorého preslávili práve boje proti Napoleonovi. Knieža Schwarzenberg sa spolu s grófom Chotekom zúčastnil bitky pri Lipsku v roku 1813, ktorá je známa aj ako bitka národov. V nej utrpel Napoleon porážku a po prehre bol poslaný do exilu na ostrov Elba.¹³ Rodina Hermana a Henriety sa postupne rozrastala. Ako prvá sa mladému páru narodila dcéra Hermína (1815 – 1882), ktorá sa v roku 1844 vydala za grófa Františka Folliot de Crenneville (1815 – 1888) a dostala sa do najvyšších aristokratických kruhov habsburskej monarchie. Nasledoval syn Otto Chotek (1816 – 1889), ktorý sa nikdy neoženil a venoval sa vojenskej a diplomatickej kariére v cisárskych službách. Najmladším potomkom bol gróf Rudolf Chotek (1822 – 1903), ktorý sa neskôr stal dedičom a správcom

10 CERMAN, Ivo. Chotkové : příběh úřednické šlechty. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 365.

11 LEDR, Josef. Hrabata Chotkové z Chotkova a Vojnína. (Studie rodopisná). Kutná Hora, 1886, s. 70-71; CERMAN, Chotkové : příběh úřednické šlechty, s. 418, 423-424.

12 PETRÁŠ, Kaštieľ Dolná Krupá, s. 92.

13 Gróf Chotek-Család, s. 5.

dolnokrupského panstva a jeho potomkovia vlastnili kaštieľ v Dolnej Krupej a prislúchajúce majetky až do konca druhej svetovej vojny.

Herman, nielen preto, že bol vojak, ale aj šľachtic so značným majetkom, chcel už počas života usporiadať svoje záležitosti a predísť tiež možným sporom o svoj majetok, a tak spísal 21. februára 1821 v talianskom meste Spoleto testament, ktorý rozčlenil do desiatich paragrafov. Úvod patrilo obligátnym formulčkám typu, že závet je spísaný pri plnom vedomí testátora, ale prejavil aj svoju katolícku vieru, lebo svoju nesmrteľnú dušu poručil Bohu. V prípade smrti si želal byť pochovaný bez akýchkoľvek zbytočných okázalostí. Nezabudol tiež poďakovať svojim príbuzným a priateľom za lásku, ktorú mu preukazovali, počnúc „... mojou milovanou manželkou, ktorá mi svojou bezhraničnou láskou osladila každý okamih života.“¹⁴ Každého, komu ublížil, zároveň požiadal o odpustenie. Výchovu vtedy ešte len dvoch detí – dcéry Hermíny a syna Otta – vložil bezvýhradne do rúk manželky Henriety s tým, že „keďže poznám nežnú a zároveň rozumnú lásku svojej milovanej manželky k našim deťom, dôverujem vašej starostlivosti s plnou dôverou.“¹⁵ Okrem nežných slov a starostlivosti o spoločných potomkov odkázal Herman Henriete všetok svoj majetok, ktorý sa mu počas života podarilo nadobudnúť, a to vrátane mobiliáru, koní, vozov, nábytku a iných predmetov s výnimkou drobností, ktoré boli určené pre jeho súrodencov a priateľov. Keďže poručníčkou detí grófa Choteka bola určená ich matka Henrieta, vybral aj spolu-

Kaštieľ v Dolnej Krupej – pohľad z parku. Zdroj: Súkromný archív Stanislava Petráša.

patrovníka, ktorý mal dozeráť na adekvátnu výchovu a vzdelanosť šľachtického potomstva a nebol ním nik iný ako Hermanov starší brat Ferdinand Maria Chotek, v tom čase olomoucký pomocný biskup. Do opatery a výchovy mu dal najmä syna Otta a žiadal tiež o pomocnú ruku a podporu aj pre vdovu Henrietu. V teste-mente Herman nezabudol ani na svojich verných slúžiacich, akým bol sluha Jozef, ktorý pracoval pre grófa Choteka dvanásť rokov. Ak by zostal v Henrietiných službách, jeho mesačná mzda mala byť vo výške šesť zlatých, ak by sa ale rozhodol odísť a pracovať do služieb niekoho iného, mal dostať jednorazovo sumu dvesto zlatých. Rovnako myslel aj na istého Andresa a kočiša, ktorí, ak budú prepustení, tak až po troch mesiacoch s tým, že počas nich dostanú zaplatené. Sumu sto zlatých odkázal Herman Chotek aj do fondu pre invalidov. Svoju manželku a deti odporučal aj do opatery svojich milovaných rodičov a svokrovcov so žiadosťou,

aby rešpektovali jeho poslednú vôľu.¹⁶

Zanedlho, v utorok 12. februára 1822, sa manželom narodil ich tretí a posledný potomok, syn Rudolf I. Chotek. Stalo sa to v Miláne, kde v tom čase Herman pôsobil. Avšak Herman si syna dlho neužil. Už nejaký čas ho trápil katar (zápal), ktorý sa mu stal osudným a vo štvrtok 25. apríla 1822 v Miláne vo veku 35 rokov zomrel. Správa o smrti grófa Hermana Choteka sa, samozrejme, rozšírila aj prostredníctvom dobovej tlače, kde okrem iného stálo, že „...zomrel po krátkej chorobe v 36. roku svojho veku Herman, gróf Chotek, plukovník cisárskeho a kráľovského pešieho pluku Colloredo, cisársky a kráľovský komorník, rytier Radu sv. Anny II. triedy a vojenského radu sv. Jozefa, jeden z najvýznamnejších dôstojníkov rakúskej armády, ktorý bol 28. apríla pochovaný s vojenskými poctami, ktoré zodpovedali jeho hodnosti. Veliaci generál gróf von Bubna sprevádzal pohrebný

14 Štátny oblastný archív v Prahe, Rodinný archív Chotkú, Veltrusy, inv. č. 187, Testament Hermana Choteka, 21. február 1821, s. 4.

15 Štátny oblastný archív v Prahe, Rodinný archív Chotkú, Veltrusy, inv. č. 187, Testament Hermana Choteka, 21. február 1821, s. 4.

16 Štátny oblastný archív v Prahe, Rodinný archív Chotkú, Veltrusy, inv. č. 187, Testament Hermana Choteka, 21. február 1821, s. 4-5.

sprievod s niekoľkými generálmi a mnohými dôstojníkmi.¹⁷ Celá pohrebná sláva na počesť zosnulého grófa prebiehala v Dolnej Krupci, kde bol Herman ako prvý člen chotekovského rodu pochovaný, a to v brunšvikovskej krypte nachádzajúcej sa pod oratóriom miestneho farského Kostola sv. Ondreja.

Mladá vdova sa presťahovala späť do Dolnej Krupci, do rodíčovského kaštieľa, kde vychovávala aj svojich troch potomkov.¹⁸ V rokoch 1844 až 1853 sprava-

vovala Henrieta dolnokrupské panstvo, v čom jej pomáhal aj jej švagor, barón Andrej Forai. Majetky v roku 1853 rozdelila medzi svojich synov Otta a Rudolfa I., pričom novým majiteľom majetkov v Dolnej Krupci sa na ďalšie polstoročie stal gróf Rudolf I. Chotek. Grófkou Henrieta Choteková, rod. Brunšviková prežila svojho manžela o takmer tridsaťpäť rokov, zomrela v stredu 21. januára 1857 vo Viedni vo veku nedožitých sedemdesiatich rokov. Ňou vymreli dol-

nokrupskí Brunšvikovci aj po praslici.¹⁹ Správu o úmrtí grófkou Chotekovej, avšak s nesprávnym dátumom úmrtia, priniesli aj noviny Der Humorist, kde stálo: „Nositeľka Radu Hviezdneho kríža, pani Henrieta Choteková, rod. grófkou Brunšviková, zomrela 27. tohto mesiaca v 69. roku života. Ostatky boli v jej príbytku posvätené a potom prenesené na odpočinok do rodinnej krypty v Krupci.²⁰ Henrieta tak po smrti opäť spočinula vedľa svojho manžela. ■

17 Lombardisch-Venetianisches Königreich. In Brünner Zeitung, Nr. 142, 24. máj 1822, s. 565-566.

18 HUSÁREK, Vojtech. Krátka história obce Dolná Krupá. Rkp. (OZ Korompa). Bratislava, 1958, s. 5.

19 PETRÁŠ, Kaštieľ Dolná Krupá, s. 92.

20 Wiener Stadtpost. In Der Humorist, roč. 21, č. 29, 31. január 1857, s. 110.

TS Zaží v Trnave

S Trnavským JAZZYkom sa môžete stretnúť na ulici, všetky hviezdne koncerty budú zdarma

Už takmer dve desaťročia cestujú do Trnavy začiatkom leta svetové džezové hviezdy na medzinárodný džezový festival Trnavský JAZZYk. Rovnako to bude aj na jeho aktuálnom devätnástom ročníku. Od pondelka 11. júla do piatka 15. júla zaznie na pešej zóne, pod platanmi Nádvorcia a v mestskom amfiteátri všetko od klasického mainstreamu cez fusion, funk, soul, world music, až po súčasný džez. Súčasťou festivalu budú aj divadelné predstavenia či hudobné workshopy. Na všetky koncerty je vstup voľný.

Vyvrcholením tohtoročného festivalu bude v piatok 15. júla o 20.45 h fenomenálny Tigran Hamasyan, ktorý do Trnavy príde so svojím najnovším projektom StandArt. „Bude to posledný koncert Jazzyku, ktorý sme neskutočne dlho plánovali a sme radi, že sa podarilo Tigrana stiahnuť k nám do Trnavy. Klavirista a skladateľ spája jazzovú improvizáciu s bohatou folklórnou hudbou jeho rodného Arménska. Ako jeden z najvýraznejších „jazz-meets-rock“ klaviristov svojej generácie vie svojou interpretáciou uchvátiť v komornom divadle, aj na veľkých open-air festivaloch,“ povedal riaditeľ Mestského kultúrneho strediska v Trnave Peter Cagala. Pred koncertom Tigrana Hamasyana bude patriť pódium skvelým ALTAR Quintet. Vystúpia so svetoznámych americkým spe-

vákoum JD Walterom, ktorý je za svoj progresívny prístup k hudbe uznávaný medzi najväčšími jazzmanmi. Opakovane zdieľal pódia s mnohými hudobnými legendami, je pravidelným hosťom na newyorskej scéne a na prestížnych svetových festivaloch. Na konte má vyše sto nahrávok a jeho posledný album Dressed in a song poskytuje intímnu, vynalievavú zbierku štandardov a originálov. Na Jazzyk prídu aj skvelé speváčky. Začali sme hviezdami, ale o nasiakavosti džezu inými žánrami presvedčí na pódiumi hneď v prvý večer 11. júla o 20.00 h hudobné zoskupenie Vlčie maky, ktoré veľmi citlivo preklápa živelný slovenský folklór z Podpoľania a Horehronia do džezového aranžmánu. V jedinečnej džezovej úprave môžete v ich podaní počuť piesne ako Šlo dievča do

hájička či Na Kráľovej holi. Do brazílsko-tanečných rytmov zas vtiahne nadšencov hudby energicky tandem S.P. Bartus & Brasil Jazz Unit, ktorí na festivale vystúpia v utorok o 20.00 h. Na Jazzyk prijal tento rok pozvanie aj izraelský skladateľ a multiinstrumentalista Adam Ben Ezra, ktorý predvedie v stredu 13. júla o 20.00 h veľmi živé džezové variácie s kontrabasom. Talent tohto umelca zachytilo už aj BBC News či Time Magazine. Určite si nenechajte ujsť ani silný hudobný projekt Fúzie, s ktorým vystúpi Zuzana Mikulcová. Do Trnavy prinesie vo štvrtok 14. júla o 20.00 h dotyk pop-soulu a elektroniky, ktorý vznikol v spolupráci viacerých renomovaných hudobníkov. Hudbou ako najuniverzálnejším dorozumievacím prostriedkom sa snaží o spoločenskú fúziu, aj o fúziu rôznych

kultúr a jazykov.

Neskoré večery festivalu budú patriť obľúbeným DJ-ským setom, ktoré sú príjemnou fúziou tanečnej hudby a debát s priateľmi pod korunami stromov. Vždy o 21.15 h roztočí svoje horúce vinyly na Nádvorí jeden zo štvorice pozvaných: DJ Spinhandz, Ghostly Silent, DJ Sosidz a DJ Foolk. Mesto Trnava sa môže pochváliť jedným z najväčších a najznámejších jazzových festivalov na Slovensku. Podľa vzoru veľkých európskych miest budú festiva-

lové koncerty zdarma. „Snažíme sa, aby džez nebol vnímaný ako menšinový žáner, ale aby ľudia v Trnave jednoducho stretli hudbu len tak, na ulici, započúvali sa a nechali ju na seba pôsobiť,“ doplnil Peter Cagala.

A práve všetky odtiene jazzu prinášajú do nášho mesta nevšednú hudobnú energiu, ktorou sa môžete nechať strhnúť. Nie je nič výnimočné vidieť na koncertoch aj rodiny s deťmi, ktoré sa na chvíľu zastavia a spoločne si užívajú kvalitnú hudbu naprieč

generáciami. Aj toto je jedna z aktivít v rámci kultúrnej politiky mesta Trnava, ktorej cieľom je poskytnúť bohatý kultúrny ponuku všetkým obyvateľom a návštevníkom mesta.

19. ročník Trnavského Jazyku pripravilo Mesto Trnava v spolupráci s Nádvorím – priestorom súčasnej kultúry. Festival vznikol s finančnou podporou Fondu na podporu umenia, Trnavského samosprávneho kraja, Nádvoría – priestoru súčasnej kultúry a Izraelskej ambasády v Bratislave. ■

Jaroslav Lieskovský

Sviatočný krst Olympijskej ulice na Zátvore pred tridsiatimi rokmi mal hviezdnu účasť

Telovýchovné legendy Vladimír Čerňušák a Janko Zachara odhalili tabule s novými názvami

Keď poslanci trnavského mestského zastupiteľstva schválili začiatkom roka 1992 moje písomné návrhy na pomenovania Olympijská ulica (prvá v Československu) a Námestie Jozefa Herdu, nič nebránilo športovej komisii MsÚ v príprave slávnostného pokrstenia. Aj po rokoch si rád spomínam na podporu zo strany vtedajšieho primátora mesta Trnavy Imricha Borbélyho a jeho zástupkyne Edity Bugalovej.

Ambasádormi historických okamihov boli dve osobnosti slovenského olympizmu, člen MOV a predseda SOV Vladimír Čerňušák, vedno s držiteľom zlatej medaily z OH 1952 v boxe Jankom Zacharom. Po odhalení uličnej tabule s novým názvom na krajnom činžiaku dovtedajšej Zväzarmovskej ulice sa početný sprievod vybral za ďalšou milou úlohou, krstom Námestia Jozefa Herdu, trnavského rodáka so striebornou koncovkou v zápasníckej súťaži OH 1936. Do kroku nám vyhrávala mládežnícka dychovka z Dolnej Krupej. Po naplnení oficiálneho protokolu dostali priestor viaceré sprievodné akcie. Aj v ďalších rokoch sa veľkej diváckej obľube tešili na sídlisku Zátvor celodenné festivaly telesnej kultúry pod názvom Olympiáda na Olympijskej.

Defilé trnavských mažoretiek bývalo neodmysliteľnou súčasťou mestských telovýchovných podujatí na Zátvore. Foto: Blažej Vittek

Mesto Trnava ich usporadúvalo v spolupráci s VÚJE, riaditeľstvom SOU energetického (terajšia SOŠ elektrotechnická) a Mestským športovým klubom Atomik.

Pravidelne bývali čestnými hosťami popredné osobnosti, napríklad olympijský víťaz v atletickej chôdzi Jozef Pribilíneč, 280-násobná reprezentantka v hádzanej Mária Ďurišinová, basketbalový expert, rozhodca FIBA Jozef Jančovič, profesionálna cyklistka na ceste Jaroslava Kománková, futbalové trio Josef Geryk (pätnásobný majster ČSSR), Ladislav Gádoši (rozhodca FIFA), Vladimír Ekhardt st. (sedemkrát hral za olympijský výber ČSSR)

a iní. Každoročný záver sídliskovej nádielky v znamení pohybu patril večernej veselici.

V júni 1998 sme na Zátvore zorganizovali vytrvalostný beh Olympijská desiatka. Preteky boli súčasťou športových osláv 760. výročia povýšenia Trnavy na slobodné kráľovské mesto. Prvenstvo si odniesol Ján Križák (AŠK Grafobal Skalica, 33:34 min), dvojnásobný účastník majstrovstiev sveta v polmaratóne. Medzi ženami zabehla najrýchlejšia čas Zdenka Trulíková z tamojšieho Pamiatkového ústavu. Víťazné trojice šiestich vekových kategórií dekoval predseda Trnavského olympijského klubu Anton Javorka. ■

Jaroslav Lieskovský

Päťhviezdičkový šampión Alojz Fandel vyrástol na oporu v spartakovskej liahni

Najkrajší gól zaznamenal na zámorskom zájazde futbalových bílých andelov do siete peruánskej reprezentácie

Rodiskom Alojza Fandela bola obec Gáň (* 27. 7. 1947), no koženú loptu začal naplno naháňať až pod trénerským dohľadom Jozefa Hagaru v dorasteneckom kolektíve Spartaka Trnava. Pohybovo neúnavný Fandel patril neskôr do zlatej éry trnavského futbalu. Hráčsky sa pričínil o všetkých päť titulov bílých andelov v najvyššej československej lige. Išlo o pamätné obdobie 1967-73. Takouto päťhviezdičkovou navštívenkou sa mohlo pochváliť iba desať spartakovských futbalistov. Ľavého stredopoliaru, majúceho medzi spoluhráčmi prezývku Lujdži, priviedlo k majstrovským vizitkám trénerské trio Anton Malatinský (1968, 1972, 1973), Ján Hucko (1969) a Valerián Švec (1971).

Na prvooligovej scéne Trnavčanov si odkrútil 204 duelov, v ktorých trafil do súperovej siete 21-krát. Ďalšie zápasy mal v európskych pohároch aj pri priateľských medzinárodných stretnutiach. Za veľkú mláku odletel Fandel dva razy. Z druhého

Alojz Fandel (v dolnom rade prvý zľava) si viackrát zahral za internacionálov Spartaka Trnava v halovom turnaji pod názvom Predsivestrovská futbalová šou. Foto: Eleonóra Szombatová

zájazdu, začiatkom roku 1970, mu zostala milá spomienka na jeho najkrajší gól celej kariéry. Dosiahol ho v súboji Spartaka TAZ s reprezentáciou Peru (1:1), hranom na štadióne v hlavnom meste Lima. To keď Adamcov center za domácu obranu si Fandel pohotovo spracoval na hrudi a v plnom behu poslal volej do horného kúta peruánskej svätyně. Popri vrcholovom futbale stihol A. Fandel

vyštudovať trnavskú PdF UK. Hoci sa narodil v znamení leva, počas hráčskej a neskôr trénerskej dráhy bol známy pokojnou, kamarátskou povahou. Plným priehrstím rozdával dobro aj v pozícii učiteľa telesnej výchovy.

Koncom tohto mesiaca bude „Lujdži“ Fandel prijímať gratulácie k 75. narodeninám. Tiež športová redakcia Noviniek z radnice sa pripája s blahoprajným vinšom. ■

Jaroslav Lieskovský

Turnaj Slovakia Open 2022 v tenise na vozíku premiérovovo aj s argentínskou štvoricou

Dvojnásobný paralympionik Marek Gergely získal v Trnave singlové zlato a deblové striebro

Najväčšie víťazstvá nosíme v srdci. Tak výstižne hlásal nápis na jednom z pútačov medzinárodného turnaja tenisových vozíčkárov v areáli TC Empire. Počas štyroch súťažných dní sa tu konfrontovali obdivuhodní športovci z Argentíny, Česka, Chorvátska, Poľska, Rakúska a SR v rámci UNIQLQ Wheelchair Tennis Tour 2022. Usporiadateľskú taktovku držali štyri subjekty – Slovenský zväz telesne postihnutých športovcov, Slovenský paralympijský výbor,

Slovenský tenisový zväz a TC Empire Trnava. Finále štvorhry bolo na programe v sobotu 11. júna a o deň neskôr mal priestor finálový súboj dvojhry. V oboch rozhodujúcich stretnutiach nechýbali na antukových dvorcoch ani zástupcovia hosťiteľskej krajiny. Skúsení reprezentanti Marek Gergely a Jozef Felix, obaja z Bratislavy, potešili priaznivcov zlatými pozíciami. Turnajový festival Slovakia Open sa vrátil do Trnavy po dvojročnej odmlke, zaprí-

činenej celosvetovou pandémiou. V našom meste išlo o deviatu edíciu známeho turnaja vozičkárov. Predtým bolo osemnásť kapitol na bratislavských kurtoch. Najvyššie nasadený M. Gergely, v čase uzávierky prihlášok s 25. pozíciou zo svetového rebríčka, vyhral záverečný duel nad turnajovou dvojkou, Rakúšanom Josefom Rieglerom (35. renking), hladko 6:1, 6:2 a okrem víťazného pohára si odniesol finančnú prémiiu 750 eur. Stal sa prvým

Slovákovi sa singlovým triumfom v trnavskom galapredstavení tenisových vozičkárov. „Oceňujem perfektné zabezpečenie celého turnaja v prekrásnom prostredí. Pozreli sme si aj nové priestory supermoderného areálu, všade s bezbariérovým prístupom,“ neskrýval slová obdivu. Dodajme, že Gergely má na konte dvojnásobnú účasť v paralympijských hrách (Peking 2008, Tokio 2021). Tiež J. Felix reprezentoval našu vlasť pod piatimi kruhmi v PH dva razy (Atény 2004, Peking 2008). Z malého slovenského Ríma odišiel minulý mesiac s poctou najlepšieho deblistu. Jeho turnajovým partnerom bol Michal Stefanu (ČR). Na ich raketách zostal slovensko-český pár M. Gergely a T. Svášek po setoch 6:3, 7:6. Od J. Felixu sme sa dozvedeli, že do tenisového diania prišiel po osemročnej prestávke. „Zapríčinila ju dvojnásobná operácia ruky,“ vysvetlil voľakedajší štrnásty hráč singlového rebríčka a trinásty vo štvorhre. Na podobné svetové pozície teda aktuálne nepomýšľa. A jeho pohľad do turnajového zákulisia? „Vynikajúco zorganizované podujatie v rodinnej atmosfére,“ dodal. Najvzdialenejší

účastníci prileteli z Argentíny. Juhoamerickí športovci štartovali v Trnave premiérovú. Turnajovou trojkou bol Ezequiel David Casco, hráč so 40. renkingom vo svetovom rebríčku. Po dramatickom priebehu prehral v semifinále s Rieglerom 3:6, 7:5, 3:6. Napriek tomu pri našom rozhovore nešetril slovami chvály na adresu slovenskej pohostinnosti. Ich šesťčlenná skupina v zložení vedúci, kouč a štyria hráči prišla do Trnavy už týždeň pred turnajom. „Čakalo

nás tu priateľské prostredie. Radi budeme naň spomínať. Verím, že o rok sa v tomto peknom tenisovom areáli opäť stretneme,“ povedal E. D. Casco. Jeho slová potvrdili súhlasnou reakciou aj vedľa sediaci krajanovia Gonzalo Enrique Lazarte, Matias Dagosto a Benjamin Viana Silvetti. Aj z uvedených výpovedí vidno, že medzinárodný vozičkácky turnaj Slovakia Open 2022 bol dôstojným príspevkom k storočnici organizovaného tenisu v Trnave. ■

Jaroslav Lieskovský

Do futbalového neba odišla ďalšia ikona, reprezentačný ľavý krídelník Dušan Kabát

Počas základnej vojenskej služby v Dukle Praha si prvý raz doprial dúšok z majstrovskej trofeje, v Spartaku Trnava to zopakoval päťkrát

Trnavská futbalová verejnosť opäť raz zosmutnela. To keď z Prahy prišla zvesť o úmrtí Dušana Kabáta (narodil sa 20. augusta 1944 – zomrel 19. mája 2022). Svoje pohybové danosti naznačil v žiackych družstvách Lokomotívy Leopoldov a Slovana Piešťany. Na štadiónoch prvej ligy si dovedna odkrútil úctyhodných 298 zápasov a súperových ochrancov svätyne prekonal 45-krát. Z toho za

Spartak TAZ odohral v najvyššej súťaži 285 duelov s tridsiatimi ôsmimi gólmi. Medzi mužskou elitou debutoval ligovým meraním síl Žilina – Trnava už ako sedemnásťročný. Počas základnej vojenskej služby v Dukle Praha mal D. Kabát ouvertúru ako hrom. O jarný záver 1964 sa totiž postaralo mestské derby so Spartou. Nad pražským rivalom vyhrali vojaci 3:2 aj zásluhou dvoch gólových

koncoviek mladého nováčika. Na armádnej Juliske naplno prepukla po záverečnom hvizde majstrovská oslava. O úvodný z piatich majstrovských titulov trnavskej futbalovej družiny v celoštátnej lige (sezóna 1967/68) sa „Boby“ Kabát pričínal mierou vrchovatou. To keď cez upršanú nedeľu 9. júna 1968 vyhrali Malatinského zverenci pred svojimi priaznivcami v pred-

poslednom ligovom kole nad Jednotou Trenčín 2:0 a obe presné trefy zaznamenal ľavonohý rýchlik s číslom jedenásť. Potom už nasledoval sladký dôvetok Trnavčanov, ich sedemgólový výprask v Plzni do siete domácich škodovákov (Adamec 3, Farkaš 2, Martinkovič, Kabát). V reprezentačnom áčku Československa mal D. Kabát na konte 24 edícií s dvoma gólmi. Za B-mužstvo svojej krajiny pridal dva štarty, za juniorov štyri. Najcennejší dres si obliekol aj 23. júna 1968 v pamätnom medzištátnom stretnutí ČSSR – Brazília (3:2) na bratislavskom Tehelnom poli, v ktorom pred beznádejne vypredaným hľadiskom so 60-tisícovou návštevou deklasoval Trnavčan J. Adamec svojím hetrikom favorizovaných žltο-zelených kanárikov, dvojnásobných majstrov sveta. Potom ešte odohral Dušan Kabát úspešnú kvalifikáciu svojej krajiny na mexické MS 1970, no do konečnej nominácie ho nevybrali. Ktovie, možbyť sa tak stalo z dôvodu účasti ďalších piatich spartakovcov (Dobiaš, Hagara, J. Zlo-

cha, Kuna, Adamec). Tiež na medzinárodnom futbalovom javisku sa D. Kabát viackrát zaskvel. Útočník a neskôr aj obranca pozdĺž ľavej strany mal v apríli 1969 výrazný podiel na najjagavejšom skvoste bílých anđelov, ich semifinálovej účasti v Európskom pohári majstrov (Ajax Amsterdam – Spartak TAZ 3:0, 0:2). K plnému trnavskému zásahu vo finále Československého pohára sa pričínil tri razy (1967, 1971, 1975). Neprehliadnime, že v celej bohatej kariére bol iba dvakrát napomínaný žltou kartou, červenú mu rozhodcovia neukázali ani raz. Pre kamarátskeho a zábavne naladeného futbalistu s leopoldovskými koreňmi nezostali bokom ani naše novinárske pozvania rekreačného charakteru. Veru, či bolo to veľké divácke lákadlo, keď v septembri sedemdesiateho tretieho roku pri futbalovej šou v Dolnej Krupej, venovanej Dňu tlače, rozhlasu a televízie, súhlasil majstrovsky tandem Dušan Kabát a Vojtech Varadin s hráčskou účasťou v All stars teame okresných novín Trnavský hlas.

Dušan Kabát patril v červeno-čiernom drese Spartaka TAZ medzi hrácke ikony trnavského futbalu. Foto: Jarolím Piačka

Pretože oddieloví funkcionári Spartaka TAZ nejavili interes o prípravu oficiálnej rozlúčky Dušana Kabáta s jeho mimoriadne pestrου futbalovou kariérou, z pozície športového redaktora som zorganizoval priateľský duel prvooligových internacionálov na trávniku trnavskej Slávie. Neskôr, pri 50. narodeninách, prijal bývalé eso futbalových trávnikov vtedajší primátor mesta Trnavy Imrich Borbély. ■

Jaroslav Lieskovský

Deväťdesiat rokov organizovaného plávania v Trnave, začiatky sa snúbili s ŠK Jánošík

Telovýchovná jednota Spartak žičila mokrému športu v bazéne pri Kovosmalte, neskôr prevzala starostlivosť TJ VŠ

Už deväť desaťročí uplynulo od založenia prvého plaveckého oddielu v našom starobyľom meste. Priekopníkov mokrého športu vtedy prijali medzi seba v Športovom klube Jánošík. Popri boxe a zápasení teda pribudlo roku 1932 do aktívneho telovýchovného subjektu ďalšie perspektívne odvetvie. Pre úplnosť však treba uviesť, že obyvatelia Trnavy ešte predtým

využívali v letných horúčavách na rekreačné a regeneračné plávanie vodný areál s rozmermi tridsaťosem krát šesťnásť metrov. Vodu doň napúšťali z Trnavky. Kúpalisko si zriadili v susedstve cukrovaru. O rok neskôr otvorili mestské parné kúpele. Krytý bazén mal dĺžku 12,5 metra a popri výuke plávania slúžil aj na oddielový tréning. Druhá polovica štyridsiatych

rokov dala zelenú Trnavskému plaveckému klubu. Napriek skromným podmienkam sa jeho členovia zaradili medzi slovenskú elitu.

Od roku 1953 pribudli v Trnave letné kúpaliská pri fabrike Kovosmalt (pôvodne išlo o protipožiarnu nádrž) a v lokalite Na rybníku. Súťažné plávanie začalo naplno pulzovať pod patronátom Telovýchovnej jednoty

Dekorovanie mladých plavcov TJ Spartak Trnava po pretekoch v bazéne pri Kovosmalte. Letné kúpalisko na Ulici Jozefa Barčovského (dnes Coburgova) slúžilo plaveckým tréningom a súťažiam v rokoch 1953 – 65. Foto: zdroj Eva Šoltészová

Spartak. Tréner Dušan Pochylý vchoval v tej dobe viacero kvalitných plavcov, vrátane rekordérov. Niektorí z nich odišli na štúdium do Bratislavy a lepšie tréningové podmienky našli aj v susedných Piešťanoch. Organizované plávanie v letnej podobe pri Kovosmalte sa skončilo v polovici šesťdesiatych rokov. Ďalšiu etapu otvorilo dokončenie krytého bazéna v areáli Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského na Ulici armádneho generála Ludvíka Svobodu. Z podnetu

Jaroslav Lieskovský

Mozaika z telesnej kultúry

■ PRVÁ MAJSTERKA SVETA V DRÁHOVOM GOLFE

– 18. júna na Majstrovstvách sveta v adventure golfe vo fínskom Kuopio získala hráčka Golf Klubu Trnava Kristína Komár v kategórii junioriek zlatú medailu. Stala sa prvou majsterkou sveta v histórii samostatného Slovenska pre dráhový golf. Spolu s ňou sa umiestnil v kategórii juniorov na piatom mieste Adrián Kollár, tiež z GK Trnava.

Začiatkom 90. rokov vybuodovalo mesto Trnava 50-metrový bazén Castiglione na sídlisku Družba. Slávnostné otvorenie tamojšieho letného kúpaliska spestril atraktívny zoskok parašutistov. Foto: Jozef Filipek

Ladislava Hlavatého, odborného asistenta katedry telesnej výchovy, tu vznikol 1. októbra 1968 plavecký oddiel TJ VŠ. Dynamické napredovanie širokej členskej základne nadlho posunulo malý Rím medzi československé bašty olympijského športu. Vrcholnou konfrontáciou sa od r. 1974 stal Pohár oslobodenia mesta Trnavy, neskôr premenovaný na Veľkú cenu Trnavy. Vrcholný slovenský míting pod strechou 25-metrového bazéna však nateraz pauzuje. Vysokoškolská plaváreň na Ulici Jána Bottu je totiž kvôli havarijnému stavu zatvorená od marca 2020. Až po nazbieraní nemalých

finančných prostriedkov bude možné začať s rozsiahlou rekonštrukciou. A tak istý čas potrvá, kým staručký objekt materiálovotechnologickej fakulty na Prednádraží opäť začne slúžiť aj pretekárskej základni PK STU. Akiste sa potom oprášia tradícia dvojdnového medzinárodného víkendu o Veľkú cenu Trnavy. Jediná trnavská plaváreň v areáli ZŠ na Kopánke, pôvodne určená najmä odstraňovaniu plaveckej negramotnosti malých adeptov z materských a základných škôl, je teda v priebehu roka vyťažena naplno. Cez leto slúži záujemcom mestská päťdesiatka Castiglione. ■

■ REKORDNÉ KLADIVÁRKY

– Mestský atletický štadión Antona Hajmássyho v Trnave privítal v stredu 8. júna ženské kladivárky zo siedmich štátov. Ich konfrontácia bola súčasťou 57. ročníka P-T-S, majúceho strieborný štatút seriálu World Athletics Continental Tour. Vrcholný míting kráľovnej športov na Slovensku dostal priestor o deň neskôr v Šamoríne. Televízny signál išiel do sedemdesiatich šiestich krajín

celého sveta. Riaditeľskú taktovku v organizačnom štábe „péteesky“ držal generálny sekretár SAZ Vladimír Gubrický. Už trnavský úvod na Slávii mal v priaznivom počasí skvelú úroveň. Ozdobili ho národné rekordy zlatej a striebornej pretekárky aj viacero najlepších osobných výkonov v hode kladivom. Podujatie moderoval známy atletický expert Alfons Juck. Poradie na čelných priečkach: 1. Fantiniová (Taliansko, 74,86 m), 2.

Jacobsenová (Dánsko, 74,22), 3. Skydanová (Azerbajdžan, 73,23), ... 6. Kaňuchová (67,07), 8. Hrašnová (obe SR, 59,10). Víťazné trio trnavskej súťaže dekoroval prezident Slovenského atletického zväzu Peter Korčok, za asistencie viceprezidenta Ladislava Asváňnyho.

■ OKOLO SLOVENSKA 2022

– Ako Novinky z radnice už informovali vo svojom májovom čísle, po roku opäť zavíta do Trnavy medzinárodný pelotón vrcholných cyklistických pretekov Okolo Slovenska. Ich šesťdesiaty šiesty ročník sa pôjde od 13. do 17. septembra na trase medzi Bratislavou a Košicami. Úvodnú časovkuvidia skalní v bratislavskej Petržalke a prvá etapa vyvrcholí v historickom centre Trnavy. Štart ďalšej etapy bude v Hlohovci. Pred očami stále máme divácky ošiaľ po skončení OS 2021, keď beznádejne zaplnené Trojičné námestie spontánne oslavovalo pri záverečnom dekorovaní trojnásobného majstra sveta Petra Sagana. Hviezdny odchovanec žilinskej cyklistiky si pred rokom odniesol z Trnavy žltý dres za absolútne prvenstvo po štvoretapovej konfrontácii naprieč našou krajinou (súčet 692,1 km). A navyše, na prvých priečkach skončil v bodovacej súťaži aj v hodnotení slovenských pretekárov. Takúto víťaznú bilanciu dosiahol P. Sagan pri svojej rozlúčke so zostavou Bora-hansgrohe v dovtedy nevidenej konkurencii na podtatranských cestách. Až sedem tímov jazdilo lanský festival úzkych galusiek Okolo Slovenska s visačkou World Tour a šesť bolo z prokontinentálnej kategórie. Tiež tento rok sa našim športovým priaznivcom predstavia chýrni jazdci zo všetkých končín planéty.

■ ŠTVORNÁSOBNÝ OLYMPIONIK

– Pavol Blažek (nar. 9. júla 1958 v Trnave) sa stal legendou atletickej chôdze v ČSSR. Štvornásobný účastník OH (1980 v Moskve, 1988 v Soule, 1992

v Barcelone, 1996 v Atlante), majster Európy zo Splitu 1990. V tom roku, 16. septembra, utvoril v Hildesheime svetový rekord na 20 km časom 1:18:13 h. Sedemkrát sa stal šampiónom Československa. Taká je stručná vizitka popredného reprezentanta našej krajiny, ktorý strávil detstvo v susednom Zelenči. Tam objavil jeho chodecký talent dlhoročný trnavský tréner Ľudovít Žambokréthy. Ani po odchode do dôchodku nezanevrel Blažek na aktívne športovanie. Tiež to potvrdil absolvovaním májového 31. ročníka Majcichovskej desiatky. Čestnými hosťami tradičnej vidieckej oslavy džogingu boli kozmonauti Vladimír Remek (prvý československý, r. 1978) a Ivan Bella (prvý slovenský, r. 1999). Z ich rúk prevzal odmenu pri dekorovaní jednotlivých kategórií aj strieborný junior Daniel Vadovič (Atletický klub AŠK Slávia Trnava, 10 km za 42:05 min).

■ ŠPORT OBCENÝCH SAMOSPRÁV

– Európsky futbal starostov pre mier, pod týmto názvom sa hral na ihriskách trnavskej Slávie trojdňový turnaj za účasti jedenástich kolektívov z ôsmich štátov. Okrem hostiteľskej krajiny postavili po dva tímy aj Česi a Rakúšania. Vo výbornej návštevníckej atmosfére ukoristilo finálovú trofej A-družstvo Slovenska. Striebornú priečku získalo Rumunsko. V súboji o tretie miesto uspelo Česko A, na jeho štíte zostalo Nemecko. Do Trnavy ešte pricestovali futbalové výpravy obecných starostov z Chorvátska, Moldavska a zo Slovinska. Ich konfrontácie ukázali, že aj rekreačný futbal vie ponúknuť divákovi zaujímavý zážitok. Veľmi dobre pripravené telovýchovné podujatie na prelome mája a júna rámcovali viaceré spoločenské akcie.

■ OBDIVUIHODNÝ SUCHÁN

– Trnavčanka Romana Komarňanská sa stala víťazkou 11. ročníka bežeckých pretekov Ružindolský víchor. Rovinatú trať dlhú 6,3 km (kombinácia asfaltu a te-

rénu) absolvovala za 23:40 min. Hlavnou trofejou ju dekorovali čestní hostia, župan Trnavského samosprávneho kraja Jozef Viskupič a vicežupan Marek Neštic ký. Súčasťou športovo-zábavného dňa v Ružindole bola severská chôdza (nordic walking). Jej význační sa tretí raz konfrontovali na štvorkilometrovom okruhu. Vlačnejšie prvenstvo zopakoval Jaroslav Veigl (Trnavský walker, 22:58 min). V tejto disciplíne súťažil aj 89-ročný Ružindolčan Vladimír Suchán. Nepoddajný veterán má na konte vyše štyridsať maratónskych behov. Tiež v uliciach New Yorku a Moskvy úspešne absolvoval magických 42 195 metrov. „Každodenný telovýchovný pohyb mi dáva životný optimizmus do ďalších dní. Akúkoľvek podobu pravidelného športovania pre zdravie odporúčam všetkým váhavcom,“ povedal V. Suchán do moderátorského mikrofónu v celi ružindolskej súťaže.

■ DOBRO-CYKLOTOUR 2002

– Hold slávnym rodákom v sedle bicyklov vzdalo mesto Trnava

Trnavčanka Jaroslava Kománková (v strede) pred pretekmi Svetového pohára v americkej Philadelphii, ktoré sa jazdili 7. júna 1998. Zo slečny Kománkovej je teraz pani Sobotová. Bývalá profesionálna cyklistka odovzdáva v ostatných rokoch svoje športové vedomosti na trénerskom poste v jubilujúcom CK Olympik Trnava. Foto: zdroj jks

pred dvoma desaťročiami. Náš organizačný štáb viedol Peter Radványi, zakladateľ najväčšieho európskeho festivalu rezofonickej dobro-gitary. Slávnostný štart početnej skupiny kondičných a rekreačných cyklistov bol na Trojičnom námestí, cieľ v Skalici. Do centra Záhoria v ten podvečer situovali usporiadatelia regionálneho Dobrofestu jeden zo satelitných

koncertov. „Ešte stále mám uložené v srdiečku hlboké zážitky z tejto milej športovo-spoločenskej akcie. Počas vyše stokilometrového posolstva mal náš pelotón krátke zastávky v Dolnej Krupěj, Smoleniciach a Šaštíne-Strážach. Položením kvetov k pamätným tabuliam v týchto obciach sme si vtedy uctili pamiatku svetoznámych Slovákov, vynálezcu rezofo-

nickej gitary Jána Dopjeru a vynálezcu padáka Štefana Baniča,” oživila spomienku na ojedinelú cyklojazdu z júna 2002 dlhoročná reprezentantka SR v cestnej cyklistike Jaroslava Sobotová-Kománková. Celú náročnú trasu absolvovala ešte jedna Trnavčanka, Renata Páleníková, vicemajsterka sveta 2001 v juhomoravskej jazde na historických bicykloch. ■

Gorazd Kollárik

Hrajte kráľovskú hru s Novinkami z radnice

Záver šachovej partie Samir Sahidi – Milan Pacher, UMSR jednotlivcov v Podhájskej 2021, postavenie po ťahu 42.h4

Uzavreté majstrovstvá Slovenskej republiky v šachu jednotlivcov sa mali pôvodne konať minulý rok v lete na Kúpeľnom ostrove v Piešťanoch súčasne s otvoreným turnajom MMSR jednotlivcov mužov a žien. Z organizačných dôvodov boli presunuté do Podhájskej, kde sa uskutočnili od 21. do 29. septembra 2021 s účasťou desiatich pozvaných šachistov (3 GM + 5 IM + 2 FM). Hralo sa s tempom hry 2 x 90 min. na 40 ťahov + 30 min. na dohrávanie s bonifikáciou 30 sek. za každý ťah. Po 9. kolách bolo poradie nasledovné: 1. M. Neugebauer (6 b.) 2. J. Pecháč (6 b.) 3. J. Druska (5,5 b.) 4. Š. Mazúr (5 b.) 5. S. Sahidi (5 b.) 6. T. Petenyi (4,5 b.) 7. L. Kostolanský (4,5 b.) 8. M. Jurčík (3,5 b.) 9. M. Pacher (3,5 b.) 10. M. Ištoňa (1,5 b.). Z trnavských šachistov kruhový turnaj s priemerným ratingom 2 426 bodov absolvoval junior Samir Sahidi, ktorému sa podarilo štyri partie vyhrať, tri prehrať a dve remizovať. Organizátorom bol Slovenský šachový zväz so spoluorganizátorom Tomášom Peričkom, riaditeľom Jánom Kišonom a hlavným rozhodcom Tomášom Danadom.

Šachové majstrovstvo mladého Samira Sahidiho (* 2002) na kruhovom turnaji si ukážeme na dvoch jeho víťazných dueloch.

Samir Sahidi (2436) – Milan Pacher (2415), 6. kolo 26. 9. 2021, C65

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 Jf6 4.d3 (4.0-0 Sc5 5.J:e5 J:e5 6.d4 c6 7.d:e5 J:e4 8.Sd3 d5 9.e:d6 Jf6 10.De2+ Se6 11.Sf5 D:d6 12.S:e6 D:e6 13.D:e6+ f:e6 14.Jc3 Kf7 15.f4 Vad9 16.Vad1 Sd4 17.Vd3 e5 Valiecho Ponc vs. Anand, Leon 2008) 4. - Sc5 (4. - d6 5.c3 Sd7 6.Jbd2 g6 7.Jf1 Sg7 8.Sg5 h6 9.Sh4 Ja5 10.Sa4 S:a4 11.D:a4 Jc6

12.Je3 Dd7 13.0-0 0-0 14.Kh1 Jd8 15.Dc2 Jg4 Short vs. Gulko, Linares 1990) 5.c3 (5.0-0 Jd4 6.J:d4 S:d4 7.c3 Sb6 8.Ja3 c6 9.Sa4 0-0 10.Sg5 h6 11.Sh4 d5 12.e:d5 c:d5 13.Sb3 g5 14.Sg3 Ve8 15.Ve1 Sc7 16.Jc2 Sg4 17.Dd2 Topalov vs. Andrejkin, Chanti-Mansijsk 2014; 5.Jc3 d6 6.Ja4 Sb6 7.J:b6 a:b6 8.c3 Sd7 9.Sa4 Je7 10.Sc2 Jg6 11.h3 0-0 12.0-0 h6 13.Ve1 Ve8 14.d4 Sc6 15.d:e5 Carlsen vs. Anand, Londýn 2012; 5.S:c6

d:c6 6.h3 Dd6 7.Jbd2 Se6 8.Jg5 Jd7 9.J:e6 D:e6 10.Dg4 Df6 11.Jf3 g6 12.0-0 h5 13.Dg3 De7 14.d4 Svidler vs Jakovenko, Francúzsko 2009) 5. - 0-0 6.0-0 d5 7.De2 Ve8 8.h3 h6 9.Ve1 a6 10.Sa4 b5 11.Sc2 d4 (11. - Se6! 12.Se3 d4 13.c:d4 J:d4 14.J:d4 S:d4 15.Jc3 c5 16.Vec1 Dd6 17.Df3 Kh7 18.Sd1 Ved8 19.Se2 Vab8 20.a3 Vb7 =/+) 12.Jbd2 a5 13.a3 a4 14.Jf1 Se6 15.Jg3 Dd7 16.Kh2 Sf8?! (16. - Ved8! 17.Vf1 Je8 18.Jh4 Je7 19.Jhf5 S:f5 20.e:f5 J:f5 21.D:e5 Sd6 22.De1 Jf6 23.Kg1 J:g3 24.f:g3 Ve8 25.Df2 Jh5 26.Sf4 J:f4 27.g:f4 d:c3 28.b:c3 Dc6 29.Dd2 S:a3 -/+) 17.Sd2 g6 18.Vac1 Vad8 (18. - Ved8! 19.Vf1 d:c3 20.S:c3 Dd6 21.Vfd1 Je8 22.d4 e:d4 23.J:d4 J:d4 24.S:d4 Sc4 25.De3 De7 26.Sc3 Dc5 27.Df4 Db6 28.Kg1 c6 29.Jf1 Se2 30.Vd2 =) 19.Sb1?! Sb3 (19. - d:c3 20.V:c3 Jd4 21.J:d4 e:d4 22.Vcc1 c5 23.f4 c4 24.e5 Jh7 25.Sa2 c3 26.S:e6 V:e6 27.b:c3 S:a3 28.Vb1 d:c3 29.S:c3 Vc6 30.Je4 +/=) 20.c:d4 J:d4?! (20. - e:d4! 21.Sc2 Sa2 22.Kg1 Va8 23.Dd1 Kh7 24.Vf1 Ja5 25.Va1 Se6 26.Je5 Dd6 27.f4 Jb3 28.S:b3 S:b3 29.De2 c5 30.Df2 Sg7 =/+) 21.J:d4 e:d4 (21. - D:d4 22.Se3 Dd7 23.Dd2 Kh7 24.Dc3 Sd6 25.Kg1 De7 26.Vf1 Kg7 27.f4 e:f4 28.S:f4 c5 29.S:d6 D:d6 30.Vf3 Ve5 =) 22.Sb4 (22.Df3?! Jh7 23.Sc2 Se6 24.Sd1 c5 25.Se2 c4 26.Va1 Vc8 27.Vec1 Sg7 28.Sb4 c3 29.b:c3 d:c3 30.Df4 Dd4 -/+) 22. - Sg7 (22. - S:b4?! 23.a:b4 Kg7 24.Dd2 c6 25.f4 Dc7 26.Df2 Jg8 27.Vc5 Dd7 28.f5 Dd6 29.Sc2 Ve5 30.S:b3 a:b3 31.Df4 Vde8 32.Vec1 g5 33.Jh5+ Kh8 34.Dg3 De7 35.D:e5+ D:e5+ 36.V:e5 V:e5 +/-) 23.Dd2 Vc8 24.f4 h5?! (24. - Dd8! 25.f5 Jd7 26.Sc2 c5 27.S:b3 a:b3 28.Sa5 Dh4 29.f:g6 Se5 30.g:f7+ K:f7 31.Vf1+ Ke7 33.Vf5 Vg8 33.Df2 Vcf8 34.Vf1 V:g3 - +) 25.Df2 Dd8?! (Výhodu by čierny získal vo variante, kde má biely uzatvoreného svojho bielopolného strelca: 25. - Jh7! 26.Kg1 Jf8 27.Je2 Ved8 28.f5 g:f5 29.e:f5 Sh6 30.Dg3+ Kh8 31.De5+

Kh7 32.Vc5 De8 33.V:b5 Jd7 34.Dg3 De3+ 35.D:e3 S:e3+ -/+) 26.Sc5 h4 (26. - Jd7 27.S:d4 S:d4 28.D:d4 c5 29.Df2 Dh4 30.Kg1 Df6 31.e5 +/-) 27.Je2 Jh5 (27. - Jd7 28.S:d4 c5 29.S:g7 K:g7 30.Jc3 Vb8 31.e5 f6 32.Je4 f:e5 33.J:c5 J:c5 34.D:c5 e:f4 35.V:e8 D:e8 36.Dd4+ Kg8 37.D:f4 Dd8 38.Vc6 Vb6 39.V:b6 D:b6 40.D:h4 +/-) 28.e5 (Postup pešiakom mohol odložiť na neskôr: 28.Kg1 c6 29.Sc2 Sa2 30.Vf1 Va8 31.Sb1 Sb3 32.J:d4 Jg3 33.Vfe1 Va6 34.e5 Sd5 35.Je2 J:e2+ 36.V:e2 Sb3 37.Vee1 Sd5 38.d4 Sh6 39.Vc3 Va8 40.f5 +/-) 28. - f6 29.J:d4 (29.S:d4 f:e5 30.S:e5 S:e5 31.f:e5 V:e5 32.d4 Vg5 33.De3 Sc4 34.Kg1 Jg7 35.Vcd1 Jf5 36.Df2 Jg3 37.Jc3 Dd6 38.Je4 J:e4 39.V:e4 Vg3 40.V:h4 Vf8 =) 29. - f:e5 30.Jc6 Df6 31.J:e5 Sh6 32.Se3 S:f4+ 33.S:f4 D:f4+ 34.D:f4 J:f4 35.Vc5 Sd5 36.g3 h:g3+ 37.K:g3 g5 38.d4 c6 39.Sf5 Vcd8 40.Kg4 Sg2 41.K:g5 (41.Vd1! Je6 42.S:e6+ V:e6 43.Vd2 Sd5 44.K:g5 Kh7 45.Kf4 Vf8+ 46.Kg3 Vf1 47.Vc3 Vef6 48.Jg4 Vf8 49.Kh4 Kg6 50.Je5+ Kf5 51.Ve2 Vf4+ 52.Kg3 Vg8+ 53.Jg4 V:d4 54.Vce3 Ve4 55.V:e4 S:e4 =) 41. - V:d4 42.h4 (Pozri diagram!) Ve7? 43.h5 Vg7+ (Teraz už nepomôže 43. - Je6+ 44.Kf6 J:c5 45.K:e7 Vf4 46.Kf6 Je4+ 47.Kg6 Jd6 48.Jf7 V:f5 49.Jh6+ Kf8 50.J:f5 Se4 51.Kg5 S:f5 52.Vd1 Jc4 53.Vf1 Jd6 54.V:f5+ + -) 44.Jg6 J:g6 45.S:g6 Kh8 (45. - Vd8 46.h6 Vgd7 47.Sf5 Vd6 48.Vce5 Vf8 49.Ve8 Vdf6 50.Sg6 Sd5 51.V:f8+ V:f8 52.Ve7 Kh8 53.Vd7 Vc8 54.h7 Vb8 55.Kh6 +/-) 46.h6 Vg8 47.Ve7 Vgd8 48.Vce5 V4d5 49.Sf7?! (49.V:d5! S:d5 50.h7 Sc4 51.Vc7 Sd5 52.Kh6 Sg2 53.Vf7 c5 54.Vc7 c4 55.Vf7 Vb8 56.Vf6 Sd5 57.Sf5 Sg2 58.Vg6 Sd5 59.Se6 S:e6 60.V:e6 +/-) 49. - V:e5+ 50.V:e5 Sd5 51.Ve8+ V:e8 52.S:e8 Kh7 53.Sg6+ Kg8 54.Sd3 Kf7 55.Kf4 Kf6 56.h7 Kg7 57.Ke5 (57. - Sg2 58.Se4 Sf1 59.Kd6 Sc4 60.Kc5 Kh8 61.S:c6 K:h7 62.S:b5 Sb3 63.Kb4 Kg7 64.S:a4 + -) 1:0 Už začiatkom XX. storočia hrali systém: 1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5

Jf6 mnohí šachisti ako napr. A. Andersen, S. Tarasch, E. Lasker, ktorý žil v tom čase v Berlíne, a tak vznikol názov berlínska obrana. V španielskej hre odpovedal biely v našej partii na berlínsku obranu čierneho anti-berlínskou hrou. Prvých šesť ťahov naši duellantí nevedomky kopírovali súboj Radžabov vs. Carlsen (Morelia 2008), ktorý ďalej pokračoval: 7.Jbd2 d:e4 8.J:e4 J:e4 9.d:e4 Df6 10.De2 Sg4 11.h3 S:f3 12.D:f3 D:f3 13.g:f3 Je7 14.f4 c6 s približne vyrovnanou hrou. V 19. ťahu mohol Samir zosilniť svoj pozičný tlak na čierneho: 19.c4! S:c4 20.d:c4 d3 21.S:d3 D:d3 22.c:b5 D:e2 23.V:e2 Ja7 24.V:c7 J:b5 25.Vc4 Jd4 26.J:d4 V:d4 27.Vc6 Jd7 28.Se3 Vd3 29.Va6 Vb3 30.V:a4 Jc5 31.Va7 Jd3 32.a4 J:b2 33.Vc2 Vb4 34.Vcc7 V:a4 35.V:f7 V:a7 ad'. Podobne mal postupovať aj o jedenásť ťahov neskôr (miesto 30.Jc6): 30.J:b3! a:b3 31.f5 g5 32.Df3 Jf4 33.Vc3 Je4 34.d:e4 S:c3 35.D:c3 c6 36.D:b3+ Kg7 37.Vd1 Dc7 38.Sd6 Df7 39.Dc3+ Kh7 40.Df3 Dh5 s výhodou. Po braní bieloého pešiaka jazdcom mohol čierny prejsť (miesto 31. - Sh6) do remízovej koncovky: 31. - J:f4 32.Jg4 Df7 33.Se3 Jd5 34.D:f7+ K:f7 35.Jh6+ S:h6 36.S:h6 V:e1 37.V:e1 Vh8 38.Sd2 c6 39.d4 Jf6 40.Vf1 Sc4 41.Vf2 Vh5 42.Sf4 Se6 43.Se5 Sf5 44.S:f6 S:b1 45.S:h4+ Ke6 s rôznofarebnými strelcami. V pozícii zobrazenej na diagrame mal Milan Pacher, ktorý je na ťahu, možnosť remizovať. Ako bolo treba pokračovať? Otázkou kladieme našim čitateľom – riešiteľom. Odpoveď sa dozvedia v ďalšom čísle Nzr.

Samir Sahidi (2436) - Tamáš Petenyi (2463), 2. kolo 22. 9. 2021, A43

1.d4 c5 2.d5 d6 (2. - f5 3.Jc3 Jf6 4.Sg5 Db6 5.Dd2 g6 6.e4 J:e4 7.J:e4 f:e4 8.c3 d6 9.f3 e:f3 10.J:f3 Sg4 11.Jh4 Ja6 12.a4 Sg7 13.Sb5 Sd7 14.0-0 Sb5 15.a:b5 c4 Plachetka vs. Robatsch, Trnava

1987; 2. - e5 3.e4 d6 4.Jc3 Jd7 5.Se2 g6 6.Jf3 h5 7.Jd2 Sh6 8.a4 Kf8 9.a5 Jg6 10.Jc4 S:c1 11.D: c1 De7 12.0-0 Je8 13.De3 Kg7 14.f4 e:f4 15.D:f4 f6 Z. Polgárová vs. Larsen, Viedeň 1993) 3.e4 g6 (3. - Jf6 4.Jc3 g6 5.Jf3 Sg7 6.Se2 0-0 7.0-0 Ja6 8.Jd2 Jc7 9.a4 b6 10.Jc4 Sa6 11.Sf4 S:c4 12.S:c4 a6 13.De2 Jd7 14.Va3 Dc8 15.Vb3 Carlsen vs. Čeparinov, Rusko 2005) 4.Jc3 Sg7 5.Se2 Jf6 6.Jf3 0-0 7.0-0 a6 (7. - Ja6 8.Sf4 Jc7 9.a4 b6 10.Ve1 a6 11.h3 Vb8 12.e5 Jf8 13.Vb1 b5 14.a:b5 Yrjolä vs. Ostenstad, Gausdal 1987) 8.a4 Jbd7 9.Ve1 b6 10.h3 Sb7 11.Sg5 Dc7 12.Sc4 h6 13.Sh4 Vfd8 14.Jd2 Je5 15.Sf1 g5 (15. - Jh5 16.g3 Kf8 17.Se2 Jf6 18.f4 Jed7 19.Jc4 Je8 20.Dd2 Vab8 =) 16.Sg3 Vac8?! (16. - Jfd7 17.h4 g4 18.Se2 h5 18.Se2 h5 19.Vf1 Jf6 20.De1 Sh6 =) 17.S:e5 d:e5 18.Jc4 e6 19.Je3 e:d5 20.Jc1 J:d5 21.e:d5 e4 22.c3?! (Výhodu mohol Samir získať po: 22.Dg4! S:b2 23.Vab1 Sc3 24.Ved1 Sd4 25.Jf5 S:d5 26.J: h6+ Kf8 27.D:g5 Sa2 28.Jf5 Vd5 29.Dh6+ Ke8 30.J:d4 S:b1 31.Je6 Dd6 32.Jg7+ Kd7 33.D:d6+ V:d6 34.V:b1 +/-) 22. - De5 23.Db3 S:d5?! (Do vyrovnanej pozícii viedlo: 23. - Df6! 24.Sc4 Vd7 25.Jf1 Ve8 26.Jg3 Ve5 27.V:e4 S: d5 28.S:d5 Vd:d5 29.V:e5 V:e5 30.Vd1 Dc6 31.Dc4 b5 32.a:b5 a: b5 33.Vd8+ Sf8 34.Dd3 Ve8 35.V: e8 D:e8 =) 24.J:d5 V:d5?! (24. - D:d5 25.D:d5 V:d5 26.S:a6 Ve8 27.Sb5 Ve7 28.Ve2 Kh7 29.Vae1 f5 30.g4 Kg6 31.Sc6 Vde5 32.Vd1 f4 33.Vd6+ Sf6 34.Sb5 V5e6 35.V: e6 V:e6 36.Sd3 +/-) 25.S:a6 Vcd8 26.Ve2?! Vd2 27.Vae1 V:e2 28.V: e2 (28.S:e2 e3 29.Sf3 e:f2+ 30.K: f2 Vd2+ 31.Kf1 Dd6 32.Ve8+ Sf8 33.Ve2 Vd1+ 34.Ve1 V:e1+ 35.K: e1 Kg7 =) 28. - Kh8 29.Dc2 (29.g3 Df5 30.Dc2 D:h3 31.V:e4 Dd7 32.Ve1 Dd5 33.De2 Dd2 34.D: d2 V:d2 35.Ve2 V:e2 36.S:e2 Se5 =) 29. - f5 30.Vd2 Ve8 31.Sb5 e3? 32.Ve2 Vd8?! 33.V:e3 Df6 34.De2 (K výhre smerovalo: 34.Sc4! Df8 35.Ve6 Ve8 36.V:b6 Ve1+ 37.Sf1 Dd8 38.a5 Va1 39.b4 Dd5 40.a6

Se5 41.De2 c4 42.b5 +/-) 34. - Dd6 35.Vd3 Dc7 (35. - Df6 36.V: d8+ D:d8 37.De6 f4 38.Sc4 Dd1+ 39.Kh2 Dd8 40.b4 c:b4 41.c:b4 Db8 42.a5 b:a5 43.b:a5 +/-) 36.g3 (36.De6 Db8 37.D:f5 Vf8 38.De4 De5 39.D:e5 S:e5 40.Ve3 Sg7 41.h4 g:h4 42.Ve4 Vf5 43.Kf1 h3 44.g:h3 Ve5 45.Vg4 Vg5 46.Vf4 +/-) 36. - Sf6?! 37.De6 Vf8 (37. - Kg7 38.D:f5 Df7 39.a5 b:a5 40.D: c5 V:d3 41.S:d3 Sd8 42.Sc4 Df6 43.Dc8 Kf8 44.Sb3 Ke7 45.Db7 +/-) 38.Vd6 (38.Vd7 De5 39.D:b6 Sg7 40.Dc7 f4 41.g4 D:c7 42.V:c7 +/-) 38. - f4 (38. - Sg7 39.Vd7 De5 40.D:b6 g4 41.Dg6 f4 42.g:f4 V:f4 43.Vd8+ Vf8 44.V:f8+ S:f8 45.h: g4 +/-) 39.g4 (39.Sd3! De7 40.D: e7 S:e7 41.V:h6+ Kg7 42.V:b6 f:g3 43.f:g3 Vf3 44.Sf1 g4 45.Kg2 Sd8 46.Vb5 Sc7 47.Vb7 Vf7 48.h4 Sd8 49.V:f7+ K:f7 50.b4 +/-) 39. - f3 (39. - Df7 40.D:f7 V:f7 41.Sc4 Se7 42.V:h6+ Kg7 43.V:b6 Sd8 44.Vd6 Vf8 45.Vc6 Se7 46.Vc7 Kf6 47.h4 Sd6 48.Vd7 Sb8 49.h5 f3 50.Vd5 +/-) 40.Sd3 c4 (40. - De7 41.D:e7 S:e7 42.V:h6+ Kg7 43.V:b6 Va8 44.Sb5 Vd8 45.a5 Vd1+ 46.Sf1 Va1 47.a6 c4 48.Vb7 Kf6 49.h4 g: h4 50.g5+ +/-) 41.Vd7 D:d7 42.D: d7 c:d3 43.D:d3 Se7 44.Dd4+ Kg8 45.D:b6 Vf6 46.De3 Sd8 47.De8+ Vf8 48.Dg6+ (48. - Kh8 49.a5 Se7 50.a6 Sb8 51.b4 Sa7 52.b5 Vb8 53.D:h6+ Kg8 54.D:g5+ Kf7 55.Df4+) 1:0

V klasickej obrane Benoni čierny vybuduje trojuholník z pešiakov: c5 - d6 - e5 na rozdiel od moderného Benoni: 1.d4 Jf6 2.c4 c5 3.d5 e6 4.Jc3 e:d5 5.c: d5 d6 atď. S prehodením ťahov duelanti nevedomky kopírovali súboj Carlsen vs. Čeparinov (Rusko 2005) až do 7. ťahu bieleho, ktorý ďalej pokračoval: 7. - Ja6 8.Jd2 Jc7 9.a4 b6 10.Jc4 Sa6 11.Sf4 S:c4 12.S:c4 a6 13.De2 Jd7 14.Va3 Dc8 15.Vb3 s výhodou bieleho. Miesto opatrného 26.Ve2 mal biely útočiť na citlivé pole f7: 26.Sc4! V5d7 27.D:b6 Vd2 28.Db7 Df6 29.D:e4 D:f2+ 30.Kh1 V:b2 31.a5 S:c3 (31. - Vdd2 32.a6 D:g2+ 33.D:g2 V:g2 34.Ve8+ Sf8

35.Sd5 Vge2 36.Vc8 Ve7 37.a7 +/-) 32.Vf1 Dd4 33.Dg6+ Kg7 34.Dc6 Vbd2 35.S:f7+ Kh7 36.Vac1 Sb4 37.Sb3 g4 38.h:g4 V2d7 39.Vf6 Sd2 40.Vcf1 s výhrou. V 31. ťahu Tamáš zbytočne daroval Samirovi svojho pešiaka, lebo s ťahom 31. - e3 sa nemusel ponáhľať: 31. - Vf8! 32.Vd7 e3 33.De2 e: f2 34.D:f2 f4 35.De2 Ve8 36.D: e5 V:e5 37.Vb7 Ve6 38.Sc4 Vd6 39.Kf1 h5 40.Ke2 g4 41.h:g4 h:g4 42.Ve7 Sf6 43.Ve4 Sg5 44.b4 c: b4 45.c:b4 Kg7 46.a5 b:a5 47.b: a5 Kf6 48.a6 Vd7 49.Ve6+ Kf5 50.Vc6 Ve7+ 51.Se6+ Ke5 52.S:g4 Kd5+ 53.Ve6 V:e6+ 54.S:e6+ Kc6 55.Kf3 Kb6 s remízou v pozícii s rôznofarebnými strelcami. O remízu mohol čierny ešte bojovať (namiesto 32. - Vd8) vo variante: 32. - Ve6! 33.f:e3 Vd6 34.Sd3 Vf6 35.Db3 Sf8 36.Sb1 Kg7 37.Sa2 Kg6 38.Dg8+ Sg7 39.e4 f4 40.Dd5 D:d5 a tiež po (miesto 36. - Sf6): 36. - Vf8! 37.Ve3 f4 38.Ve7 Dd6 39.Ve6 Dc7 40.Dh5 Df7 41.D:f7 V: f7 42.V:b6 f:g3 43.f:g3 Se5 44.V: h6+ Kg7 45.Vh5 Kg6 46.Se8 K: h5 47.S:f7+ Kh6 48.a5 S:g3 49.a6 Sb8 50.Kf2 Kg7 s koncovkou rôznofarebných strelcov, ktorá by mohla skončiť aj remízou.

Riešenie záveru partie Lanč vs. Daels (Open Tatry 2021): 24. - g6 25.Dd5 De7 26.Jb3 b6 27.Jd4 G3 28.Dc4 De7 29.Jc6+ J:c6 30.D: c6 Vd8 31.V:d8+ D:d8 alebo 24. - De5 25.Db3 Dc5 26.Dc2 Da3 27.c4 h6 28.g3 g6 29.c5 Db4 30.Kg2 Ve1 31.V:e1 D:e1 32.Dd3 Kc8 33.c6 Db4 34.Jc2 Dd6 35.c: b7+ J:b7 36.Df3 f5 37.h4 h5 38.Ja1 Dd4 39.Dc6 D:a1 40.De6+ s pozičnou remízou večným šachom. ■

Možno niektorí naši pozorní čitatelia - šachisti postrehli, že na diagrame v NzR č. 5 nie je postavenie po 24. ťahu bieleho z partie Lanč vs. Daels (Open Tatry 2021), ale technickou príčinou sa opäť zobrazila dvojťažka O. Jančíka z predchádzajúceho čísla. Redakcia sa čitateľom ospravedľňuje za neúmyselné prekvapenie.

Galéria Jána Koniarka

■ NEEDLE & BALLOON

Vystavujúci autori: APART collective, Radek Brousil, András Cséfalvay, Andrej Dúbravský, Ádám Horváth, Šimon Chovan, Yein Lee, Kristián Németh, Céline Struger, Adam Vačkář
Kurátor: Michal Stolárik
Do 31. júla v Synagóge – Centre súčasného umenia

Úvahy o krehkosti sa pri pohľade na aktuálnu ekologickú a politickú situáciu či stav spoločnosti poznačenej súvislosťami ostatných, minimálne dvoch rokov zdajú byť aktuálnejšie než kedykoľvek predtým. Heslá ako stabilita, hodnota či záruka stratili svoj význam a zdá sa, že nemožné a nepredstaviteľné je predsa len možným a skutočným.

Medzinárodná výstava Needle & Balloon reaguje na tému krehkosti a s ňou súvisiaci pocit hraničného napätia. Ústredné motívy sleduje v kontexte súčasného vizuálneho umenia, ktoré vzniká na pozadí úvah o ekonomických systémoch, alarmujúcej ekologickej situácie, aktuálneho stavu našej planéty alebo vplyvu dnešných rozhodnutí na potenciálnu budúcnosť. Výstavu sprevádzajú pocity napätia, melanchólie, smútku, ale aj podmanivé prvky fikcie, mysticizmu, pohnutej reality alebo dystopickej a post apokalyptickej atmosféry.

■ SKŮTER V

Kvet Nguyen, Natália Šimónová, Malte Zander, Veronika Suschnig, Rastislav Podhorský, Mišo Ormoš / Prezident Lourajder, Mara Novak, Michal Mráz, Lucie Míchnová, Michal Machcínik, Paul Leitner, Alex Selmecí, Tomáš Jusko Kocka, Jakub Choma, Barbara Hainz,

Václav Buchtelík, Markéta Bábková

Kurátor: Vladimír Beskid
do 24. júna v Koppelovej vile SKŮTER/SCOOTER V – akcia mladého umenia Trnava 2022 je periodické medzinárodné podujatie postavené ako reprezentatívna stredoeurópska prehliadka nastupujúcej generácie, tentokrát českých, slovenských a rakúskych umelcov a umelkýň vo veku do 35 rokov. Osobitým spôsobom reflektujú súčasný svet a prinášajú pritom celej spektrum prístupov a médií od klasickej maľby cez fotografiu, objekt, inštaláciu až po digitálny pohyblivý obraz. Osobitný akcent je kladený na aktuálnu tematiku: intimita, rezistencia, vyčerpanosť, vybývanosť, prázdnota a hybridnosť súčasnej situácie, krízenia materiálov a D.I.Y „digi / dege“ estetiky (digitálny / degeneračný).

Hlavným zámerom usporiadateľov je vytvoriť periodickú platformu na prezentáciu súčasného výtvarného jazyka, stimulovať aktuálnu tvorbu mladých a priniesť aj rodovú korektnosť výberu autorov a autoriek. Súčasťou tejto akcie je udeľovanie osobitnej Ceny CYPRIAÏN-a (venovanej Cypriánovi Majerníkovi) aj s finančným ohodnotením a prijatím vybraného diela do zbierky.

■ JÁN KONIAREK A FIGURÁLNE TENDENCE

Juraj Bartusz | Vladimír Gažovič | Jozef Jankovič | Vladimír Kompaněk | Ján Koniarek | Miroslav Kvetan | Erna Masarovičová | Stano Masár | Veronika Rónaiová | Miroslav Trubač | Rudolf Uher | Emöke Vargová | Ján Zelinka | Ladislav Šaloun | Fraňo Štefanko | Vlasta Žáková | Vladimír Beskid | kurátor výstavy Nová expozícia vracia do nového krídla Koppelovej vily tvorbu zakladateľa slovenského moder-

ného sochárstva a významného Trnavčana Jána Koniarka. Ide o nový pohľad nielen na samotnú tvorbu sochára a nosné okruhy jeho tvorby, ale aj o načrtnutie ďalšieho vývoja figurálnej plastiky u nás v priebehu storočia a následného dialógu mladších autorov/riek priamo s Koniarkovou tvorbou. Prezentácia vybraných autorov zahŕňa 15 výrazných umelcov/kýň podľa roku narodenia od najstaršieho Koniarkovho súputníka českého sochára Ladislava Šalouna (1870 – 1948) až po najmladšieho trnavského sochára Miroslava Trubača (1986).

Západoslovenské múzeum

Múzejné nám. 3, tel. 033/5512913, 033/5512 911, e-mail: zsmuzeum@zupa-tt.sk, info: www.zsmuzeum.sk
Otváracie hodiny:
Ut – pia 8.30 – 17.00
Víkend 11.00 – 17.00
V pondelok zatvorené

EXPOZÍCIE

Príroda Malých Karpát, Sakrálna pamiatky, Kampanologická expozícia, Oratórium, Štefan Cyril Parrák – Pocta kráľovi zberateľov, Osobnosti športu TTSK, Klarisky v Trnave, Krása zašlých čias, Archeologická expozícia, Ľudový textil trnavského regiónu

EXPOZÍCIE

Príroda Malých Karpát, Sakrálna pamiatky, Kampanologická expozícia, Oratórium, Štefan Cyril Parrák – Pocta kráľovi zberateľov, Osobnosti športu TTSK, Klarisky v Trnave, Krása zašlých čias, Archeologická expozícia, Ľudový textil trnavského regiónu

VÝSTAVY

■ KALCIT – MAJSTER TVAROV

Dokumentárna výstava prevzatá zo Slovenského múzea ochrany

prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši, doplnená o vzorky kalcitu zo ZSM od 1. júna do 31. augusta 2022

■ **PETER ŠOLTO:**

RETROSPEKTÍVA

Autorská výstava člena ZVUZS Vernisáž v piatok 10. júna o 16.00 h Výstava do 18. 9. 2022

■ **MAROKO OČAMI GEOLÓGA**

Geologická výstava Výstava sprístupnená od 10. 5. 2022

do 30. 4. 2023

■ **RODINA V TRADIČNEJ**

ĽUDOVEJ KULTÚRE ZÁHORIA

Výstava prevzatá zo Záhorského múzea v Skalici

Vernisáž v sobotu 14. 5. 2022 o 19.30 h v rámci podujatia Noc múzeí a galérií 2022

do 30. 10. 2022

■ **KREHKÉ SVETY**

Maľby na skle zo zbierok múzea Predĺžená do 31. júla 2022

■ **DETSKÝ SVET**

Výstava pre malých i veľkých do 31. 12. 2024

ZBIERKOVÝ PREDMET

MESIACA

Z prírodovednej zbierky múzea

PODUJATIA

■ **16. júla 14.00 h**

ŠKOLA ĽUDOVÝCH REMESIEL

Kurz mokrého plstenia pod vedením Jarmily Rybánskej Vstupné 5 €, na objednanie 033/ 5512913

DOM HUDBY M. SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO

Ul. M. Schneidera Trnavského 5, Trnava

OTVÁRACIE HODINY:

Ut – pia 8.30 – 12.30 na objednanie

13.00 – 14.30 prítomný lektor v budove

V pondelok zatvorené

Víkend 11.00 – 17.00 – pre vopred objednané skupiny nad 10 návštevníkov. Víkendovú návštevu prosíme ohlasovať v pondelok

– štvrtok na tel. č. 033/ 5512 913

EXPOZÍCIE:

ŽIVOT A DIELO MIKULÁŠA SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO DOBRO – DVORANA SLÁVY

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY

Námestie sv. Mikuláša 10, tel. č. 033/5514421

OTVÁRACIE HODINY:

Ut – pia 8.30 – 12.30 prítomný lektor v budove

13.00 – 15.00 na objednanie

V pondelok zatvorené

Víkend 11.00 – 17.00 pre vopred objednané skupiny nad 10 návštevníkov. Víkendovú návštevu prosíme ohlasovať v pondelok

– štvrtok na tel. č. 033/ 5512 913

EXPOZÍCIE

WILLIAM SCHIFFER

život a dielo sochára a medailéra

■ **S LÁSKOU ZA PRAVDU**

Unikátny nábytkový súbor z pozostalosti Mons. ThDr. Pavla Jantauscha, prvého apoštolského administrátora Apoštolskej administratúry v Trnave

VÝSTAVY

■ **SEDEMNÁSTE STOROČIE**

SLOVOM A OBRAZOM

Historické tlače z fondov Západoslovenského múzea do 31. 3. 2023

SLOVÁCI, PÍŠTE

PO SLOVENSKY!

do 31. 12. 2022

Knižnica J. Fándlyho

■ **14. júla od 8.00 h do 16.00 h v hlavnej budove**

od 9.00 h do 16.00 h v pobočke Prednádražie

BEZPLATNÁ REGISTRÁCIA

DO KNIŽNICE

pre všetkých záujemcov pri príležitosti otvorenia Verejnej knižnice mesta Trnavy (95. výročie)

■ **13. júla o 17.00 h v čitárni**

NARODENÍ V JEDNOM ROKU

Poetické pásmo z tvorby Miroslava Váľka pri príležitosti 95. výročia

narodenia básnika a 95. výročia vzniku Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave. Hostka: Miroslava Vallová, recituje Mária Schlosserová, moderuje Martin Jurčo

■ **SCRABBLE V KNIŽNICI**

Pravidelné stretnutia seniorov pri spoločenskej hre každú stredu o 14.00 h v učebni

PRE DETI A MLÁDEŽ

■ **PRÁZDNI NOVÝ SUPER-KLUB**

Každú stredu o 10.00 h na nádvorí Domu hudby, Ul. M. Schneidera Trnavského 5

6. júla – HRADY, ZÁMKY A INÉ KRÁSNE MIESTA V TRNAVSKOM KRAJI. Hostia: Tibor Kollár, František Turanský

13. júla – VITAJTE V MÚZEU.

Hostka: Andrea Kellö Žáčková
20. júla – O PALIČKOVANEJ ČIP-KE. Hostky: Matilda Matušáková, Helena Krchnárová, Ľubov Hudáková

27. júla – NÁVŠTEVA ZÁPADO-SLOVENSKEHO MÚZEA

■ **12. júla o 10.00 h v herni MAMA KLUB**

Klubové stretnutie s mamičkami a ich deťmi, téma: O troch prasiatkach – divadielko s obrázkovým príbehom

PREČÍTANÉ LETO V POBOČKE PREDNÁDRAŽIE, Mozartova 10

Čítania a súťaže pre deti
1. júla o 9.00 h – O FONTÁNACH
7. júla o 9.00 h – O PANELÁKOCH
14. júla o 9.00 h – O TAJNÝCH ULÍČKÁCH

PREČÍTANÉ LETO V POBOČKE TULIPÁN

Čítania a súťaže pre deti vždy v pondelok o 10.00 h na Ul. M. Gorkého 21
4. júla – O PANELÁKOCH
18. júla – O SNOCH
25. júla – O NOČNEJ OBLOHE

■ **SUPERKLUBKO NA TULIPÁNE**

Zábavné súťaže pre deti vždy

v piatok o 10.00 h na Ul. M. Gorkého 21

1. júla – PRÁZDNINY VÍTAJME, SPOLU SA ZAHRAJME

8. júla – HRADY, ZÁMKY A ČI PANELÁKY?

22. júla – PLNÍM SI SEN, SPIEVAM, HRÁM SA, TANCUJEM

29. júla – SLOVENSKO MY MILUJEME

■ POTULKY PO HRADOCH

Súťaž o skvelé ceny, otázky na www.kniznicatrnava.sk alebo priamo v oddelení pre deti a v pobočkách Prednádražie a Tulipán

VÝSTAVY

■ 11. – 25. júla v oddelení

beletrie

POÉZIA MIROSLAVA VÁLKA

Výstava kníh autora z fondu knižnice

SLEDUJTE NÁS

<https://www.kniznicatrnava.sk/>

<https://www.facebook.com/kniznicatrnava/>

<https://www.youtube.com/kniznicatrnava/>

<https://www.youtube.com/kniznicatrnava/>

Malý Berlín

■ 3. júla od 15.00 h na Nádvorí UKRAJINSKÝ KLUB:

Stretnutie pod platanmi

Ukrajinský klub ponúka priestor na stretávanie a vzájomné spoznávanie. Slovenskí aj ukrajinskí diváci sa môžu tešiť na divadielko a workshopy pre deti aj dospelých. Príďte si vychutnať skvelé koláče a porozprávať sa. Pripravili sme pre vás aj info-stánok, v ktorom sa dozviete viac o zapožičaní kníh v ukrajinskom jazyku a spoznáte aktivity na pomoc Ukrajincom v našom meste. Vstup zdarma.

■ 9. júla o 21.00 h na Nádvorí Letné kino: AMÉLIA Z MONTMARTRU

Ani tento rok nebude na Nádvorí chýbať filmové osvieženie pod platanmi. Aj tentoraz sme pre vás vybrali klasiku i novinky, domáce

tituly aj európske kino a hollywoodske trháky.

Časníčka Amélia žije v parížskej štvrti Montmartre. Keď jedného dňa nájde vo svojom byte poklad, ktorý patril predchádzajúcemu majiteľovi, rozhodne sa, že mu nájdenú škatuľku doručí. Vstup zdarma.

■ 15. júla o 21.00 h na Nádvorí Letné kino: TERORISTKA

Učiteľka na dôchodku zistí, že to, čo učila celý život svojich žiakov, nie je celkom správne. Slušnosť a násilie nič nerieši. Presne na to sa darebáci spoliehajú. Mária (Iva Janžurová) sa preto rozhodne vziať spravodlivosť do vlastných rúk. Vstup zdarma.

■ 27. júla o 19.00 h na Nádvorí Koncerty: OPEN MIC vol. 3

Toto leto sme sa opäť rozhodli dať priestor kapelám či hudobníkom s chuťou a odvahou ukázať svoju tvorbu. Koncertný formát Open mic „otvorený mikrofón“ sa na Nádvorí bude konať hneď dvakrát.

Na prvom podujatí bude pódium patriť nielen profesionálnym umelcom, ale aj neznámych odvážlivcom, ktorí odprezentujú svoju vlastnú tvorbu. Vystúpi Stolen Street, Nagy & Beni, Stanislav Šulko, Standard & Komrades, Dano Görög a Stará škola. Vstup zdarma.

Kino Hviezda

■ 1. 7. / 16.00 MIMONI 2: ZLODUCH PRICHÁDZA
18.00 DEŽO HOFFMAN – FOTOGRAF BEATLES
20.00 PREZIDENTKA

■ 2. 7. / 14.00 MIMONI 2: ZLODUCH PRICHÁDZA
16.00 MIMONI 2: ZLODUCH PRICHÁDZA

18.00 MIMONI 2: ZLODUCH PRICHÁDZA
20.00 DEŽO HOFFMAN – FOTOGRAF BEATLES

■ 3. 7. / 14.00 MIMONI 2: ZLODUCH PRICHÁDZA

16.00 MIMONI 2: ZLODUCH PRICHÁDZA

18.00 MIMONI 2: ZLODUCH PRICHÁDZA

20.00 PREZIDENTKA

■ 4. 7. / 16.00 MIMONI 2: ZLODUCH PRICHÁDZA

18.00 DEŽO HOFFMAN – FOTOGRAF BEATLES

20.00 PREZIDENTKA

■ 5. 7. / 16.00 PREZIDENTKA

Utorok 18.00 MIMONI 2: ZLODUCH PRICHÁDZA

20.00 DEŽO HOFFMAN – FOTOGRAF BEATLES

■ 6. 7. / 16.00 MIMONI 2: ZLODUCH PRICHÁDZA

Streda 18.00 PREZIDENTKA

20.00 DEŽO HOFFMAN – FOTOGRAF BEATLES

■ 7. 7. / 16.00 KING

18.00 Povedz to psom

20.00 THOR: LÁSKA A HROM /ST/

■ 8. 7. / 16.00 Povedz to psom
18.00 KING

20.00 THOR: LÁSKA A HROM /ST/

■ 9. 7. / 14.00 KING

16.00 MIMONI 2: ZLODUCH PRICHÁDZA

18.00 THOR: LÁSKA A HROM /SD/

20.00 Povedz to psom

■ 10. 7. / 14.00 MIMONI 2: ZLODUCH PRICHÁDZA
16.00 KING

18.00 Povedz to psom

20.00 THOR: LÁSKA A HROM /ST/

■ 11. 7. / 16.00 KING

18.00 THOR: LÁSKA A HROM /SD/

20.00 Povedz to psom

■ 12. 7. / 16.00 MIMONI 2: ZLODUCH PRICHÁDZA
18.00 KING

20.00 THOR: LÁSKA A HROM /ST/

■ 13. 7. / 16.00 KING

18.00 Povedz to psom
20.00 THOR: LÁSKA A HROM /ST/
■ 14. 7. / 16.00 NÁMESAČNÍCI
18.00 HÁDKOVCI
20.00 VELA ŠŤASTIA, PÁN VEĽKÝ
■ 15. 7. / 16.00 HÁDKOVCI
18.00 VELA ŠŤASTIA, PÁN VEĽKÝ
20.00 ČIERNY TELEFÓN
■ 16. 7. / 14.00 NÁMESAČNÍCI
16.00 NÁMESAČNÍCI
18.00 ČIERNY TELEFÓN
20.00 HÁDKOVCI
■ 17. 7. / 14.00 NÁMESAČNÍCI
16.00 NÁMESAČNÍCI
18.00 HÁDKOVCI
20.00 VELA ŠŤASTIA, PÁN VEĽKÝ
■ 18. 7. / 16.00 VELA ŠŤASTIA, PÁN VEĽKÝ
18.00 HÁDKOVCI
20.00 ČIERNY TELEFÓN
■ 19. 7. / 16.00 HÁDKOVCI
18.00 ČIERNY TELEFÓN
20.00 VELA ŠŤASTIA, PÁN VEĽKÝ
■ 20. 7. / 16.00 NÁMESAČNÍCI
18.00 VELA ŠŤASTIA, PÁN VEĽKÝ
20.00 ČIERNY TELEFÓN
■ 21. 7. / 16.00 HÁDKOVCI
17.40 NÁDHERNÁ
20.00 VŠETKO, VŠADE, NARAZ
■ 22. 7. / 16.00 VELA ŠŤASTIA, PÁN VEĽKÝ
17.40 VŠETKO, VŠADE, NARAZ
20.00 NÁDHERNÁ
■ 23. 7. / 14.00 NÁMESAČNÍCI
16.00 MIMONI 2: ZLUDUCH PRICHÁDZA
17.30 NÁDHERNÁ
20.00 HÁDKOVCI
■ 24. 7. / 14.00 MIMONI 2: ZLUDUCH PRICHÁDZA
16.00 NÁMESAČNÍCI
18.00 HÁDKOVCI
20.00 VŠETKO, VŠADE, NARAZ
■ 25. 7. / 16.00 HÁDKOVCI
17.40 NÁDHERNÁ
20.00 VŠETKO, VŠADE, NARAZ
■ 26. 7. / 16.00 MIMONI 2: ZLUDUCH PRICHÁDZA

■ 27. 7. / 16.00 NÁDHERNÁ
19.30 VŠETKO, VŠADE, NARAZ
■ 28. 7. / 16.00 DC LIGA SUPERZVIERAT
18.00 STRIEDAVKA
20.00 STRIEDAVKA
■ 29. 7. / 16.00 STRIEDAVKA
18.00 VELA ŠŤASTIA, PÁN VEĽKÝ
20.00 STRIEDAVKA
■ 30. 7. / 14.00 DC LIGA SUPERZVIERAT
16.00 DC LIGA SUPERZVIERAT
18.00 KING
20.00 STRIEDAVKA
■ 31. 7. / 14.00 DC LIGA SUPERZVIERAT
16.00 DC LIGA SUPERZVIERAT
18.00 STRIEDAVKA
20.00 NÁDHERNÁ
■ 1. 8. / 16.00 DC LIGA SUPERZVIERAT
18.00 HÁDKOVCI
20.00 STRIEDAVKA
■ 2. 8. / 16.00 STRIEDAVKA
18.00 Povedz to psom
20.00 THOR: LÁSKA A HROM
■ 3. 8. / 16.00 DC LIGA SUPERZVIERAT
18.00 STRIEDAVKA
20.00 Povedz to psom

Bažant kinematograf

BAŽANT KINEMATOGRAF 2022 5. – 8. júla

na Trojičnom námestí

■ 5. 7. / 21.30 h

MIMORIADNA UDALOSŤ

Česko, 2022, 102 min.

Komédia Jiřího Havelku voľne inšpirovaná skutočným príbehom „splasneného vlaku“, ktorý ušiel svojmu strojvodcovi aj s cestujúcimi pred pár rokmi na Českomoravskej vrchovine.

■ 6. 7. / 21.30 h PRVOK, ŠAMPÓN, TEČKA A KAREL

Česko, 2022, 117 min.

Prvok, Šampón, Tečka a Karel sú dlhoroční kamaráti v strednom veku, ktorí si priznajú, že nežijú

tak, ako si v mladosti predstavovali. Vyhlásia vojnu kríze stredného veku a rozhodnú sa plniť odvážne výzvy. Adaptácia rovnomeného úspešného románu Patrika Hartla, ktorý je zároveň aj jej režisérom.

■ 7. 7. / 21.30 h

ZNÁMI NEZNÁMI

Slovensko, Česko, 2021, 95 min. Sladko-trpká komédia, slovenská verzia divácky úspešnej talianskej snímky Úplní cudzinci, jednej z jej vyše dvadsiatich národných adaptácií. Najnavštevovanejší slovenský film roku 2021.

■ 8. 7. / 21.30 h

ŠŤASTNÝ NOVÝ ROK

2. DOBRO DOŠLI

Slovensko, 2021, 93 min.

Voľné pokračovanie diváckeho hitu Šťastný nový rok, tentoraz sa odohráva v nádhernom prostredí pri „československom“ mori v Chorvátsku.

Štátny archív

■ V ZNAMENÍ SV. FLORIÁNA

Z histórie dobrovoľných hasičských zborov v trnavskom okrese do 30. septembra 2022, vždy od pondelka do štvrtka od 8.30 do 14.30 h v Štátnom archíve na Štefánikovej 7

Každoročné oslavy patróna hasičov a záchranárov sv. Floriána sú dôvodom nielen na uvedenie si poslania a významu profesionálnych hasičských a záchraných zborov, aj dobrovoľných hasičských zborov, ale sú tiež poďakovaním za často nebezpečnú prácu hasičov v prospech ľudského spoločenstva. O ich nenahraditeľnej pomoci sme sa mohli presvedčiť aj počas posledných dvoch pandemických rokov. Pri príležitosti tohtoročného Medzinárodného dňa hasičov ponúkame verejnosti prehliadku výstavy, ktorá mapuje činnosť a fungovanie jednotlivých DHZ v trnavskom okrese. Výstava nadväzuje na úspešný výstavný projekt Bohu na slávu, blížnemu na pomoc, ktorý priblížil 150-ročné

fungovanie Dobrovoľného hasičského zboru v Trnave a verejnosť si ho mohla pozrieť v rokoch 2018 – 2019 v Štátnom archíve v Trnave.

■ ZA HUMOROM DO HISTÓRIE

do 30. decembra 2022 vždy od pondelka do štvrtka od 8.30 do 14.30 h v Štátnom archíve na Štefánikovej 7
 Nevšedná a zaujímavá výstava, kde hlavnú úlohu hrá humor a jeho podoby v minulosti. A nie sú to iba vtipy! Trnavskí archivári „pátrali“ po podobách humoru vo výše troch kilometroch archívnych dokumentov. Pozývame vás prejsť cestou humoru od roku 1542 až do súčasnosti a pobaviť sa na výsledku ich niekoľkomesačného výskumu.

Baterkáreň

■ 5. – 9. 7. TÝŽDEŇ DETSKÉHO OBLEČENIA

Rozšírená ponuka oblečenia a rôznych doplnkov pre deti z druhej ruky, ktoré si budete môcť osvojiť za symbolické príspevky putujúce na podporu týchto a iných aktivít nášho občianskeho združenia. Detské oblečenie môžete aj priniesť, max. 1 bežnú tašku.

■ 6. 7. od 17.00 do 18.00 h UDRŽATEĽNÁ DOMÁCNOSŤ

Interaktívna prednáška s diskusiou na tému Ako začať žiť udržateľne. Je potrebné, aby sme začali meniť svoje nákupné správanie a každodenné návyky, pretože všetko, čo robíme, má dopad nielen na naše zdravie, našu domácnosť či peňaženku, ale aj na životné prostredie.

Spoločne si odpovieme (nielen) na tieto otázky:

Čo v domácnosti zmeniť? Prečo začať žiť s väčším ohľadom na životné prostredie? Aké alternatívy používať pri praní, upratovaní či varení a v každodennom živote? Ako sa vyhnúť greenwashingu (zavádzaniu spotrebiteľov) a impulzívnemu nakupovaniu?

Z prednášky si odnesiete jednoduchý zoznam, ktorý vám pomôže s prechodom na udržateľnú domácnosť. Kapacita kurzu: 10 ľudí, VSTUP: ZDARMA.

Projekt je realizovaný vďaka podpore Nadácie VÚB.

■ 9. 7. od 10.00 do 12.00 h SWAP DETSKÉHO OBLEČENIA

Veľmi sa tešíme, že ste si obľúbili naše výmenné podujatia, z ktorých si môžete odnieť vecičky v skvelom stave a dať im tak druhú šancu. VSTUP ZDARMA, hradia sa odnesené veci – 1 ks/1 – 2 €. Môžete priniesť aj veci na výmenu, čisté, funkčné a kompletné, max. 1 bežnú tašku.

■ 12. – 16. 7. TÝŽDEŇ HRAČIEK A HIER

Ponuka hračiek pre drobcov, z ktorej si môžete odnieť rôzne kúsky za symbolické príspevky. Nepotrebné, no stále funkčné a čisté hračky a hry môžete aj prinášať, max. 15 ks.

■ 13. 7. od 11.00 do 17.00 h SWAP KNÍH

Ste milovníkmi kníh? Na našom celodennom SWAP-e si môžete povymieňať knihy, ktoré už nečítate, za knihy od iných návštevníkov. VSTUP ZDARMA, platíte za to, čo si odnesiete – 1ks za 1 – 2 €.

■ 13. 7. od 16.00 do 17.00 h KURZ PRE DETI

Príďte si s vašimi deťmi vyskúšať, ako jednoducho a hravo si môžeme vyrobiť pečiatky z materiálov, ktoré máme doma. Z kurzu si deti odnesú dve vlastnoručne vyrobené pečiatky a diela, ktoré nimi vytvoria :)

Cena kurzu: 10 € vrátane občerstvenia a materiálu na výrobu. Vhodný pre deti od 6 rokov, kapacita 10 detí.

■ 16. 7. od 10.00 do 12.00 h SWAP HRAČIEK A HIER

Pripravené budú hračky a hry od iných návštevníkov, ktoré si môžete odnieť za symbolické príspevky. Ak sa u vás doma nájdu funkčné a kompletné hračky a hry, s ktorými sa už nehráte, ale spravili by radosť niekomu iné-

mu, môžete ich priniesť, v max. počte 10 ks. VSTUP ZDARMA, hradia sa odnesené veci – 1 ks za 1 – 3 €.

■ 19. – 23. 7. TÝŽDEŇ OBLEČENIA PRE DOSPELÝCH

Rozšírená ponuka oblečenia a doplnkov pre dospelých za symbolické príspevky. Nepotrebné, ale funkčné a čisté oblečenie môžete do reuse centra i prinášať, max. 1 bežnú tašku.

■ 23. 7. od 10.00 do 12.00 h SWAP OBLEČENIA PRE DOSPELÝCH

Príďte a dajte šancu kúskom, ktorými si obnovíte šatník bez zbytočného nakupovania nového oblečenia. Aj vy môžete priniesť na výmenu čisté, funkčné, kompletné a stále nositeľné oblečenie, max 1 bežnú tašku. VSTUP ZDARMA, hradia sa odnesené veci – 1 ks za 1 – 3 €.

■ 26. – 30. 7. PRIPRAV SA NA LETO A FESTIVALY!

Počas tohto týždňa nájdete u nás širokú ponuku letného oblečenia (kraťasy, tielka, tričká, šaty, letná obuv), rôznych výrazných šperkov, doplnkov a iné predmety, ktoré patria k stanovačke, festivalom. Kúsky budú pripravené na osvojenie na symbolické príspevky. Nepoškodené, čisté doplnky a predmety, max. 2 bežné tašky môžete počas tohto týždňa aj prinášať.

■ 27. 7. od 11.00 do 17.00 h SWAP RASTLINIEK

A PESTOVATEĽSKÝCH POTRIEB

Ak máte doma rastlinky, sadeničky, klíčky nazvyž a radi by ste ich niekomu podarovali, prineste ich na náš SWAP. Čakať na vás budú nielen rastlinky, ale aj rôzne pestovateľské potreby od iných návštevníkov, ktoré si za symbolické príspevky budete môcť osvojiť. Môžete priniesť aj nepotrebné črepníky či rôzne iné pestovateľské potreby, ktoré si nájdú nových majiteľov.

■ 27. 7. UDRŽATEĽNÁ DOMÁCNOSŤ

Pranie sa môže zdať banálnou

záležitosťou, no pri tejto činnosti denne používame toxické látky, prispievame k nadmernému plytvaniu zdrojmi a k zväčšujúcemu sa odpadu na skládkach.

Na kurze šetrného prania sa dozvieme, ako prať s väčším ohľadom na zdravie, peňaženku a životné prostredie, ako čítať etikety na pracích prostriedkoch, ako jednoducho odstraňovať škvrny bez agresívnych látok a ako si vyrobiť jednoduché pracie prostriedky lacno a rýchlo doma. Kapacita kurzu: 10 osôb, VSTUP ZDARMA. Projekt je realizovaný vďaka podpore Nadácie VÚB.

■ **30. 7. SWAP LETNÝCH A FESTIVALOVÝCH KÚSKOV**
Príďte si zadovážiť rôzne kúsky oblečenia, doplnkov a iných vecí, ktoré sa viažu na letné udalosti a festivaly. Všetky predmety z druhej ruky si budete môcť odnieť za symbolické príspevky. Veci k nám môžete na SWAP aj priniesť. Oblečenie musí byť čisté, nepoškodené, kompletne, max. 2 bežné tašky. Šperky, doplnky a iné veci – max. 10 ks. VSTUP ZDARMA, hradia sa odnesené veci – 1 ks za 1 – 3 €.

Viac sa o našich podujatiach a aktivitách dozvieme na stránke www.baterkaren.sk v sekcii Program.

Potulky Malým Rímom

Oblúbené letné výlety do vzdialenej i nedávnej histórie nášho mesta

Štart o 17.00 h pred mestskou vežou

■ **17. 7. NA NÁVŠTEVU K BAZILIKE**

Bazilika sv. Mikuláša nám má stále čo ponúknuť. Pozrieme sa do krypty, do románskeho karnera a dozvieme sa, čo odhalil najnovší archeologický výskum v jej blízkosti

Sprevádza Emília Valachovičová

■ **24. 7. HVIEZDA S HVIEZDNOU MINULOSŤOU AJ BU-DÚCNOSŤOU**

Dejiny a premeny kina Hviezda od projektu, cez realizáciu, až po súčasnosť. Vízia jeho rekonštrukcie a podoby v budúcnosti. Nebudú chýbať krátke dejiny premietania, filmovej prevádzky a ukážky z filmu, ktorý sa premietal pri jeho otvorení
Sprevádza Adrián Kobetič

■ **31. 7. PRVÁ REPUBLIKA V TRNAVE**

Vyberieme sa do nedávnej histórie po stopách, ktoré v našom meste zanechala prvá Československá republika. Málokto si dnes uvedomuje, aký pokrok nám skok z monarchie do demokracie priniesol v myslení, architektúre a v umení.

Sprevádza Adrián Kobetič

Kabarety na radnici

8. júla – 26. augusta na nádvorí radnice

■ **8. 7. / 21.00 h Túlavé divadlo: BEZSTAROSTNÁ JAZDA – 90. ROKY**

Predpremiéra Túlavého divadla s živým scénickým čítaním a hudobnými vkladmi

Účinkujú: Lucia Hurajová / Zuzana Kyzeková, Adela Mojžišová, Daniela Tomešová, Štefan Richťárech, Jakub Ružička, Michal Spielmann / Gabriel Fusko
Hudobná spolupráca: Kamil Mikulčík a Dušan Lančarič
Réžia: Jakub Nvota

■ **22. 7. / 21.00 h Túlavé divadlo: ŠTVRTÁ TRETINA**

Inšpirácia v športe nás takmer od úvodného dialógu komickej dvojice s publikom zavedie do hlbokých úvah, asociácií a súvislostí tam, kde by ich snáď nikto nehľadal. V ďalšom obraze komici na seba preberú postavy starostu a podnikateľa, ktorí plánujú, ako by bolo možné preniesť do malej slovenskej dedinky NHL. V závere sa pokúšajú zostaviť reprezentačný olympijský tím z historických osobností našich dejín.

Účinkujú: Jakub Nvota, Kamil Žiška

■ **26. 8. / 21.00 h Túlavé divadlo: STOROČIE HUMORU**

Pre dvojicu slovných klaunov Jakuba Nvotu a Kamila Žišku sa toto predstavenie stalo návratom k spoločnej tvorbe. V niekoľkých dialógoch a piesňach vás prevedú obrazom našej malej krajiny a tým, ako sme, či nie sme schopní vnímať, ale predovšetkým prijímať „strandu“ a starať sa o ňu, aby celkom nezmlzla. Čaká vás pozvanie do Čičmian, ale aj úvaha, čo bolo na svete skôr: Smiech, alebo plač? Či ako fungovali noviny kedysi a dnes a kopa ďalších dialógov, rozhovorov, básní a popevkov. Nvota so Žiškom rozvíjajú dialógy, pri ktorých síce často len tak postávajú (prípadne aj posedávajú), ale ten skutočný pohyb je v myslení a cieľ v pointe.

Účinkujú: Jakub Nvota, Kamil Žiška

Hudobný hosť: Kamil Mikulčík

Nočné verše

■ **16. júla od 21.00 h na nádvorí radnice NOČNÉ VERŠE 2022**

XVII. ročník poetického stretnutia pod letným nočným nebom. Poéziu trnavských a slovenských básnikov budú recitovať herci aj amatérski milovníci poézie
Scenár a moderovanie: Adriena Horváthová
Recitujú: Petra Sabová, Miroslav Mihálek, Nina Kočanová, Titus Holíč, Magdaléna Kuciaňová, Margaréta Partelová, Klára Bartakovičová, Marek Švec a ďalší
Hudobný sprievod: Beáta Kuraciová-Vargová

Vstup je voľný, v prípade zlého počasia sa podujatie uskutoční v západnom krídle radnice. Podujatie vzniklo v spolupráci s Literárnym klubom Bernolák, Miestnym odborom Matice slovenskej Trnava a s finančnou podporou Mesta Trnavy

Leto na korze

Vždy o 19.00 h na Hlavnej ulici pred radnicou, divadielka pre deti o 18.00 h

■ 1. VII. o 19.00 h

GARDEN PARTY NA KORZE

Party otvorí o 19.00 h karnevalový tanečný sprievod pod taktovkou štúdia tanca a pohybu ALEGRIA a CRAZY FAMILY v spolupráci s bubenickou show TAMBORES, po nich sa objaví magický kúzelník TALOSTAN a celý večer vyvrcholí koncertom latino kapely MAI RUMBA z Maďarska.

Počas tanečnej prestávky budete môcť srkať letné drinky a ochutnať rôzne gastronomické špeciality, vyvaliť sa na hamaky alebo tulivaky. Večernú ulicu vyzdobíme party svetielkami, aby ste videli na svojich tanečných partnerov:)

Príďte spoločne s nami otvoriť trnavské kultúrne leto, bude to nezabudnuteľné. Horúca party potrvá do 22.00 h.

■ 2. VII. MARK MacDEE

■ 3. VII. o 18.00 h DIVADLO

AGAPÉ / Martin Žák

Divadlo pre deti

■ 4. VII. KATKA KOŠČOVÁ & DANIEL ŠPINER

■ 5. VII. PROSPEKTORI

Jedna z najstarších kapiel zo Záhoria čerpá z tradičnej americkej Old Time Music

■ 6. VII. o 18.00 h STOLČEK,

PRESTRI SA! / Teatro Neline

Detské predstavenie

■ 7. VII. MALO MALO – rozozvučí Trnavu balkánskymi rytmiami

■ 8. VII. o 18.00 h KLAUN KÚZELNÍKOM / Teáter Komika

Veselý klaun rozveselí všetky deti na Hlavnej

21.00 h na nádvorí radnice

BEZSTAROSTNÁ JAZDA

– 90. ROKY / Túlavé divadlo

■ 9. VII. BLUES MOTHER IN LAW

Vypočujte si blues mixnuté rockovými tónmi

■ 10. VII. o 18.00 h ROZKRÁV-

KA / Divadlo Piki

Divadlo pre deti

■ 11. VII. MILOŠ BIHÁRY &

DJANGO GYPSY JAZZ TRIO

Trnavský Jazzyk 2022

20.00 h na Nádvorí VLČIE MAKY

Zaujímavá kombinácia folklóru a jazzovej hudby

Trnavský Jazzyk 2022

21.15 h na Nádvorí

DJ SPINHANDZ

Trnavský Jazzyk 2022

■ 12. VII. LENKA GÁLISOVÁ

QUARTET

Trnavský Jazzyk 2022

20.00 h na Nádvorí S. P. BAR-

TUS & BRASIL JAZZ UNIT

Zaujímavé zoskupenie Nádvorie zaplaví brazílskymi rytmiami a energiou

Trnavský Jazzyk 2022

21.15 h na Nádvorí GHOSTLY

SILENT

Trnavský Jazzyk 2022

■ 13. VII. RYTMIKA

Trnavský Jazzyk 2022

20.00 h na Nádvorí

ADAM BEN EZRA

Izraelský skladateľ a inštrumentalista predvedie jazz modifikovaný kontrabasom

Trnavský Jazzyk 2022

21.15 h na Nádvorí DJ SOSIDŽ

Trnavský Jazzyk 2022

■ 14. VII. MATTIA MÜLLER

feat. DELO SAUCE

Mladí študenti prestížnej Boston´s Berklee College of Music, ktorí majú na konte viaceré spolupráce s hudobnými špičkami

Trnavský Jazzyk 2022

20.00 h na Nádvorí ZUZANA

MIKULCOVÁ: FÚZIE

Pokus o fúziu kultúr, ľudí a spoločensva pomocou pop-soulovej a elektronickej hudby

Trnavský Jazzyk 2022

21.15 h na Nádvorí DJ FOOLK

Trnavský Jazzyk 2022

■ 15. VII. DIVADLO AGAPÉ

– Kapitán Kotvička / Martin Žák

Detské predstavenie

20.45 h v mestskom amfiteátri

TIGRAN HAMASYAN

Vrchol Trnavského Jazzyku 2022, arménsky hudobník, ktorý v pro-

jekte StandArt spája jazzovú improvizáciu s folklórnymi prvkami z rodného kraja

Trnavský Jazzyk 2022

■ 16. VII. DENNIE WANDER /

International Week

Z Budapešti nám prídu zahrat „britpop music“

■ 17. VII. o 18.00 h O ZLEJ

PRINCEZNEJ / Divadlo Concor- dia

Divadlo pre deti

■ 18. VII. BEATCUT & EŠLI /

International Week

Lo-fi žáner siahajúci do 90. rokov označovaný aj ako „do it yourself music“

■ 19. VII. RAISA KOVACKI /

International week

Mladučká speváčka a skladateľka zo susedného Rakúska vám predvedie svoj talent

19.15 h v mestskom amfiteátri

ALTAR QUINTET ft. JD WALTER

Uznávaní americkí hudobníci sa

postarajú o svetovú show

Trnavský Jazzyk 2022

■ 20. VII. o 18.00 h CIRKUSOVÉ

TRAMPOTY / Show de Tom

Divadlo pre deti

■ 21. VII. AGNES MILEWSKI /

International Week

Polka, ktorá svojou hudbou údajne prekračuje všetky hranice

■ 22. VII. o 18.00 h CIRKUS

NAOPAK / Kyseli Krastáci

Cirkusová show pre deti

21.00 h na nádvorí radnice

ŠTVRTÁ TRETINA / TÚLAVÉ

DIVADLO

■ 23. VII. ALEGRIA

■ 24. VII. o 18.00 h PÁNKO

Koncert spojený s hudobným workshopom pre deti

■ 25. VII. CRAZY FAMILY

■ 26. VII. ALLAN MIKUŠEK &

HENRICH NOVÁK

■ 27. VII. o 18.00 h JANKO

A MARIENKA / Divadlo Pod

Balkónom

■ 28. VII. STOLEN STREET

Indie-pop, ktorého korene nachádzame v škótskych post-punkových hudobných skupinách

■ 29. VII. o 18.00 h KOLOBEH

VODY / Divadlo na Hojdačke

Divadlo pre deti

■ **30. VII. PETER „PETIAR” LACHKÝ**

Vystúpenie stand up komik a pesničkára

■ **31. VII. o 18.00 h ZLATÁ RYBKA** / Divadlo ZkuFraVon
Divadlo pre deti

Mestský amfiteáter

■ 2. 7. / 21.15 Mimoni 2: Zloduch prichádza

■ 3. 7. / 21.15 Jurský svet: Nadvláda /SD/

■ 4. 7. / 21.15 Prezidentka

■ 5. 7. / 21.15 Tieňohra

■ 6. 7. / 21.15 Opeľovači

■ 7. 7. / 21.15 Povedz to psom

■ 10. 7. / 21.15 Mimoni 2: Zloduch prichádza

■ 11. 7. / 21.15 King

■ 12. 7. / 21.15 Thor: Láska a hrom /ST/

■ 13. 7. / 21.15 Všetci to vedia /EU film za euro/

■ 17. / 7. / 21.15 Hádkovci

■ 18. 7. / 21.15 Veľa šťastia pán Veľký

■ 19. 7. / 21.15 Čierny telefón

■ 20. 7. / 21.15 Mladosť /EU film za euro/

■ 23. 7. / 21.15 Mimoni 2: Zloduch prichádza

■ 24. 7. / 21.15 Nádherná

■ 25. 7. / 21.15 Buzz Lightyear

■ 26. 7. / 21.15 Všetko, všade, naraz

■ 27. 7. / 21.15 Strata spojenia

■ 28. 7. / 21.15 Striedavka

■ 29. 7. / 21.15 DC liga superzvierat

■ 30. 7. / 21.15 Striedavka

■ 31. 7. / 21.15 DC liga superzvierat

Proma Frajdej

piatok 29. júla o 20.00 h v Sade Antona Bernoláka

PROMA FRAJDEJ

Návrat populárneho podujatia, na ktorom sa v promenáde prezentujú mladé kapely

LUVVER
MEOWLAU x VAL

Koncerty dychových hudieb

V júli o 18.00 h v mestskom amfiteátri

3. 7. / Grinavanka

10. 7. / Veselka

17. 7. / Šúrovanka

24. 7. / Hrnčarovani

31. 7. / Záhorienka

V auguste o 17.00 h v mestskom amfiteátri

7. 8. / Modrančanka

14. 8. / Križovianka

21. 8. / SPJEVULE ZE SKALICE

a KAMARÁDZI ZE ZÁHORÁ

28. 8. / Drahovčanka

Trnavský jazzyk

■ **11. – 15. júla**

Päť jedinečných večerov s džezom priamo na pešej zóne, pod platanmi Nádvorja alebo v mestskom amfiteátri. Na JAZZYKU zaznie všetko od klasického mainstreamu cez fusion, funk, soul, world music, až po súčasný džez. Headlinerom tohto ročníka je arménsky virtuóz Tigran Hamasyan. Na všetky koncerty je **VSTUP VOĽNÝ**.

■ **PONDELOK 11. 7.**

19.00 h pred radnicou
MILOŠ BIHÁRY & DJANGO GYPSY JAZZ TRIO

20.00 h na Nádvorí – Priestore súčasnej kultúry

VLČIE MAKY

21.15 h DJ SPINHANDZ

■ **UTOROK 12. 7.**

19.00 h pred radnicou
LENKA GÁLISOVÁ QUARTET
20.00 h na Nádvorí – Priestore súčasnej kultúry

S. P. BARTUS & BRASIL JAZZ UNIT
21.15 h GHOSTLY SILENT

■ **STREDA 13. 7.**

19.00 h pred radnicou
RYTMIKA

20.00 h na Nádvorí – Priestore súčasnej kultúry

ADAM BEN EZRA
21.15 h DJ SOSIDŽ

■ **ŠTVRTOK 14. 7.**

19.00 h pred radnicou
Mattia Müller feat. DELO SAUCE

20.00 h na Nádvorí – Priestore súčasnej kultúry

ZUZANA MIKUĽCOVÁ: FÚZIE

21.15 h DJ FOOLK

■ **PIATOK 15. 7.**

19.00 h pred radnicou
Divadlo Agapé: KAPITÁN KOTVIČKA

Trnavské organové dni

27. ročník medzinárodného festivalu organovej hudby v Bazilike sv. Mikuláša

31. júla – 11. septembra

■ **nedeľa 31. júla o 20.00 h**
TEA KULAŠ (HR)

■ **nedeľa 7 augusta o 20.00 h**
GEORGYI KURKOV (UA)

■ **nedeľa 14 augusta o 20.00 h**
MUSICA SACRA MODERNA
CANTORES BRATISLAVENSES
MARTIN BAKO, organ (SK)

■ **nedeľa 21 augusta o 20.00 h**
JUAN PARADELL-SOLÉ (VA)

■ **nedeľa 28 augusta o 20.00 h**
JERZY KUKLA, organ (PL)
CIRKEVNO-HUDOBNÝ SPOLOK
PRI BAZILIKE SV. MIKULÁŠA (SK)
DANIELE RUZZIER, dirigent (SK, IT)

■ **nedeľa 4. septembra o 20.00 h**
FABIO MACERA, organ (IT)

■ **piatok 11. septembra o 20.00 h**
MISSA PAPAЕ MARCELLI
VOCI ALLEGRE
ANDREJ RAPANT, zbormajster (SK)
MILOŠ VALENT, barokové husle (SK)
STANISLAV ŠURIN, organ (SK)

Predaj vstupeniiek 30 minút pred koncertom na mieste ■

TRNAVSKÝ JAZZYK 11. – 15. JÚL 2022

TIGRAN HAMASYAN ARM – STANDART

feat. Matt Brewer and Damion Reid

ALTAR Quintet feat. JD Walter SK/USA

Vlčie Maky SK

Zuzana Mikulcová Band SK

Adam Ben Ezra ISR

S. P. Bartus & Brasil Jazz Unit SK/BRA

VSTUP ZDARMA
www.trnavskyjazyk.sk

Organizátori

TRNAVA

Zaži!
Trnava

Z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

TT
SK TRNAVSKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ

Partneri:

ISRAELI | Embassy of Israel
SLOVAKIA

Mediálni partneri:

Región
Trnava

DENNÍK

TRNAVSKÉ
RÁDIO

RÁDIO
JEST A BY
90.2

imtt
Trnava obdaru

.týždeň